

Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025

Satu Naumanen

Satu Naumanen
Metsähallitus
satu.naumanen(at)metsa.fi

Översättning: Pimma Knight

Kansikuva: Retkeilijöitä Ikolanaholla. Kuva: Saara Lavi.

ISO 14001

© Metsähallitus, Vantaa 2020

ISSN-L 1796-2943
ISSN (verkkajulkaisu) 1796-2943
ISBN 978-952-295-266-0 (pdf)

Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025

SUPER
KARELIA
CBC // Yhteistyöhanke

SUPER
Sustainability Under Pressure:
Environmental Resilience
in natural and cultural heritage
areas with intensive recreation

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	24.2.2020
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	MH 949/2020
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	kansallispuisto, valtion retkeilyalue, Natura 2000 -alue, soidensuojeluohjelman alue		
ALUEEN NIMI	Kolin kansallispuisto, Ruunaan retkeilyalue, Ruunaan luonnonsuojelualue, Patvinsuon kansallispuisto, Petkeljärven kansallispuisto, Reposuon alue		
NATURA 2000-ALUEEN NIMI JA KOODI	Kolin kansallispuisto FI0700010, Ruunaa FI700045, Patvinsuo FI0700047, Jongunjoki FI700058, Reposuo-Kalliolahdensuo FI070028		
ALUEYKSIKKÖ	Järvi-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Satu Naumanen		
JULKAISUN NIMI	Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025		
TIIVISTELMÄ	<p>Vuosittain Metsähallituksen hallinnoimille suojelualueille tehdään Pohjois-Karjalan maakunnassa noin 340 000 käyntiä, mikä kertoo kansallispuistojen ja retkeilyalueen asemasta Pohjois-Karjalan matkailun vetovoimatekijöinä. Kolin kansallispuisto on alueen luontomatkailun kärki-kohte ja siten myös biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma on nimetty Kolin mukaan.</p> <p>Kolin biosfäärialueelle tehdyssä suunnitelmassa on linjattu suojelu- ja retkeilyalueiden luontomatkailun suuntaviivat ja etsitty tapoja edistää alueille suuntautuvaa kestävää luontomatkailua.</p> <p>Toimenpidesuunnitelmassa Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilykohteille on määritelty päämääriä, jotka kehittävät alueen viestintää, markkinointia ja yhteistyötä, reitistöjä ja palvelurakenteita, alueen retkeilyneuvontaa sekä biosfäärialueen kestävää luontomatkailua luoden mahdollisuuksia monipuoliselle ja vastuulliselle, luontomatkailukohteen vetovoimaa lisäävälle liiketoiminnalle.</p> <p>Kolin biosfäärialueen luontomatkailun suurimpia haasteita tällä hetkellä ovat ympärivuotisten palvelujen riittämättömyys, Kolin kansallispuiston pysäköinti, luontomatkailukohteen huono saavutettavuus, palvelurakenteiden kunto ja toimijoiden välinen yhteistyö erityisesti viestinnän osalta.</p> <p>Suunnitelman tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä on vahvistettu yhteistä viestintää yrittäjien kestävästä palveluista, Kolin pysäköintiin on löydetty innovatiivisia ratkaisuja yhteistyössä alueen toimijoiden kesken, kohteen saavutettavuutta on parannettu joko julkisen liikenteen tai kimpataksiratkaisujen avulla, luontomatkailukohteen palvelurakenteita on korjattu mittavasti ja biosfäärialueen kohteita on sidottu tiiviimmin yhteen lisäämällä alueiden välistä yhteistyötä ja viestintää.</p> <p>Luontomatkailulla on merkittäviä paikallistaloudellisia vaikutuksia ja tavoitteena on kasvattaa esimerkiksi Kolin kansallispuistossa kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset vuoden 2019 19,5 miljoonasta eurosta 30 miljoonaan euroon vuoteen 2025 mennessä.</p> <p>Osana suunnitelmaa päivitettiin Kolin kansallispuiston kestävä matkailun mittaristo. Muiden alueiden mittaristot valmistuvat myöhemmin. Mittaristolla seurataan luontomatkailun ja virkistyskäytön vaikutuksia alueilla ja osataan ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli kestävyys näyttää olevan vaarantumassa.</p>		
AVAINSANAT	kansallispuisto, retkeilyalue, biosfäärialue, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT	Tämä julkaisu on tehty osana CBC Karelia KA5033 SUPER (Sustainability Under Pressure: Environmental Resilience in natural and cultural heritage areas with intensive recreation) -hanketta. Hanketta rahoittaa Euroopan Unioni, Venäjän Federaatio ja Suomen Tasavalta.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 166		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-295-266-0
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1796-2943		
SIVUMÄÄRÄ	91 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, Luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	24.2.2020
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	MH 949/2020
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	nationalpark, statens strövområde, Natura 2000-område, område i myrskyddsprogrammet		
OMRÅDETS NAMN	Koli nationalpark, Ruunaa strövområde, Ruunaa naturskyddsområde, Patvinsuo nationalpark, Petkeljärvi nationalpark, Reposuo-området		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Koli nationalpark FI0700010, Ruunaa FI700045, Patvinsuo FI0700047, Jongunjoki FI700058, Reposuo-Kalliolahdensuo FI070028		
REGIONENHET	Insjöfinlands Naturtjänster		
FÖRFATTARE	Satu Naumanen		
PUBLIKATION	Naturturismplan för Koli biosfärområde 2020–2025		
SAMMANDRAG	<p>De skyddsområden i landskapet Norra Karelen som förvaltas av Forststyrelsen har årligen sammanlagt 340 000 besökare, vilket vittnar om nationalparkernas och strövområdets stora dragningskraft för turismen i Norra Karelen. Koli nationalpark är toppresemålet inom naturturismen i området och därför har biosfärområdets naturturismplan benämnts enligt Koli.</p> <p>I naturturismplanen för Koli biosfärområde dras riktlinjerna för skydds- och strövområdenas naturturism och syftet har också varit att ta fram sätt att befrämja naturturismen i området.</p> <p>I åtgärdsplanen presenteras målsättningarna för Koli skydds- och strövområden i syfte att utveckla kommunikationen, marknadsföringen och samarbetet samt lederna, servicestrukturerna och friluftsrådgivningen i biosfärområdet. Ett viktigt mål är också att främja den hållbara naturturismen i biosfärområdet genom att skapa förutsättningar för mångsidig, ansvarsfull näringsverksamhet som stärker områdets dragningskraft.</p> <p>De största utmaningarna med naturturismen i Koli biosfärområde är för tillfället de bristfälliga åretrunttjänsterna, parkeringen i Koli nationalpark, besökares svårigheter att nå naturturismmålen, servicestrukturernas kondition och samarbetet, i synnerhet kommunikationen, mellan aktörerna.</p> <p>Målen för planen före år 2025 är följande: stärkt kommunikation mellan parterna gällande företagets hållbara tjänster; innovativa lösningar på parkeringsproblemen i Koli som tas fram genom samarbete mellan aktörerna; objektens förbättrade närhet; naturturismområdenas servicestruktur huvudsakligen iståndsatta; tätare kontakt mellan biosfärområdets olika objekt genom förbättrat samarbete och aktivare kommunikation.</p> <p>Naturturismen har betydande verkningar på den lokala ekonomin, och målet är att utöka exempelvis besökarnas totala inkomsteffekt i Koli nationalpark från 19,5 miljoner euro år 2019 till 30 miljoner euro före år 2025.</p> <p>I anslutning till planen uppdaterades också mätarna på den hållbara turismen i Koli nationalpark. De övriga områdenas mätare färdigställs senare. Med hjälp av mätarna följer man upp naturturismens och friluftslivets verkningar på områdena och kan därmed vidta åtgärder i god tid om hållbarheten äventyras.</p>		
NYCKELORD	nationalpark, strövområde, biosfärområde, naturturism		
ÖVRIGA UPPGIFTER	Denna publikation sammanställdes inom projektet CBC Karelia KA5033 SUPER ((Sustainability Under Pressure: Environmental Resilience in natural and cultural heritage areas with intensive recreation). Projektet finansieras av Europeiska unionen, Ryska federationen och Republiken Finland.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie C 166		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-295-266-0
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
SIDANTAL	91 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, Naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 MIKSI LUONTOMATKAILUSUUNNITELMA KOLIN BIOSFÄÄRIALUEELLE?	7
2 ALUERAJAUS	9
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ NYT JA TULEVAISUUDESSA	11
3.1 Suomen matkailun nykytila ja luontomatkailuun vaikuttavat megatrendit	11
3.2 Matkailu Pohjois-Karjalassa	14
4 KOLIN BIOSFÄÄRIALUE LUONTOMATKAILUKOHTENA	20
4.1 Luontomatkailun vetovoimatekijät Kolin biosfäärialueella	20
4.2 Luontomatkailun vaikutus paikallistalouteen	23
4.3 Luontomatkailijat Kolin biosfäärialueella	25
4.4 Kolin biosfäärialueen kansallispuistojen ja retkeilyalueen virkistys- ja matkailukäyttö	32
4.5 Metsähallituksen Luontopalveluiden ja matkailuelinkeinon välinen yhteistyö	39
4.6 Luontomatkailun nykytila Kolin biosfäärialueella	40
4.7 Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet	41
5 LUONTOMATKAILUN TAVOITETILA	44
5.1 Luontomatkailun tavoitetila Pohjois-Karjalassa	44
5.2 Kolin biosfäärialueen luontomatkailun tavoitetilan 2025 muodostaminen	45
5.2 Kolin biosfäärialueen tavoitetila 2025	55
6 LUONTOMATKAILUN KESTÄVYYS	57
6.1 Kestävän matkailun periaatteet	57
6.2 Luontomatkailun kestävyden arviointi	57
6.3 Kolin kansallispuiston kestävyden nykytila ja tavoitteet vuoteen 2025	58
6.4 Kestävyden seuranta vuositasolla	63
7 TOIMENPIDESUUNNITELMA	64
LÄHTEET	74
LIITTEET	77
Liite 1 Kolin kansallispuiston kestävä matkailun seurantamittaristo 2020–2025	77
Liite 2 Kolin biosfäärialueen nelikenttäanalyysi	79
Liite 3 Kolin–Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelman 2010 toimenpidesuunnitelman toteutumisen seuranta	81
Liite 4 Metsähallituksen kestävä matkailun periaatteet	89

1 Miksi luontomatkailusuunnitelma Kolin biosfäärialueelle?

Kolin biosfäärialueeseen kuuluvat Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistot sekä Ruunaan retkeilyalue ovat Pohjois-Karjalan luontomatkailun kärkikohteita. Kansallispuistot ja retkeilyalue luovat muiden lähistön suojelualueiden kanssa luonnoltaan monipuolisen verkoston, joka kutsuu kävijöitä liikkumaan luonnossa. Luonnonsuojelualueille suuntautuvan virkistyskäytön edellytyksenä on, että se ei ole ristiriidassa alueen suojelutavoitteiden kanssa. Luontomatkailusuunnitelman tavoitteena onkin varmistaa alueen perustamistavoitteiden, suojelualueiden hoidon ja käytön sekä kestävän matkailun periaatteiden toteuttaminen valtion hallinnoimilla suojelu- ja retkeilyalueilla.

Vuosittain Metsähallituksen hallinnoimille suojelualueille tehdään maakunnassa noin 340 000 käyntiä. Näistä valtaosa kohdistuu Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistoihin ja Ruunaan retkeilyalueelle. Koli on alueen matkailun kärkikohde, mutta myös Petkeljärven ja Patvinsuon käyntimäärät ovat olleet nousussa viime aikoina.

Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilyalueet muodostavat luontoarvoiltaan maakunnallisesti merkittävän ja monipuolisen kokonaisuuden, ja tämän luontomatkailusuunnitelman tarkoituksena onkin sitoa tiiviimmin yhteen biosfäärialueeseen kuuluvia luontomatkailukohteita. Suurin kävijäpaine kohdistuu Kolin kansallispuistoon, ja Kolin kävijäpainetta olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä helpottamaan ohjaamalla kävijöitä tasapuolisemmin biosfäärialueen kaikille luontomatkailukohteille sekä kannustaa saapumaan alueelle sesonkiajan ulkopuolella.

Kolin–Ruunaan alueelle on kymmenisen vuotta sitten laadittu Metsähallituksen toimesta luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2010). Sen tavoitteet asetettiin vuoteen 2018, ja ne ovat pääsääntöisesti toteutuneet tai jopa ylittyneet (liite 1), joten siitäkin näkökulmasta koko biosfäärialueen suojelualueet kattavan luontomatkailusuunnitelman laadinta oli nyt ajankohtaista.

Vuonna 1992 perustettu Pohjois-Karjalan biosfäärialue on osa UNESCO:n Ihminen ja biosfääri-ohjelmaa (MAB) (Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019). Ympäristöministeriön ja Pohjois-Karjalan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ohjaama biosfäärialuetoiminta on kestävän kehityksen mukaista. Sen lähtökohdiana on paikallisen väestön hyvinvoinnin turvaaminen luonnon monimuotoisuutta vaarantamatta. Tavoitteena on kehittää alueellisia toimintatapoja, jotka ottavat huomioon luonnon, talouden, kulttuurin ja yhteisöt (Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019).

Suojelu- ja retkeilyalueisiin kohdistuva kestävä luontomatkailu ja sen suunnittelu on osa biosfäärialueen toimintaa. Pohjois-Karjalan biosfäärialue on mukana kehittämässä Fennoskandian vihreää vyöhykettä, joka on tutkimus- ja luonnonsuojeluyhteistyön kehittämisen väline Suomen, Norjan ja Venäjän välillä. Vihreällä vyöhykkeellä tarkoitetaan Suomenlahdelta Barentsin merelle ulottuvaa suojelualueiden verkostoa rajan molemmin puolin ja siihen liittyviä hankkeita. Luontomatkailusuunnittelu ja siihen liittyvä Kolin kansallispuiston kävijätutkimus on tehty osana ENI Karelia CBC Super -hanketta, jonka rahoittavat Euroopan Unioni, Suomi ja Venäjä.

Suunnitelman nimi *Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma* kuvastaa Kolin keskeistä asemaa Pohjois-Karjalan biosfäärialueen luontomatkailussa. Yhtenä luontomatkailusuunnitelman tavoitteena on kasvattaa Pohjois-Karjalan biosfäärialueen tunnettuutta ja sitä kautta myös lisätä matkailijoiden kiinnostusta koko alueen monipuolisiin luontomatkailumahdollisuuksiin. Kolin biosfäärialueen retkeily- ja luonnonsuojelualueet muodostavat

monipuolisen kokonaisuuden ja erottuvat toisistaan omilla erityispiirteillään. Tavoitteena onkin tuoda vahvemmin esille biosfäärialueen kohteiden profiileja. Koli on erityisen vetovoimainen kohde ja siten Kolin profiilia kirkastettiin brändäyksellä, jota hyödynnetään alueen kehittämisessä ja käytetään lähivuosien yhteisenä suuntaviittana alueen toimijoille.

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa 2018–2021 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2017) todetaan, että maakunnan kansallispuistot ja luontoretkeilykohteet sekä monipuolinen kulttuuritarjonta tarjoavat vahvan perustan luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämiseksi ja tätä tulisi edistää. Suojelualueiden hallinnoijana Metsähallituksen Luontopalvelut pyrkii alueiden suojeluarvot huomioon ottaen edistämään paikallistaloutta ja olemaan myös luontomatkailemisen aktiivinen julkinen toimija. Luontopalvelujen tarjoamia palveluja ovat alueilla liikkumista tukevat ja ohjaavat rakenteet sekä alueiden luonnon- ja kulttuuriperinnön ymmärtämiseen ja suojeluun tähtäävä asiakasviestintä.

Alueiden käytön päätökset tehdään hoito- ja käyttösuunnitelmissa, ja luontomatkailemisen suunnitelma toimii näitä täydentävänä suunnitelmana alueiden virkistyskäytön ja luontomatkailemisen kehittämisessä. Suunnitelmaa koostettaessa ovat olleet käytössä Kolin kansallispuiston (Naumanen 2020a), Ruunaan retkeilyalueen (Paulus 2019), Patvinsuon kansallispuiston (Lampinen 2016) ja Petkeljärven kansallispuiston (Pääkkölä 2020) kävijätutkimukset ja Kolin biosfäärialueen yritystutkimus (Naumanen 2020b).

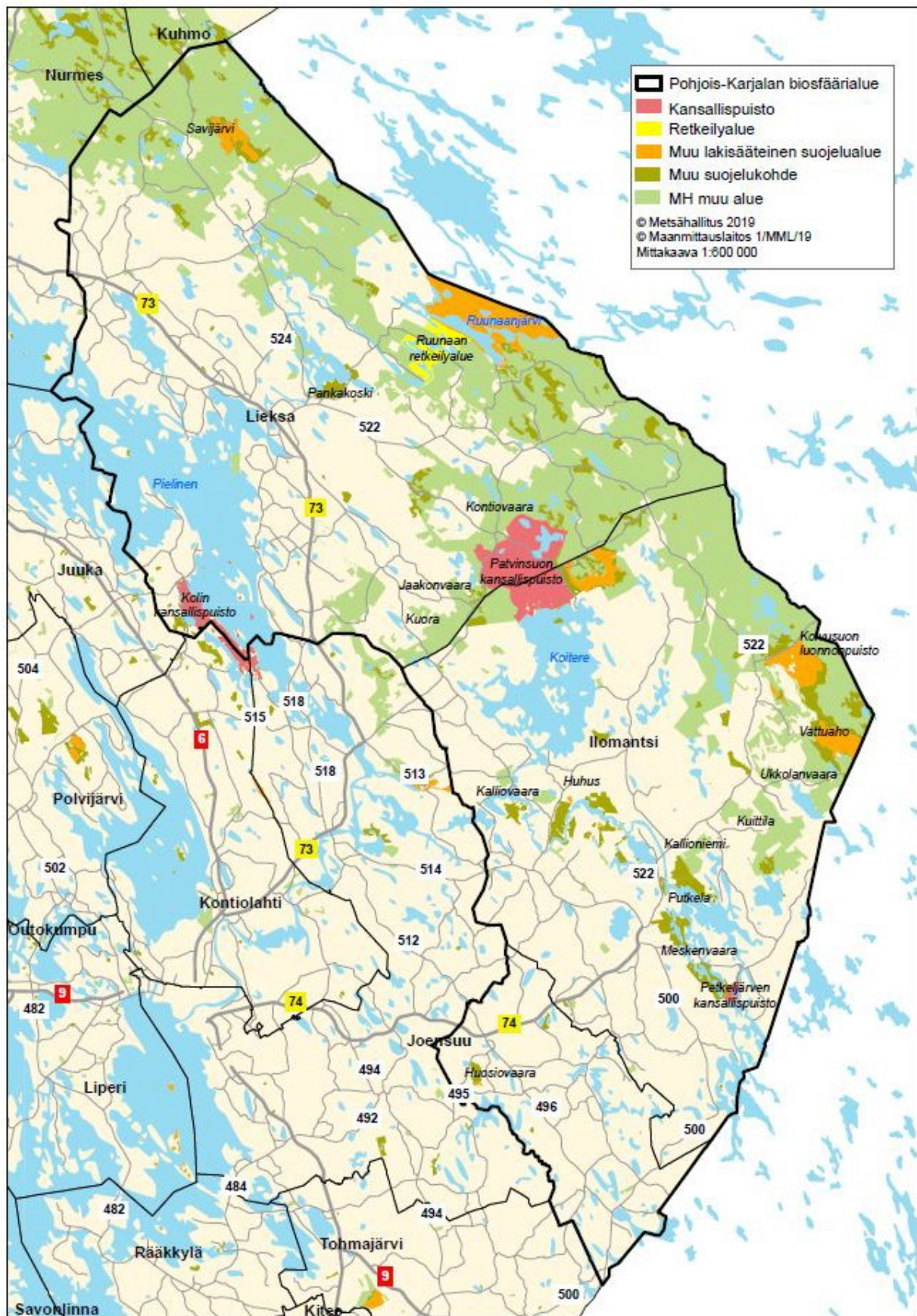
Luontomatkailemisen suunnitelman valmisteluun osallistui niin alueen toimijoita kuin myös paikallisia ihmisiä. Ensimmäinen keskustelutilaisuus järjestettiin Kolilla 18.9.2018 ja sen yhteydessä pidettiin myös kaikille avoin Kolin kansallispuiston brändityöpaja. Toinen keskustelutilaisuus peruttiin vähäisten ilmoittautumisten vuoksi. Ilmoittautuneille paikallisen luonnon-suojeluyhdistyksen edustajille pidettiin pienimuotoisempi keskustelu- ja kuulemistilaisuus 13.11.2018. Toinen Kolin kansallispuiston brändityöpaja pidettiin Kolilla 6.11.2018. Suunnitteluprosessia on ohjannut Metsähallituksen Järvi-Suomen Luontopalvelujen työryhmä sekä Kolin yhteistoimintaryhmä, johon kuuluvat alueen matkailuyhdistyksen Koli ry:n matkailutoimijat sekä Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustaja.

Suunnitelmassa kartoitetaan alueen kehittämistarpeet, lähitulevaisuuden yhteistyö alueen matkailusektorin kanssa ja määritellään toimenpiteet lähivuosille. Suunnitelmassa asetetaan myös reunaehdot luonnonsuojelualueille suuntautuvalla luontomatkailemalla, eli määritellään kestävä matkailun mittarit ja niille tavoite- sekä raja-arvot. Näillä mittareilla arvioidaan alueen luontomatkailemisen ja virkistyskäytön kestävyyttä. Lisäksi suunnitelma selkeyttää Metsähallituksen Luontopalvelujen roolia paikallisessa matkailukentässä.

Luontomatkailemisen suunnitelman on hyväksynyt Metsähallituksen Luontopalvelujen aluejohtaja 2.1.2020. Suunnitelma päivitetään seuraavien hoito- ja käyttösuunnitelmien päivittämisen yhteydessä tai aikaisemmin, jos esimerkiksi toimintaympäristö tai tarpeet olennaisesti muuttuvat. Luontomatkailemisen suunnitelman kestävyysmittareita seurataan suojelualueiden tilan seurannan yhteydessä, ja siitä vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut.

2 Aluerajaus

Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma kattaa Pohjois-Karjalan biosfäärialueen rajauksen sisältämät luontomatkailun pääpainopistealueet eli Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistot sekä Ruunaan retkeilyalueen (kuva 1). Pohjois-Karjalan biosfäärialueen virallinen rajaus käsittää Lieksan ja Ilomantsin sekä Joensuun kaupungin Tuupovaaran kaupunginosan, mutta biosfäärialuetoimintaa on koko maakunnassa (Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019). Suunnitelman painopiste on kuitenkin Kolin kansallispuiston matkailualueella sinne kohdistuvasta kävijäpaineesta johtuen.

Kuva 1. Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelman kattaa Lieksan ja Ilomantsin sekä Joensuun kaupungin Tuupovaaran kaupunginosan.

3 Toimintaympäristö nyt ja tulevaisuudessa

3.1 Suomen matkailun nykytila ja luontomatkailuun vaikuttavat megatrendit

Suomen matkailu teollisuudenalana on kasvanut samaan kokoluokkaan kuin metsäteollisuus ja on suurempi kuin elintarviketeollisuus (Business Finland 2019). Kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusmenot yhteensä vuonna 2017 olivat 15 miljardia euroa. Vaikka suomalaisen matkailuelinkeinon perusta on edelleen kotimaisessa kysynnässä, on ulkomaan matkailijoiden osuus Suomessa viime vuosina kasvanut. Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2019 kevään matkailualan raportissa (Jänkälä 2019) mainitaan, että saavutettavuuden parantaminen on matkailuelinkeinolle ratkaisevan tärkeää, mutta yhtä lailla kestävä kehityksen huomiointi on matkailun kasvun edellytys. Raportissa mainitaan, että näiden tavoitteiden yhteensovittaminen tulee olemaan haastavaa. Lisäksi toimialan digitalisoituminen nähdään keskeisenä kehittämiskohteena (Jänkälä 2019).

Sekä kotimaisten että ulkomaalaisten matkailijoiden määrä Suomessa on nousussa. Vuonna 2018 kirjatusta 22 miljoonasta yöpymisvuorokaudesta 70 % oli kotimaisten ja 30 % ulkomaisten matkailijoiden yöpymisiä (Jänkälä 2019). Suurimmat ulkomaiset matkailijaryhmät tulivat tuolloin naapurimaista Venäjältä, Virossa ja Ruotsista.

Visit Finlandin (2019) matkailijatutkimuksen mukaan Suomen matkailun suurimmat vetovoimatekijät ovat luonto, kulttuuri ja viihde. Luonto, joka Visit Finlandin (2019) tutkimuksessa sisälsi muun muassa metsät, järvet, joet, kansallispuistot, lumen, jään, revontulet ja keskiyön auringon, nousi eritoten Aasiasta ja Manner-Euroopan maista tulleiden matkailijoiden tärkeimmäksi vetovoimatekijäksi Suomessa. Luonnon lisäksi matkailijat ovat kiinnostuneita paikallisesta kulttuurista ja elämäntavoista, joka tunnetaan Living like local -matkailutrendinä (Visit Finland 2018).

Suomen luontomatkailun suosioon vaikuttavat myös matkailun megatrendit. Kirjallisuuskatsauksessa ”Uutta liiketoimintaa kestävä luontomatkailu ja virkistyskäytön ympärille” on koottuna Suomen luontomatkailuun vaikuttavia megatrendejä (Konu ym. 2017). Megatrendien vaikuttavuus vaihtelee alueittain, ja ne vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti. Tässä niistä esimerkkejä:

Demografiset muutokset

Ikääntyvät matkailijat

Väestön ikääntymisen myötä myös ikääntyvien matkailijoiden määrä lisääntyy, ja he ovatkin yksi nopeimmin kasvavista matkailijaryhmistä. Ikääntyvät ovat kirjava joukko, johon kuuluu niin työssäkäyviä kuin eläkeläisiä. Ikääntyneissä on suhteessa enemmän liikuntarajoitteisia kuin koko väestössä. Ikääntyvät matkailijat käyttävät tulevaisuudessa enemmän rahaa ja aikaa matkailuun, mutta toisaalta he ovat myös hinta- ja laatutietoisia.

Y- ja Z-sukupolvet

Y-sukupolvella tarkoitetaan Euroopassa ja Yhdysvalloissa 1980-luvun alun ja 1990-luvun puolivälin välillä syntyneitä, joihin viitataan myös nettisukupolvena ja milleniaaleina. Z-sukupolven (1990-luvun puolivälin ja 2000-luvun alkupuolen välillä syntyneet) edustajien katsotaan eroavan selvästi aikaisemmasta sukupolvesta rutiininomaisessa suhtautumisessaan elektroniikkaan (iGen sukupolvi). Yhteistä Y- ja Z-sukupolville on seikkailunhaluisuus ja

kiinnostus uniikkeihin ja aitoihin elämyksiin matkaillessaan. Heille muiden antamat suositukset matkakohteista ovat tärkeitä ja he myös antavat avoimesti palautetta yrityksille. Nämä sukupolvet tavoitetaan parhaiten netissä varsinkin, jos yrityksen näkyvyys digitaalisessa ympäristössä on hyvä. Tarjotun tiedon oletetaan olevan ajankohtaista sekä selkeästi viestittyä ytimekkäin tekstein ja kuvin. On arvioitu, että vuonna 2025 puolet kaikista matkailijoista on Y-sukupolven edustajia.

Kasvava keskiluokka

Lähitulevaisuudessa keskiluokan osuus tulee kasvamaan eniten Aasiassa ja Tyynenmeren alueella. Osa tuloista käytetään koulutukseen ja mm. englanninkielen opiskeluun, mikä toisaalta vaikuttaa matkailijoiden ”itsenäistymiseen”. Tulevaisuudessa ko. matkailijat ovat vähemmän riippuvaisia kääntäjän palveluja tarjoavista ryhmämatkoista ja siten Aasian suunnalta keskiluokkaisen yksilömatkailun oletetaan lisääntyvän.

Perhematkailu

Eliniän alati pidentyessä isovanhemmat ovat useammin mukana myös lomamatkoilla. Asumisen hajaantuneisuus lisää sukupolvien yhteisen matkailun määrää vapaa-aikana. Silloin matkoilta odotetaan pääasiassa yhdessä oloa ja niistä syntyviä muistoja.

Turvallisuus

Turvallisuus matkailussa ei tarkoita ainoastaan terrorismi-iskujen ja tautiepidemioiden välttämistä vaan myös arkisempia asioita, kuten veden puhtautta, toimivaa liikennettä, laadukkaasti järjestettyjä matkailupalveluja ja hyviä terveydenhuoltomahdollisuuksia. Turvallisuus on tärkeä ottaa huomioon eritoten luonto- ja seikkailumatkailussa. Esimerkiksi liiallinen teknologiaan turvautuminen luontomatkailemisessa voi aiheuttaa tarpeettomia riskitilanteita. Turvallisuusnäkökohtien huomioiminen ohjelmalveluita suunniteltaessa ja niitä markkinoitessa lisää luontomatkailemisen ja -palveluiden turvallisuutta ja kilpailukykyä markkinoilla.

Vastuullisuus, kestävyys ja ympäristötietoisuus

Lisääntyvä ympäristötietoisuus näkyy matkailuvalinnoissa. Vastuullinen matkailu ottaa huomioon kaikki kestävyysosa-alueet, sen paikalliset ja maailmanlaajuiset ekologiset, taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset vaikutukset. Kestävyys näkyy enenevässä määrin myös lähimatkailemisen lisääntymisessä, jolloin matkailun hiilijalanjälki pienenee.

Uudet teknologiat

Luontomatkailemisen teknologiset muutokset vaikuttavat lähinnä kävijöiden tapaan matkustaa, etsiä tietoa ja kokea matka. Mobiililaitteiden käyttö, sosiaalisen median merkitys, jakamistalous, järjestelmien automatisaatio, uudet digitaaliset palvelut ja alustat sekä datan kerääminen ja analysointi kasvavat edelleen. Yksi luontomatkailemisen kannalta kiinnostavista teknologiatrendeistä on uudenlaiset palvelut, jotka mahdollistavat yhteiskuljetukset ja autojen jaetun käytön. Tästä voisivat hyötyä syrjäiset ja huonojen julkisten kulkuyhteyksien päässä olevat luontomatkailemiskohteet.

Digitaalinen yhteydenpito

Jatkuvan digitaalisen yhteydenpidon vastakohta on digipaasto, joka on osa yhä useamman lomanviettoa arkea kuormittavan jatkuvan yhteydenpidon vastapainona. Nettyhteyden puuttuminen matkailukohteessa voi toimia näin vetovoimatekijänä. Toisaalta digitaalinen yhteydenpito voi toimia myös matkailutoimijan eduksi matkailijan viestiessä kohteesta tuttavilleen esimerkiksi sosiaalisen median kautta.

Jakamistalous

Tunnettuja esimerkkejä jakamistaloudesta ovat majoituspalvelu Airbnb ja taksipalvelu Uber, joissa yksityishenkilöt voivat tarjota samanlaisia palveluja kuin yritykset. Jakamistaloudellisessa ajattelussa kuluttajaa ei määrittele niinkään se, mitä hän omistaa tai ostaa, vaan paremminkin se, mitä hän jakaa tai esimerkiksi vuokraa. Airbnb-majoituspalvelujen tarjoaminen kausiluonteisuudesta kärsivällä luontomatkailualueella voi edistää kohteen ympärivuotisuutta ja vähentää lisärakentamisen tarvetta majoituskapasiteetin kasvattamiseksi.

Matkailijoiden motivaatio

Yhä useampi kaipaa matkaillessaan elämyksiä ja kokemuksia, mikä tulee lisäämään niche-matkailun määrää. Suomen luontomatkailukohteet ovat vielä melko tuntemattomia kansainvälisille matkailijoille ja kiehtovat autenttisuudellaan. Esimerkiksi marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen liittyvät aktiviteetit tarjoavat merkityksellisiä luontokokemuksia niin kansainvälisille kuin myös suomalaisille matkailijoille.

Vapaaehtoismatkat

Vapaaehtoismatkailu on Suomessa toistaiseksi vähän tunnettu, mutta esimerkiksi kansallispuistoissa järjestetään jo vapaaehtoistoimintaa, minkä katsotaan kuuluvan vapaaehtoismatkailun piiriin. Näitä ovat esimerkiksi kulttuurimaiseman ylläpitoon ja ympäristön ennallistamiseen liittyvät projektit.

Terveys

Luontomatkailun hyvinvointivaikutukset

Kokemukset ja tutkimustulokset kertovat, kuinka luonto vaikuttaa positiivisesti ihmisen hyvinvointiin. Puhtaassa luonnossa liikkua hyödyt syntyvät kokonaisuutena mielialan kohentuessa. Metsähallitus selvittää osana suojelualueiden kävijätutkimuksia kävijöiden kokemia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia eri puolilla Suomea. Lisäksi Metsähallituksen lupa-asiakaiden metsästys- ja kalastusmatkoilla kokemia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on selvitetty kyselytutkimuksilla. Nämä tulokset osoittavat, että kyseiset matkat tuottavat kokonaisvaltaisesti sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä hyvinvointivaikutuksia.

Luontoyhteys

Ihmisten aika kuluu enenevässä määrin sisätiloissa tai ajoneuvoissa ja siten ulkona ja luonnossa vietetty aika vähenee vastaavasti. Tällä on havaittu olevan luonnosta vieraannuttava vaikutus, mikä heijastuu negatiivisesti terveydentilaan. Luontoa ja terveyttä yhdistävä trendi onkin nähtävillä erilaisissa luontoa ja luonnon antimia hyödyntävissä matkailu- ja hyvinvointipalveluissa. Esimerkiksi paikallisten marjojen, yrttien ja mudan hyödyntäminen luonnonkosmetiikassa ja hoidoissa on lisääntynyt ja tulee lisääntymään.

Puhtaus

Puhtaus yhdistettynä luontoon, ilmaan, veteen ja ruokaan ovat niitä mielikuvia, joita ulkomaalaisille tulee mieleen Suomesta, ja yhä useampi matkustaa Suomeen puhtauden perässä. Muun muassa Suomen luomukeruualueeksi sertifioidut metsät kiinnostavat Aasiasta saapuvia matkailijoita. Tällä hetkellä Suomen metsien osuus maailman luomukeruualueista on noin kolmannes ja noin 40 prosentilla Suomen metsistä on luomusertifikaatti. Lisäksi Suomen järvi- ja vesien laatu on Euroopan mittakaavassa hyvää tai erinomaista. Matkailijalle tämä tarkoittaa kokonaisvaltaista puhtauden kokemusta, sillä samassa vesistössä voi uida, pyytää kalaa syödäkseen ja mahdollisesti myös ottaa veden juodakseen.

Ilmastonmuutoksen vaikutus luontomatkailuun

Pohjoisten alueiden sääolosuhteiden ennustetaan muuttuvan ilmastonmuutoksen myötä yhä epävakammiksi äärimmäisten sääolosuhteiden lisääntyessä ja keskilämpötilan noustessa. Tällä on suora vaikutus luontoon ja sen kautta epäsuorasti myös luontomatkailuun. Suomessa tämä tulee näkymään varsinkin talvimatkailussa ja muutoksissa on ennustettu olevan suuria alueellisia eroja. Esimerkiksi Lapin suosio saattaa kasvaa entisestään, jos se säilyy lumivarmana alueena, kun taas etelämpänä esimerkiksi jäiden myöhästynyt tulo ja aikaistunut lähtö voivat aiheuttaa muutoksia luontomatkailun ohjelmalveluissa. Tämä johtaa uusien palveluiden kehittelyyn.

Toimialojen yhteistyö

Luontoelämykset matkailussa voivat koostua hyvinkin yksinkertaisista asioista, kuten lumesta, hiljaisuudesta tai uimisesta luonnonvesissä. Matkailun mahdollistaa kuitenkin infrastruktuuri, jossa teknologiaa käytetään apuna kasvavissa määrin. Lisäksi varusteilla on suuri merkitys luontomatkailussa, etenkin vaeltamisessa ja seikkailumatkailussa. Matkailijan kokemus on siis monen eri alan toiminnan summa. Palveluala ja infrastruktuuria ja teknologiaa ylläpitävät tahot ovat matkailualan perusta. Näiden yhteistyö vaikuttaa myös matkan turvallisuuteen. Lisäksi eri toimialoilla kehitettävien tuotteiden ja palveluiden hyödyntämistä luontomatkailussa tulisi kehittää edelleen. Matkailutoimijat ovat tietotaidoillaan tässä avainasemassa ja voivat edesauttaa paikallisten ratkaisujen löytämisessä.

3.2 Matkailu Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton (2014) laatiman matkailun teema- ja toimenpideohjelman 2014–2020 sisältämien tavoitteiden toteuttamiseksi käynnistettiin Matkailun kasvuohjelma -hanke. Alueen matkailualan liikevaihdon, työllisyyden ja investointien kasvattamista edistettiin vuosina 2015–2017 suuntaamalla osaamista ja resursseja matkailuyritysten kansainväliseen tuotekehitykseen, markkinoinnin ja myynnin tehostamiseen, tapahtumamatkailun edistämiseen sekä luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämiseen. Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa 2018–2021 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2017) mainitaan, että kasvuohjelma-hanke on tehnyt erinomaista työtä kansainvälisen matkailukysynnän laajentamisessa keskiseen Eurooppaan ja Aasian markkinoihin. Pohjois-Karjala kiinnostaa kansainvälisiä matkanjärjestäjiä.

Maakunnan kansallispuistot ja retkeilykohteet sekä monipuolinen kulttuuriympäristö luovat vahvan pohjan alueen luonto- ja kulttuurimatkailulle. Alueen puhdas ja monimuotoinen luonto nähdään perustana hyvinvointimatkailuun liittyvien matkailutuotteiden kehittämiseksi. Tärkeäksi kehityskohteeksi mainitaan myös matkailuyrityksille tärkeät kansallispuistojen ulkopuolisten alueiden ulkoilureittiverkostot.

Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelmassa 2014–2020 mainittu 700 000 rekisteröidyn yöpymisen tavoite vuodelle 2020 ei ole näillä näkymin toteutumassa. Matkailijoiden rekisteröidyt yöpymiset ovat pysyneet maakunnassa pitkään hieman alle 500 000 yöpymisessä ja vuonna 2018 yöpymisiä rekisteröitiin 470 000. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus näistä yöpymisistä oli noin 15 %, venäläisten 5 % ja saksalaisten 2,1 %. Maakunnassa on edellytyksiä ympärivuotiseen matkailuun, mutta tällä hetkellä majoitusvuorokausista yli 60 % kertyy toukokuun ja lokakuun välisenä aikana. Vuonna 2018 kesäkuukausista vilkkain oli heinäkuu (85 500 yöpymistä) ja talven matkailussa maaliskuu (39 000 yöpymistä). Vuonna 2019 yöpymiset lisääntyivät Pohjois-Karjalassa 9 %:lla tammi- ja syyskuun välisenä aikana. Suurinta nousu oli Pielisen Karjalan seudulla.

Maakunnan keskeisin yhteismarkkinointiorganisaatio on Karelia Expert Matkailupalvelu Oy. Vuonna 2018 yhtiö luopui Visit Karelia Salesin myyntitoiminnasta ja siitä lähtien Karelia Expertin toiminta on keskittynyt Pohjois-Karjalaan kohdentuvan matkailukysynnän kasvattamiseen ja edunvalvontaan. Yhtiö osallistuu matkailun kehittämistyöhön erilaisten hankkeiden, asiantuntijaroolin ja strategiatyön kautta. Matkailijoita Karelia Expert palvelee Visit Karelia -nimen alla.

3.2.1 Kolin biosfäärialueen matkailuyhdistykset

Kolin biosfäärialueella vaikuttaa kolme suurempaa matkailuyhdistystä.

Kolin matkailuyhdistys ry kehittää matkailua aktiivisesti yhdessä jäsentensä kanssa. Yhdistyksessä on matkailutoimijoita seitsemän eri kunnan alueelta ja jäseniä oli vuonna 2019 yli kahdeksankymmentä. Toiminnallaan yhdistys pyrkii muun muassa lisäämään alueen vetovoimaisuutta sekä valvoo matkailutoimijoiden yhteisiä etuja. Kolin matkailuyhdistys omistaa Kolin matkailu Oy:n, joka vastaa alueen yleismarkkinoinnista, matkailun kehittämishankkeista sekä markkinointi- ja neuvontapalveluiden myynnistä ja muusta matkailuun liittyvästä myyntitoiminnasta. Matkailijoille näkyvin osa Kolin matkailuyhdistyksestä on Kolin kylällä sijaitseva alueen matkailuneuvonta ja Kolia ja sen palveluja esittelevä Koli.fi-verkkosivusto. Metsähallitus on Kolin matkailuyhdistyksen jäsen ja mukana sen hallituksessa.

Karelia Eastpoint ry kokoaa yhteen Ruunaan ja Lieksan alueen yrittäjät, joita yhdistyksessä on jäseninä yli kuusikymmentä. Keskeisenä tavoitteena yhdistyksellä on kehittää Lieksan alueen matkailua ja palvelutarjontaa yhteistyössä Lieksan kaupungin, Metsähallituksen ja matkailualalla toimivien yritysten ja yhteisöjen kanssa. Lisäksi kasvavana toiminnan osana yhdistyksellä on SM-tason Eastpoint- ja Ruunaa Race -koiravaljakkokilpailujen järjestäminen.

Ilomantsin Matkailuyhdistys ry edistää Ilomantsin alueella matkailualan yritysten ja yhteisöjen yhteistoimintaa, pyrkii lisäämään alueen kansainvälistä ja kansallista vetovoimaisuutta ja tunnettuutta sekä valvoo matkailualan yritysten ja kiinteistönomistajien yhteisiä etuja. Yhdistyksellä on neuvontapiste kesäkuukausina Parppeinvaaran Runokylän Luontopirtti Messikässä ja se tarjoaa matkailijoille tietoa alueesta ja sen matkailusta visitilomantsi.fi-sivustolla. Yhdistyksellä on yli kolmekymmentä jäsentä, joista yksi on Petkeljärven kansallispuiston alueella toimiva aktiivinen Möhkön Matkailuyhdistys ry.

3.2.2 Luontomatkailuun vaikuttavat kansalliset strategiat ja ohjelmat

Suomen matkailustrategia 2019–2028

Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekarttaa 2015–2025 päivitettiin keväällä 2019 Suomen matkailustrategiaksi 2019–2029 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019). Matkailustrategian visiona on, että omaperäinen ja uteliaisuutta herättävä Suomi on Pohjoismaiden halutuin matkailukohde ja asiakkaiden ensisijainen valinta vuonna 2028. Strategian missio on,

että matkailukysyntä on voimakkaimmin kasvava palveluliiketoiminnan ala, joka tuo ympäristöstä vaurautta ja hyvinvointia ja työllistää koko Suomessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019).

Visit Finland teemallinen partneriyhteistyö

Visit Finland koordinoi matkailun yhteistyötä suuraluekohtaisesti (Helsinki, Lappi, Järvi-Suomi, Rannikko- ja saaristoalueet) mutta myös rakentaa ja ohjaa yhteistyötä pienempien teemallisten tai alueellisten matkailun tai yritysverkostojen kanssa. Visit Finlandin kolme matkailun päätemaa, Silence please, Wild & Free ja Culture Beat, korostavat Suomen matkailussa koettavia elämyksiä.

M4.0 Matkailuaineistot

Matkailu 4.0 -toimenpideohjelman tavoitteena on varmistaa toimialan kasvun jatkuminen panostamalla matkailumarkkinointiin, matkailuyritysten digiosaamisen vahvistamiseen ja tarjonnan ympäristösuuden kehittämiseen.

M4.0 matkailuaineistot -hankeosiossa kehitetään luontokohteiden matkailuviestinnässä käytettyä aineistoa niin, että se osaltaan tukee matkailun liiketoimintaa, lisää luontokohteiden matkailun vetovoimaisuutta sekä vahvistaa luonnon osuutta Suomi-brändissä. Hankkeessa tuotetaan valokuva-aineistoa, kohdekuvauksia ja tuotekortteja.

Metsähallituksen Luontopalvelut ja Eräpalvelut: Terveys ja hyvinvointi 2025 -ohjelma

Hyvinvoiva luonto, hyvinvoiva ihminen on vuoteen 2025 ulottuva terveyden edistämisen ohjelma (Metsähallitus 2018), jolla Metsähallitus vastaa tulevaisuuden haasteisiin yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Terveys ja hyvinvointi 2025 -ohjelma toimii tulevien vuosien Luontopalvelujen toimenpiteitä ja kehittämisen suuntaviivoja ohjaavana strategiana, jonka päämääränä on edistää terveyttä ja hyvinvointia monimuotoisen luonnon avulla. Suomen valtion retkeily- ja suojelun alueiden hallinnoijana Luontopalvelut vastaa virkistyskäytössä olevista retkeily- ja palvelurakenteista ja niihin liittyvästä viestinnästä. Siten Luontopalvelut edistää luonnossa liikkumista ja luontosuhdetta, joka edelleen lisää luonnon tuottamien terveys- ja hyvinvointivaikutusten kasvua.

Terveys ja hyvinvointi 2025 -ohjelman (Metsähallitus 2018) teemat ovat lähiluonnosta kansallispuistoihin, rohkeasti luontoon sekä viestinnällä ja yhteistyöllä tuloksiin. Teemojen tavoitetiloja ja toimenpiteitä sovelletaan aluekohtaisesti käytännön tekemiseen. Luontomat-kailusuunnitelman toimenpidesuunnitelma vie osan toimenpiteistä käytäntöön Kolin biosfäärialueen osalta. Lisäksi luontomat-kailun kannalta keskeisiä Metsähallituksen muita valtakunnallisia strategioita ovat Kestävän matkailun periaatteet (Metsähallitus 2016), Suojelun alueiden hoidon ja käytön periaatteet (Metsähallitus 2014) sekä Metsähallituksen ympäristö- ja laatuksikirja. Lisäksi matkailun yhteistyölle on laadittu valtakunnalliset ohjeet.

3.2.3 Luontomat-kailuun vaikuttavat paikalliset ohjelmat

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa 2018–2021 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2017) yksi alueen matkailun kehittämistavoitteista on luonto- ja kulttuurimat-kailun kehittäminen. Maakuntaohjelmassa mainitaan, että Matkailun teema- ja toimenpideohjelman 2014–2020 pohjalta toteutettu Pohjois-Karjalan matkailun kasvuohjelma 2015–2017 -hanke on tehnyt merkittävää työtä kansainvälisen matkailukysynnän laajentamisessa keskiseen Eurooppaan ja Aasian markkinoihin. Maakuntaohjelmassa painotetaan, että Kasvuohjelmassa aloitettua

työtä tulee edelleen jatkaa ja samalla panostaa enemmän Lakeland ja Visit Finland -yhteistyöhön.

Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelmassa 2014–2020 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014) mainitaan, kuinka luontomatkailu ja sen puitteet ovat maakunnassa kehittyneet ja kuinka sen aluetaloudelliset vaikutukset ovat kasvussa. Esimerkiksi esteettömyyttä on edistetty Ruunaan retkeilyalueella ja Petkeljärven kansallispuistossa menestyksellisesti ja kansallispuistot nähdään merkittävänä vetovoimatekijänä muun muassa kansainvälisten markkinoiden lisäämisessä. Kansainvälisen vetovoiman Pohjois-Karjalan luontomatkailua kohtaan toivotaan lisääntyvän uusiin kysyntätrendeihin vastaavien tuotteistamis-, markkinointi- ja myyntitoimenpiteiden avulla.

Kehitettävää luontomatkailun saralla riittää, sillä esimerkiksi ohjelmallisten sisältöjen katsotaan kaipaavan kehittämistä niin, että niistä tulisi myös valtakunnallisella tasolla tunnettuja vetovoimatekijöitä. Toimenpideohjelman mukaan luonto- ja kulttuurimatkailua tulisi edistää kehittämällä muun muassa seuraavia tuotteita ja aktiviteetteja: luontovalokuvausta, melontaa, pyöräilyä, suunnistusta, villieläinten katselua ja kuvausta, avantouintia ja kalastusta. Lisäksi esteettömyyden lisääminen ja rajanläheisyys nähdään mahdollisina kilpailuetuina Pohjois-Karjalan luontomatkailussa.

Rajan läheisyys on valttikortti myös kulttuurimatkailussa, jossa rajan ylittävät palvelut nähdään erottuvuus- ja kilpailutekijöinä kansainvälisillä markkinoilla. Ulkomaalaisille tulisi markkinoita myös paikalliseen kulttuuriin, elämäntapaan ja ruokakulttuuriin perustuvia tuotteita. Erimerkkejä tästä ovat karjalainen kulttuuri, Kolin karelianismi, sotahistoria, ruokakulttuuri ja käsityöperinteet. Lisäksi tavoitteissa mainitaan Bomban alueen karjalaisuuteen perustuvien sisältöjen uudistaminen ja modernisointi, Kolin kulttuuriperinnön nostaminen sille kuuluvaan arvoon ja valtakunnallista sekä kansainvälistä kulttuuriarvoa sisältävien kulttuuritapahtumien tukeminen. Maakunnan jo olemassa olevaa teatteritarjontaa tulisi hyödyntää erityisesti ryhmämatkailun markkinoinnissa sekä kehittää sen ympärivuotisuutta.

Matkailun teema- ja toimenpideohjelman ohjauksesta vastaa Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja ohjelman toteuttamisen aktivoinnista ja seurannasta Karelia Expert matkailupalvelu Oy. Pohjois-Karjalan luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämisen vastuutahoiksi on toimenpideohjelmassa (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014) mainittu matkailuyritykset, Karelia Expert, matkailuyhdistykset, seudulliset elinkeino-yhtiöt, matkailun rahoittajat ja Metsähallitus.

Kolin Iso Kuva 2050 -selvitys (Sweco Ympäristö 2018) on kehittämissuunnitelma, joka tavoittelee kasvua, hyödyntää Kolin vetovoimaa ja on huomionut Kolin kansallispuiston ja muut kehitykseen vaikuttavat tekijät. Suunnitelman ydinalueen eli Kolin kylän, Juuan Ahmovaaran ja Loma-Kolin lisäksi Kolin vaikutusalueeksi katsotaan suunnitelmassa Nunnanlahti, Paalasmaa sekä Juuan ja Lieksan taajamat. Kolin Iso Kuva 2050 -prosessiin on osallistunut Lieksan ja Juuan päättäjien lisäksi laajasti eri tahojen edustajia, kuten paikallisia ihmisiä, matkailuyrittäjiä ja toimijoita, ELY-keskuksen ja Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiirin edustajia sekä potentiaalisia sijoittajia.

Iso Kuvan kehittämissuunnitelman pohjana toimi Lieksan kaupungin ja Juuan kunnan strategiset tavoitteet, joista sitä työstettiin eteenpäin yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Visioksi suunnitelmassa (Sweco Ympäristö 2018) muodostui: *”Kolin matkailuvolyymien kymmenkertaisuus nykyisestä vuoteen 2050 mennessä ja sen myötä vaikutusalueen merkittävä kehittyminen. Myönteinen vaikutus Lieksan ja Juuan työpaikkoihin ja väkilukuun”*.

Lisäksi selvityksessä (Sweco Ympäristö 2018) mainittiin seuraavat tavoitteet vuoteen 2050 mennessä:

- 2 000 työpaikkaa matkailu-, palvelu-, kaupan-, kuljetus- ja koulutusalailla sekä pieneteollisuudessa
- Alueen ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden parantaminen
- Ympärivuotisuuden varmistaminen
- Perus- ja lukiokoulutuksen säilyminen
- Koli-instituutti
- Suunnittelualueen pysyvän ja osa-aikaisen asumisen kolminkertaistaminen nykyisestä
- Juuan, Paalasmaan, Lieksan ja Vuonilahden kehittyminen Kolin kasvun myötä
- 25 000 vuodepaikkaa vuoteen 2050 mennessä
- Kolin toimintojen kehittäminen nykyistä ympärivuotisemmiksi kansainvälistyväälle asiakaskunnalle.

Kolin Iso Kuva 2050 -selvitystä (Sweco Ympäristö 2018) esiteltiin ympäristöministeriön ja Metsähallituksen edustajille vuonna 2018, ja molemmat tahot antoivat tukensa suunnitelman sisällölle ja toteutustavalle. Lieksan kaupunginvaltuusto ja Juuan kunnanvaltuusto ovat hyväksyneet Koli Iso Kuva -suunnitelman keväällä 2018 ja samassa yhteydessä kunnat päättivät, että Kolin–Ahmoavaaran osalta suunnittelua viedään eteenpäin osayleiskaavatyön muodossa.

Hankkeen kestävyys varmistetaan Kolin koordinaatioryhmän maankäyttö-, matkailu-, logistiikka- ja kyläyhteistyöryhmien avulla. Tavoitteiden edistämisen vastuutahoiksi on nimetty Lieksan kaupungin lisäksi muun muassa Metsähallitus, Juuan kunta, ELY-keskus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Invest in Finland ja Suomen Luonnonsuojeluliitto.

Ruunaa Master Plan eli Ruunaan retkeilyalueen maankäytön ja luontomatkailun yleissuunnitelma (Finnish Consulting Group 2019) valmistui syksyllä 2019. Suunnitelman kasvutavoitteet tähtäävät vuodelle 2030:

- Kokonaiskäyntimäärät kasvavat 83 800 käynnistä 180 000 käyntiin vuodessa
- 30 % Ruunaan kävijöistä on ulkomaalaisia
- Työllistävä vaikutus nousee 52 henkilötyövuodesta 104 henkilötyövuoteen
- Tulovaikutus kasvaa 4,8 miljoonasta eurosta 16,4 miljoonaan euroon
- Alueelle saadaan neljä uutta investointia
- Alueelle on saatu 460 petipaikkaa lisää.

Laadullisiksi tavoitteiksi alueelle on kirjattu muun muassa, että palvelutuotteita on tarjolla ympäri vuoden, infrastruktuuri ja palvelurakenne ovat kunnossa vastaten kansainvälisen matkailijan odotuksia, yrittäjien yhteistyö (Pohjois-Karjalan biosfäärialueella ja paikallisesti) on arkipäivää, saavutettavuus on parantunut, yhteismarkkinointia toteutetaan monikanavaisesti ja tuotteet ovat myynnissä digitaalisesti sekä kansainvälisissä kanavissa (Finnish Consulting Group 2019). Suunnitelman toimenpiteiden toteuttamisesta on vastuussa Metsähallituksen lisäksi muun muassa Lieksan kaupunki ja yrittäjät, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Kolin Matkailu Oy, Karelia Expert Matkailupalvelu Oy ja Lieksan Kehitys Oy Lieke.

3.2.4 Luontomatkailuun vaikuttavat kansainväliset ohjelmat

EUROPARK & Pohjois-Karjalan biosfäärialue

Kolin kansallispuisto sai European Charter -verkoston jäsenyyden vuonna 2006. Ollakseen voimassa jäsenyys tulee uusia viiden vuoden välein. Kolin kansallispuistolle ei tällä hetkellä uusita jäsenyyttä vaan painopiste siirtyy Pohjois-Karjalan biosfäärialueen (UNOSCO:n Man and Biosphere, Mab -ohjelma) verkostoitumiseen ja tunnettuuden lisäämiseen.

Ympäristöministeriön ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ohjaama biosfäärialuetoiminta on kestävän kehityksen mukaista (Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019). Suojelu- ja retkeilyalueisiin kohdistuva kestävä luontomatkailu ja sen suunnittelu on osa biosfäärialueen toimintaa, mitä tehdään biosfäärialueen ohjausryhmän koordinoimana. Metsähallitus on mukana biosfäärialueen ohjausryhmässä ja alueen hankkeissa, joissa vahvistetaan paikallisen väestön hyvinvointia vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta. Tavoitteena on kehittää alueellisia toimintatapoja, jotka ottavat huomioon luonnon, talouden, kulttuurin ja yhteisöt (Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019).

Yhtenä Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelman tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on sitoa biosfäärialueen suojelu- ja retkeilykohteita tiiviimmin yhteen lisäämällä alueiden välistä yhteistyötä ja viestintää.

4 Kolin biosfäärialue luontomatkailukoh- teena

4.1 Luontomatkailun vetovoimatekijät Kolin biosfäärialueella

Kolin biosfäärialueen kansallispuistot, Ruunaan retkeilyalue ja muut suojelualueet muodostavat merkittävän luontomatkailukokonaisuuden. Maakunnan suojelu- ja retkeilyalueverkosto sisältää luonnoltaan monipuolisia alueita, jotka mahdollistavat myös monenlaiset luontoon perustuvat aktiviteetit. Vuosittain Metsähallituksen hallinnoimille suojelualueille tehdään maakunnassa noin 340 000 käyntiä, joista valtaosa kohdistuu Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistoihin sekä Ruunaan retkeilyalueelle. Koli on vetovoimaisin kohde.

4.1.1 Kolin kansallispuisto

Kolin matkailun historia ulottuu 1800- ja 1900-lukujen vaihteeseen, kun karelianismi, 1800-luvun lopulla alkanut kiinnostus Karjalaa ja muinaissuomalaisuutta kohtaan, toi taiteilijoita alueelle. Lisäksi Kolin geologia, vaaraluonnon monimuotoiset elinympäristöt ja niiden rikas lajisto, kasken luomat ahot ja muut omavaraistalouden jälkeensä jättämät perinnemaisemat tekevät Kolistä merkittävän kulttuuri- ja luonnonperintöä vaalivan suojelualueen ja matkailukohteen.

Vuonna 1991 perustetun Kolin kansallispuiston käyntimäärät ovat olleet nousussa ja kävijäpaine alkaa näkyä sesonkiaikoina. Kolin suosituin nähtävyys on Kolin vaarajonojen korkeimman huipun laelta avautuva Suomen tunnetuin kansallismaisema. Vuonna 2017, Suomi 100-juhlavuoden aikana Kolin kansallispuistossa käyntejä kirjattiin ennätyskelliset 203 400 kappaletta, joista 80 700 kävi myös Kolin luontokeskus Ukossa. Vuonna 2019 Kolin kansallispuiston käyntimäärät hieman laskivat Suomen juhlavuodesta, 201 800 käyntiin, mutta toisaalta Kolin luontokeskus Ukon käyntimäärä nousi ennätyskelliseen 99 500 käyntiin.

Kolin kansallispuiston 80 kilometriä pitkä merkitty polkuverkosto tarjoaa erinomaiset retkeilymahdollisuudet. Päiväretkeilyyn sopivat polut löytyvät pitkälti Kolin huippujen läheisyydestä. Yön yli retkeilevät suuntaavat usein puiston eteläpään ja kiertävät jylhässä, Herajärveä ympäröivässä maastossa 30–60 kilometriä pitkän reitin. Kierroksella käy vuosittain noin 6 600 vaeltajaa. Herajärvenkierroksen länsipuoli ulottuu kansallispuiston ulkopuolelle ja kiertää siellä Joensuun ja Kontiolahden kuntien puolella. Puiston polkuverkosto yhdistyy pohjoisessa UKK-vaellusreittiin, jonka jatkeena etelässä on Joensuuhun johtava Kolinpolku. Koli valittiin vuonna 2013 vuoden retkikohteeksi. Kolin kansallispuiston hiihtoladut ovat osa Kolin laajaa latuverkostoa, ja puiston erityispiirteisiin kuuluu puistossa sijaitsevat laskettelurinteet.

Kolin kansallispuisto sijaitsee noin 70 kilometriä Joensuusta pohjoiseen 6-tien läheisyydessä. Kansallispuistoon saavutaan joko henkilöautolla tai kimppataksilla. Muut julkiset liikenneyhteydet Kolille ovat heikot. Talviaikaan Pielisen yli Vuonilahteen menevä jäätie muodostaa kulkuyhteyden Lieksaan ja kesäaikaan Pielisen poikki matkailijoita kuljettaa kantosiipialus Suvi Express. Myös autolauttaliikenne Pielisellä käynnistyi jälleen kesällä 2019.

4.1.2 Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualue

Ruunaan retkeilyalueen luontoa leimaa Lieksanjoki, joka virtaa koskineen alueen läpi. Ruunaan retkeilyalue on suosittu kalastus-, melonta- ja retkeilykohde, joka sijaitsee Joensuu–Lieksa–Nurmes-tien itäpuolella, noin 30 km Lieksasta itään.

Ruunaan alueella elää runsaslukuinen eläimistö. Siellä tavataan kaikki Suomessa esiintyvät suurpedot, joista karhu on Ruunaalla yleisin. Kannat ovat viime aikoina olleet kasvussa. Luonnonsuojelualueen puolella asustelee myös harvalukuinen metsäpeurakanta. Alueen metsissä ja vesistöissä pesii monipuolinen lintulajisto.

Ruunaan kosket ovat Etelä-Suomen tärkein virkistyskalastuskohde, johon istutetaan säännöllisesti pyyntikokoisia kirjolohia ja järvitaimenia. Koskenlaskulle on Ruunaalla erinomaiset puitteet niin haastetta hakeville kokeneemmille melojille kuin ohjattua retkeä kaipaaville aloittelijoille. Helmikuun lopulta alkaen Ruunaalla on noin 30 km huollettuja latuja. Alueella voi tehdä lyhyitä hiihtolenkkejä tai useamman päivän erävaelluksia yöpyen teltassa tai laavulla. Vuosittain Ruunaalle tehdään noin 80 000 käyntiä, joista pääosa kesäkaudella.

Neitikosken pysäköintialueelta vie esteetön 650 metrin pituinen lankkupolku Neitikosken kuohuille, ja alueen retkeilykeskukseen on esteetön pääsy. Ruunaan retkeilykeskus tarjoaa monipuolista retkeilyneuvontaa ja opastuksia. Keskuksessa on ravintola- ja majoituspalveluja, minkä lisäksi puodista voi ostaa kalastuslupia, retkeilytarvikkeita ja karttoja.

Polkuja Ruunaalla on yhteensä noin 50 kilometrin verran ja rengasreittien pituudet vaihtelevat kolmesta kolmeen kymmeneen kilometriin. Ruunaan retkeilyalueen ja Ruunaan luonnonsuojelualueen länsiosan läpi kulkee Lieksan ja Kuhmon rajalta Patvinsuon kansallispuistoon johtava 133 km pitkä maakunnallinen retkeilyreitti Karhunpolku. Ruunaan retkeilyalue valittiin Vuoden Retkikohteeksi vuonna 2009, ja se oli ensimmäinen Metsähallituksen hallinnoima Vuoden Retkikohde.

Retkeilyalueen itäpuolella sijaitsevalle Ruunaan luonnonsuojelualueelle ei johda teitä, joten parhaiten sinne pääsee vesitse veneellä tai kanooteilla. Suurimmaksi osaksi rajavyöhykkeellä sijaitseva Ruunaan luonnonsuojelualue on pääosin koskematonta salomaata, jonka laajat alueet sopivat hyvin ympärivuotiseen samoiluun. Rajavyöhykkeellä liikumiseen tarvitsee rajavartioviranomaisten myöntämän luvan.

Ruunaata, kuten muitakin Suomen retkeilyalueita kehitetään tällä hetkellä vahvasti. Retkeilyalueen kehityssuunnitelma Ruunaa Master Plan (Finnish Consulting Group 2019) valmistui syksyllä 2019, ja lisäksi on aloitettu maastopyöräreittien suunnittelu ja toteutus sekä palveluvarustuksen korjaukset. Myös Ruunaan digitaalisia palveluja kehitetään. Retkeilyalueen metsiä hoidetaan hoito- ja käyttösuunnitelman (Metsähallitus 2011) ja Metsähallituksen ympäristöoppaan (Kaukonen ym. 2019) mukaisesti. Ruunaan retkeilyalueelle tehtiin 78 000 käyntiä vuonna 2019.

4.1.3 Patvinsuon kansallispuisto

Koitereen pohjoispuolella sijaitseva 105 km²:n laajuinen Patvinsuo on Pohjois-Karjalan kansallispuistoista pinta-alaltaan suurin. Laajat suot tarjoavat pitkospuupolkuineen erinomaisen mahdollisuuden tutustua niin Etelä-Suomelle tyypillisiin keidassoihin kuin pohjoisiin avoimiin aapasoihin.

Kansallispuiston suoluonto on monipuolinen. Patvinsuo sijaitsee pohjoisten aapasoiden ja eteläisten keidassoiden vaihtumisvyöhykkeellä. Keidassoiden elinvoima tulee lähes yksinomaan sadevedestä. Keidassuot alueella ovat yleisimmin kermikeitaita. Avoimet aapasuot saavat elinvoimansa keväällä kangasmailta valuvasta vedestä. Avointen keidas- ja aapasoiden lisäksi on mäntyvaltaista rämettä ja kuusivaltaista korpea. Suot peittävät yli puolet puiston pinta-alasta. Patvinsuolla on elinvoimainen karhukanta.

Patvinsuo sopii hyvin omatoimiseen päivän parin patikkaretkeilyyn ja erämaisen luonnon tarkkailuun. Suomunjärvi hiekkarantoineen on mainio melontakohde. Suomen luontotuvalta voi vuokrata kanootteja ja veneitä. Patvinsuon kansallispuiston ytimessä sijaitsevassa Suomen luontotuvassa on retkeilyneuvontapiste ja sympaattinen ilmaisnäyttely alueen luonnosta. Luontotuvasta voi myös tilata maksullisia maasto-opastuksia ryhmille, ruokapalveluita ja majoituksen. Tuvasta löytyy myös puoti. Tuvan läheisyydessä on telttailualue ja kesäisin vuokrattava Suomen rantasauna.

Puistossa on noin 80 km merkittyjä reittejä ja 3–25 km:n pituisia luontopolkuja, jotka ovat pääosin helppokulkuisia. Suo- ja kosteikkoalueilla voi kävellä pitkospuita pitkin yhteensä parisen kymmentä kilometriä. Suomunjärveä kiertävältä Suomunkierrolta sekä Patvinkierrolta voi pistäytyä Teretinniemen lintutorniin tai Lahnasuon lintulavalle seuraamaan suolinnuston elämää. Kansallispuiston käyntimäärät ovat olleet verkkaisessa nousussa, ja vuonna 2019 Patvinsuolla laskettiin ennätykselliset 16 600 käyntiä.

4.1.4 Petkeljärven kansallispuisto

Jo vuonna 1956 perustettu Petkeljärven kansallispuisto sijaitsee Joensuu–Ilomantsi-tien itäpuolella, lähellä Möhkön kylää.

Jääkauden jälkeensä jättämät harjut ja kirkasvetiset järvet ovat Suomen itäisimmän kansallispuiston, Petkeljärven, tunnusomainen piirre. Petkeljärvi kuuluu harjumuodostumaan, joka ulottuu Koitereelta Venäjän puolelle. Kapeiden harjujen päältä aukeaa lumoavia näkymiä kirkkaille järville ja metsälammille. Koskemattomissa metsissä humisevat komeat, kilpikaarnaiset petäjät. Erämaajärvillä pesii puiston tunnuseläin kuikka, ja maastossa voi törmätä majavan työnjälkiin.

Petkeljärven kansallispuisto sopii hyvin päiväretkeilyyn tai pidemmän patikkaretken lähtöpisteeksi. Petkeljärven retkeilykeskus Petkeljärvi Center ja luontotupa sijaitsevat Petranien kärjessä, Petkeljärventien päässä. Retkeilykeskus tarjoaa retkeilyneuvontaa, majoitus- ja ruokapalveluita sekä kanoottien ja veneiden vuokrausta. Luontotuvan näyttely esittelee kansallispuistoa ja sen harjuluontoa. Petkeljärven leirintäalue sijaitsee aivan retkeilykeskuksen vieressä.

Kansallispuistossa on kaksi merkittyä rengasreittiä. 6,5 kilometrin pituinen Kuikan kierros kulkee korpien kätköistä ja soilta kapeille harjuille. Harjujen syntyyn voi tutustua Harjupolulla (3,5 km). Pohjois-Karjalan vanhin retkeilyreitti, 31 km pitkä Taitajan taival alkaa Petkeljärveltä ja päättyy Mekrijärven kylään. Kansallispuistossa voi myös meloa ja soutaa. Petkeljärveltä on mahdollista meloa aina Koitereelle ja Patvinsuon kansallispuistoon saakka läheistä Koitajokea pitkin. Vuonna 2019 Petkeljärvelle tehtiin 19 400 käyntiä.

4.1.5 Muut Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteet

Kolin biosfäärialueella on muitakin merkittäviä suojelukohteita, kuten linnustollisesti erittäin arvokas Kesonsuon luonnonsuojelualue ja Koivusuon luonnonpuisto Ilomantsin kunnassa. Kummassakin kohteessa liikkuminen on sallittua vain merkityillä retkeilyreiteillä. Pohjois-Karjalan suoluontoon pääsee tutustumaan myös Ruunaan retkeilyalueen läheisyydessä sijaitsevalla linnustoltaan arvokkaalla Reposuon soidensuojeluohjelma-alueella. Kolin biosfäärialueelta löytyy myös useita eri toimijoiden ylläpitämiä vaellusreittejä. Reittien pituudet vaihtelevat muutaman kilometrin pituisista rengasreiteistä useiden päivien vaelluksen mahdollistaviin pitkiin reitteihin.

4.1.6 Luonto ja kulttuuri

Kolin biosfäärialueen luontomatkailuun yhdistyy luontevasti myös kulttuuri. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelmassa 2014–2020 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014) nähdään luonto- ja kulttuurimatkailu alueen vahvana vetovoimatekijänä niin kotimaisilla kuin kansainvälisillä markkinoilla.

Paikallisen kulttuuriperinnön lisäksi Koli on tunnettu karelianismin ja kansallisromantiikan ajan inspiroimasta korkeakulttuurista. Kolilla luodaan edelleen taidetta muun muassa Kolin Rynnäsen taiteilijaresidenssissä ja Koli on myös monen vuosittaisen kulttuuritapahtuman paikka. Myös Pielisellä on keskeinen merkitys alueen kulttuurin muovautumiselle, ja Pielinen yhdistää Kolin vastarannalla sijaitsevaan Vuonislahteen, jossa Paateri ja taiteilijatalo Hupeli vahvistavat alueen kulttuurileimaa. Lieksassa Pielisen museo tarjoaa kattavaa tietoa muun muassa alueen uittoperinteestä, jota on tarkoitus tuoda enemmän esille myös Ruunaan retkeilyalueella rajankäyntiperinteen kanssa.

Rajanläheisyyttä henkii vahvasti myös Ilomantsin alue. Ilomantsin Parppeinvaaran Runokylässä elää Karjalainen kulttuuri. Siellä voi tutustua niin Karjalaisiin perinneruokiin, kantelemusiikkiin, käsitöihin kuin ortodoksisuuteen. Ilomantsi on maamme vanhinta ortodoksisuutta. Pääkirkon eli Pyhän Elian kirkon lisäksi seurakunnalla on viisi pientä pyhättöä eri puolilla Ilomantsia. Sotahistorian keskeisiä kohteita Ilomantsissa ovat Hattuvaaran Taistelijan talo ja Parppeinvaaralle vuonna 1984 siirretty Rajakenraalin maja. Mielenkiintoisia talvisotaa koskevia vierailukohteita ovat Oinassalmen ja Taivallammen taistelualueet. Lisäksi Möhkön kylän ruukin Möhkö sodassa -näyttely kertoo sodan ajan tapahtumista Möhkön alueella ja Öykösenvaaran sotahistoriallinen reitti tutustuttaa kävijän ”Teppanan motin” alueella käytyihin vuoden 1944 torjuntataisteluihin.

Vesistöt sekä niiden käytön alueellisen historian esille tuominen ja käyttö nykyhetken luonto- ja kulttuurimatkailussa on toistaiseksi vielä melko vähäistä. Aihepiiri on kuitenkin huomioitu niin Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelmassa 2014–2020 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014) kuin myös Visit Finlandin matkailuteemoissa. Esimerkiksi Kolin biosfäärialueella on tällä hetkellä käynnissä Shape (Sustainable heritage areas: Partnership for Ecotourism) -hanke, jossa Ilomantsin alueen yrittäjät ovat yhteistyössä luoneet Nature Thriathlon Koitajoki -tuotteen, joka tukeutuu vahvasti Koitajoen erämaiseen luonteeseen. Nature Thriathlon yhdistää viisi alueen merkittävää luonto-, kulttuuri- ja sota-historiakohdetta: Kesonsuon, Koitereen, Mekrin ja Möhkön sekä Petkeljärven kansallispuiston. Lisäksi muun muassa Pielinen, Ruunaan Lieksanjoki ja Jongunjoki ovat potentiaalisia luonto- ja kulttuurimatkailun kärkikohteita Kolin biosfäärialueen vesistöjen joukossa. Näille vesistöille on jo tarjolla jonkin verran ohjelmalveluita, mutta alueen yrityksillä on myös paljon lisää kehitteillä. Tämänhetkinen trendi onkin lupaava niin luonto- kuin kulttuurimatkailun kannalta.

4.2 Luontomatkailun vaikutus paikallistalouteen

Metsähallituksen Luontopalvelut luo edellytyksiä suojelualueiden kestäväälle virkistyskäytölle tarjoamalla puitteet ja ohjeistusta kävijöille sekä toimintaedellytyksiä myös alueen luontomatkailuyrityksille. Suojelualueille suuntautuvalla luontomatkailulla voi olla paikallisesti suuri taloudellinen merkitys. Tunnetuilla suojelu- ja retkeilyalueilla on merkitystä myös koko seudun imagolle. Metsähallituksen hallinnoimia alueita täydentävät Pohjois-Karjalan kuntien, yhdistysten ja muiden toimijoiden ylläpitämät alueet ja reitistöt.

Kolin biosfäärialueen merkittävimmiltä luontomatkailukohteilta (Koli, Ruunaa, Petkeljärvi ja Patvinsuo) on arvioitu kävijöiden rahankäytön kokonaistulo- ja työllisyysvaikutukset. Ne

olivat vuonna 2019 25,5 miljoonaa euroa ja 204 henkilötyövuotta (Metsähallitus 2019a, taulukko 1).

Osana Metsähallituksen suojelu- ja retkeilyalueiden virkistyskäytön paikallistaloudellisten vaikutusten arviointia kartoitetaan myös kävijöiden käynnillään kuluttamaa rahamäärää. Taulukon 1 tietoja tarkastelemalla voi havaita, että biosfäärialueen luontomatkailukohteilla paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset vaihtelevat pitkälti käyntimäärien mukaan. Toisena vaikuttavana tekijänä on alueen palvelujen tarjonta. Rahaa virtaa paikallistalouteen eniten matkailualueilla, joissa kävijöiden viipymä on pidempi ja matkailupalvelujen tarjonta suurempi. Paikallistaloudellisiin kokonaisvaikutuksiin vaikuttaa siis keskeisesti alueen palvelurakenteen ja palveluiden määrä sekä matkailukohteen profiili.

Kolilla kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö on suurinta. Kolin kansallispuistossa kaikkien kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö oli 100 €/käynti (Naumanen 2020a), Ruunaan retkeilyalueella 66 €/käynti (Paulus 2019), Petkeljärven kansallispuistossa 62 €/käynti (Pääkkölä 2020) ja Patvinsuon kansallispuistossa 26 €/käynti (Lampinen 2016). Kullakin kohteella suurin osa paikallistulovaikutuksista per käntikerta tuli majoituksesta ja toiseksi suurin osa kahvila- ja ravintolaostoksista. Kolin biosfäärialueen kansallispuisto- ja retkeilyalueverkoston rikkaus on kohteiden erilaisuus. Esimerkiksi Patvinsuolla majoittumisen osuus kävijöiden rahankäytössä on huomattavasti pienempi kuin Kolilla, sillä Patvinsuon kävijöillä yleisin majoittumistapa on oma majoite eli telta tai laavu, jossa yöpyy 48 % puiston kävijöistä. Kolin kansallispuistossa yleisin majoittumistapa on hotelli, jossa yöpyy 33 % puiston kävijöistä.

Kaikissa Kolin biosfäärialueen kansallispuistoissa ja Ruunaan retkeilyalueella kotimaisten matkailijoiden kulutus on ulkomaisia suurempaa. Kolilla kaikkien kävijäryhmien (kotimaiset matkailijat, lähialueen asukkaat ja ulkomaiset matkailijat) kulutus per käynti oli suurempaa kuin muissa puistoissa tai retkeilyalueella. Petkeljärvellä kotimaiset matkustajat kuluttivat merkittävästi enemmän kuin muut matkailijaryhmät. Ruunaalla, Patvinsuolla ja Petkeljärvellä ulkomaalaiset kuluttivatkin keskimäärin enemmän kuin lähialueen asukkaat, mutta Kolilla lähialueen asukkaat kuluttivat päinvastoin keskimäärin enemmän kuin ulkomaalaiset.

Taulukko 1. Tietoja Kolin kansallispuiston, Ruunaan retkeily- ja suojelualueen sekä Patvinsuon kansallispuiston käyntimääristä ja paikallistaloudellisista vaikutuksista. Lähteet: Lampinen 2016, Paulus 2019, Pääkkölä 2020, Naumanen 2020a ja Metsähallitus 2019a.

	Kolin kansallispuisto	Ruunaan retkeilyalue	Patvinsuon kansallispuisto	Petkeljärven kansallispuisto
Käyntimäärä (2019)	201 800	78 000	16 600	19 700
Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudellinen kokonaistulovaikutus (2019)	19 500 000 €	4 600 000	300 000	1 100 000
Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen kulutus / käynti	107 €	75 €	30 €	69 €
Lähialueen asukkaiden keskimääräinen kulutus / käynti	73 €	17 €	8 €	8 €
Ulkomaalaisten matkailijoiden keskimääräinen kulutus / käynti	69 €	35 €	16 €	10 €
Majoittumisen osuus paikallistulovaikutuksista / käyntikerta	76 %	43 %	38 %	49 %
Kahvila- ja ravintola ostosten osuus paikallistulovaikutuksista / käyntikerta	35 %	21 %	23 %	28 %
Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudellinen kokonaistyöllisyysvaikutus (2019)	150 htv	41 htv	3 htv	10 htv

4.3 Luontomatkailijat Kolin biosfäärialueella

Kävijätietoa kerätään kansallispuistojen ja retkeilyalueen jatkuvalla kävijälaskennalla sekä viiden–kymmenen vuoden välein tehtävillä kävijätutkimuksilla. Viimeisimmät kävijätutkimukset ovat Kolin kansallispuistosta vuodelta 2019 (Naumanen 2020a), Ruunaan retkeilyalueelta 2017 (Paulus 2019), Patvinsuon kansallispuistosta 2013 (Lampinen 2016) ja Petkeljärven kansallispuistosta 2018 (Pääkkölä 2020). Perustiedot kävijöistä alueittain ovat taulukoissa 2–5.

Kolin biosfäärialueen luontomatkailun kärkikohteiden kävijäprofiili vaihtelee alueittain. Kävijöiden virkistysmotiivit ovat kuitenkin hyvin samanlaiset kaikilla neljällä tarkastellulla alueella. Maisemat, luonnon kokeminen ja rentoutuminen ovat tärkeimpiä syitä tulla kaikille näille alueille.

Kohteissa harrastettaviin suosittuihin aktiviteetteihin vaikuttavat puistojen ja retkeilyalueen luonnon erityispiirteet ja alueen historia. Kolilla korostuvat kulttuuriperintöön tutustuminen ja laskettelu, Ruunaalla kalastus ja koskenlasku, Patvinsuolla telttailu tai muu leiriytyminen maastossa, marjastus, melonta ja lintuharrastus sekä Petkeljärvellä kahvilassa käynti, saunan vuokraaminen ja jossain määrin myös melonta.

Kansallispuistojen ja Ruunaan retkeilyalueen kävijäprofiileissa korostuvat myös seuraavat tekijät:

- Koli on ympärivuotinen matkakohde. Päiväkävijöiden ja yöpyjien suhteellinen määrä sekä heidän keskimääräinen viipymänsä kansallispuistossa pysyy hyvin samankaltaisena kesä- ja talviesonkeina. Ainoastaan kesän päiväkävijöillä viipymä on hieman (reilut 30 minuuttia) pidempi kuin talvikävijöillä.
- Ruunaalla yöpyjien suhteellinen osuus on huomattavasti suurempi kuin muissa biosfäärialueen luontomatkailukohteissa.
- Patvinsuolla selvästi useampi vierailee ystävien kanssa ja päiväkävijät viiptyvät kansallispuistossa keskimäärin kaksi tuntia pidempään kuin muissa biosfäärialueen puistoissa tai retkeilyalueella.
- Petkeljärvellä kotimaisten matkailijoiden osuus on huomattava, ja Joensuusta tulee peräti viidesosa alueen kävijöistä. Petkeljärvi on myös ilomantsilaisille tärkeä virkistysalue.

Kolin kansallispuiston kävijäprofiili

Vuonna 2019 toteutetun kävijätutkimuksen (Naumanen 2020a) mukaan suosituimmat aktiviteetit kansallispuistossa ovat luonnosta nauttiminen, maisemien katselu ja kävely. Reilu viidennes kävijöistä tutustui Kolilla myös kulttuuriperintöön. Vierailullaan kävijät patikoivat noin 10 kilometrin matkan tai hiihtivät noin 6 kilometriä. Hiihtämiseen moni on laskenut myös laskettelurinteillä ”hiihdetyn” matkan. Laskettelu on mahdollista biosfäärialueella vain Kolin kansallispuistossa, joten tämä erottui muiden puistojen aktiviteeteista suosiolla (10 % kävijöistä).

Kolin kansallispuistoon saapuneista 77 % on kotimaisia, 14 % paikallisia ja 10 % ulkomaisia kävijöitä. Kotimaan matkailijat tulivat useimmiten Helsingistä (13 %), Joensuusta (8 %) tai Kuopiosta (5 %). Ulkomaisia kävijöitä tuli eniten Venäjältä (3 %) ja Saksasta (3 %). Kolin kansallispuiston kävijöistä noin puolet vierailee puistossa päiväseltään, ja heistä useimmat menevät huipuille katsomaan maisemia. Päiväkävijät viiptyvät keskimäärin neljä tuntia, kun taas yön yli viiptyt jäävät kansallispuistoon 2–3 vuorokaudeksi. Kolin kansallispuistossa suurin osa yöpyjistä majoittui joko hotellissa tai omissa majoitteissa (telta tms.). Lähialueella

yöpyjät vii­pyvät keskimäärin 6 vuorokautta, ja pisimpään alueella vii­pyvät omalla mökillä yöpyjät.

Kolilla käy naisia hieman enemmän (55 % kuin miehiä (45 %)). Yli puolella kävijöistä on korkeakoulututkinto. Talvella lähialueen asukkaiden osuus matkailijoista on suurempi kuin kesällä. Kesällä taas kotimaisten matkailijoiden osuus on hieman suurempi kuin talvella. Ulkomaalaisten osuus matkailijoista on suurempi kesällä kuin talvella.

Suurin osa kävijöistä (81 %) saapui Kolille 2–5 hengen seurueissa ja liki 70 % oman perheen kanssa. Ystävien kanssa Kolille matkusti 17 % kävijöistä. 57 %:lle kävijöistä Koli oli matkan ainoa tai tärkein kohde ja yli puolet saapuneista oli käynyt Kolilla aiemmin.

Ruunaan retkeilyalueen kävijäprofiili

Vuonna 2017 toteutetun kävijätutkimuksen (Paulus 2019) mukaan suosituimmat aktiviteetit Ruunaan retkeilyalueella olivat kävely luontopoluilla, luonnosta nauttiminen, koskimaisemien katselu ja kalastus. Kalastus olikin yli 35 %:lle kävijöistä tärkein harrastus heidän Ruunaan käynnillään. Vierailullaan kävijät liikkuvat patikoiden keskimäärin 10 kilometrin matkan, pyöräillen 30 km, meloen 20 km tai soutaen 10 km. Ruunaan erikoisuus on koskenlasku, mikä on hyvin suosittu elämys retkeilyalueella (18 % kävijöistä).

Ruunaan retkeilyalueelle saapuneista 81 % on kotimaisia matkailijoita, 12 % lähialueen asukkaita ja 7 % ulkomaisia matkailijoita. Kotimaan matkailijat tulivat useimmiten Joensuusta (12 %), Helsingistä (7 %) tai Kuopiosta (7 %). Miehiä (57 %) käy Ruunaalla jonkin verran enemmän kuin naisia, mikä johtunee kalastusharrastuksen suosioista retkeilyalueella. Noin 35 %:lla kävijöistä on korkeakoulututkinto.

Ruunaan kävijöistä 37 % vierailee päiväsel­ttään ja suurin osa (77 %) käy vierailullaan Neitkoskella. Päiväkävijät vii­pyvät keskimäärin neljä tuntia, kun taas yöpyjät (63 %) jäävät retkeilyalueelle 2–3 vuorokaudeksi. Ehdottomasti yleisin yöpymistapa retkeilyalueella oli vuokramökki (45 % vastanneista). Lähialueella yöpyjät vii­pyvät alueella keskimäärin neljä vuorokautta, ja pisimpään vii­pyjät yöpyvät omalla mökillään.

Suurin osa kävijöistä (80 %) saapui Ruunaalle 2–5 hengen seurueissa ja liki 70 % oman perheen kanssa. Ystävien kanssa Ruunaalle matkusti jopa 21 % kävijöistä. 66 %:lle kävijöistä Ruunaa oli matkan ainoa tai tärkein kohde ja 71 % saapuneista oli käynyt retkeilyalueella aiemmin.

Taulukko 2. Kolin kansallispuiston kävijäprofiili (Naumanen 2020).

	Naiset	Miehet
Kävijöiden sukupuoli	55 %	45 %
Keski-ikä	42 v.	45 v.
Koulutustaso	55 %:lla alempi tai ylempi korkeakoulututkinto	

Kävijätyyppi	Helmi-syyskuu	Talvi	Kesä
Kotimaan matkailija	76 %	69 %	77 %
Lähialueen asukas	14 %	23 %	9 %
Ulkomaan matkailija	10 %	9 %	14 %

Kansallispuiston alueen	Päiväkävijät		Yöpyjät	
Osuus ja viipymän kesto talvikaudella	56%	3,8 h	44%	3,1 vrk
Osuus ja viipymän kesto kesäkaudella	55%	4,4 h	45%	2,6 vrk

Yöpyymisen pituus kansallispuistossa ja sen lähialueella yhteensä	Keskiarvo	6,1 vrk
Keskiarvo yöpymistavoittain	Oma mökki	8,7 vrk
	Vuokramökki	4,3 vrk
	Ystävän tai sukulaisen luona	3,5 vrk
	Oma majoite (laavu, telta tms.)	3,3 vrk
	Hotellissa	1,8 vrk
	Asuntoautossa tai -vaunussa	1,4 vrk

Seurueen koko	2–5 hengen seurue	81 %
	Yli 6 hengen seurue	15 %
	Yksin liikkuva	4 %
Seurueen koostumus	Oma perhe	69 %
	Ystävät	17 %
	Opiskeluryhmät	5 %
	Sukulaisten kanssa	4 %
	Työtovereista	1 %
	Jokin muu	1 %

Vierailun tärkeimmät syyt (asteikko 1–5, jossa maksimi on 5)	Maisemat	4,86
	Luonnon kokeminen	4,77
	Rentoutuminen	4,47
	Yhdessä olo oman seurueen kanssa	4,39
	Henkinen hyvinvointi	4,26
	Poissa melusta ja saasteista	4,21
	Alueeseen tutustuminen	3,91

Käynnin toistuvuus	Käynyt aikeisemmin	56 %
	Ensi kertaa alueella	44 %

Taulukko 3. Ruunaan retkeilyalueen kävijäprofiili (Paulus 2019).

	Naiset	Miehet
Kävijöiden sukupuoli	43 %	57 %
Keski-ikä	47 v.	46 v.
Koulutustaso	34 %:lla alempi tai ylempi korkeakoulututkinto	

Kävijätyyppi	Kesä
Kotimaan matkailija	81 %
Lähialueen asukas	12 %
Ulkomaan matkailija	7 %

Retkeilyalueen	Päiväkävijät		Yöpyjät	
Osuus ja keskimääräinen kesto kesäkaudella	37 %	4,1 h	63 %	2,9 vrk

Yöpyymisen pituus retkeilyalueella ja sen lähialueella yhteensä	Keskiarvo	3,8 vrk
Keskiarvo yöpymistavoittain	Oma mökki	9,7 vrk
	Hotelli	5,0 vrk
	Ystävän tai sukulaisen luona	3,5 vrk
	Asuntoauto- tai vaunu	3,1 vrk
	Vuokramökki	2,5 vrk
	Oma majoite (telta, laavu tms.)	1,5 vrk

Seurueen koko	2–5 hengen seurue	80 %
	Yli 6 hengen seurue	12 %
	Yksin liikkuva	7 %
Seurueen koostumus	Oma perhe	68 %
	Ystävät	21 %
	Sukulaisten kanssa	5 %
	Opiskeluryhmä	1 %
	Työtovereista	1 %
	Jokin muu	4 %

Vierailun tärkeimmät syyt (asteikko 1–5, jossa maksimi on 5)	Luonnon kokeminen	4,71
	Maisemat	4,68
	Rentoutuminen	4,58
	Poissa melusta ja saasteista	4,38
	Henkinen hyvinvointi	4,3
	Yhdessä olo oman seurueen kanssa	4,33
	Alueeseen tutustuminen	3,83

Käynnin toistuvuus	Käynyt aikeisemmin	72 %
	Ensi kertaa alueella	28 %

Patvinsuon kansallispuiston kävijäprofiili

Vuonna 2013 toteutetun kävijätutkimuksen (Lampinen 2016) mukaan Patvinsuon kävijöiden suosituimpia aktiviteetteja ovat luonnosta nauttiminen ja kävely. Myös luonnon tarkkailu on kansallispuistossa hyvin suosittua. Patvinsuolla nouseekin lintuharrastus muita alueita vahvemmin esiin (15 % kävijöistä). Lisäksi marjastus, melonta ja uinti ovat Patvinsuolla tärkeitä harrastuksia.

Kansallispuistoon saapuneista 80 % on kotimaisia matkailijoita, 8 % lähialueen asukkaita ja 12 % ulkomaisia matkailijoita. Kotimaan matkailijat tulivat useimmiten Joensuusta (28 %), Lieksasta (7 %), Kontiolahdelta (7 %) tai Helsingistä (6 %). Kävijöiden sukupuolijakauma on melko tasainen, mutta naisia käy Patvinsuolla jonkin verran enemmän kuin miehiä. Hieman alle puolella kävijöistä on korkeakoulututkinto.

Patvinsuolla kävijöistä 42 % vierailee alueella päiväselttään ja useimmat vierailevat Suomun luontotuvalla (63 %), Suomujärven rannassa (62 %) ja Kurkilahdessa (46 %). Päiväkävijät viiptyvät keskimäärin kuusi tuntia, kun taas yöpyjät jäävät kansallispuistoon 2–3 vuorokaudeksi. Yleisin yöpymistapa kansallispuistossa on oma majoite (48 % kävijöistä), joka on esimerkiksi telttä tai laavu. Lähialueella yöpyjät viiptyvät alueella keskimäärin 5,1 vuorokautta, ja pisimpään viiptyjät yöpyvät omalla mökillään.

Suurin osa kävijöistä (62 %) saapui Patvinsuolle 2–5 hengen seurueissa. Oman perheen kanssa kansallispuistoon saapui 41 % kävijöistä ja jopa 33 % saapui ystävien kanssa. 63 %:lle kävijöistä Patvinsuo oli matkan ainoa tai tärkein kohde, ja 52 % saapuneista oli käynyt kansallispuistossa aiemmin.

Petkeljärven kävijäprofiili

Vuonna 2018 toteutetun kävijätutkimuksen (Pääkkölä 2020) mukaan Petkeljärven kävijöiden suosituimpia aktiviteetteja ovat kävely ja luonnosta nauttiminen. Myös maisemien katselu ja luonnon tarkkailu nousevat Petkeljärvellä suosittujen aktiviteettien joukkoon. Petkeljärvellä harrastettavista aktiviteeteista myös kahvilassa käynti, saunan vuokraus ja jossain määrin melonta nousevat esiin. Vierailullaan kävijät patikoivat noin 9 kilometrin matkan, pyöräilivät 50 km, meloivat 9 km tai soutivat 4 km.

Kansallispuistoon saapuneista 89 % oli kotimaisia matkailijoita, 7 % lähialueen asukkaita ja 4 % ulkomaisia matkailijoita. Kotimaan matkailijat tulivat useimmiten Joensuusta (21 %), Helsingistä (13 %) tai Iloimantsista (7 %). Kävijöiden sukupuolijakauma oli melko tasainen, ja 55 %:lla kävijöistä oli korkeakoulututkinto.

Petkeljärven kävijöistä 56 % vieraili puistossa päiväselttään. Kävijöistä reilu 60 % vierailee Petkeljärven retkeilykeskuksessa ja vähän yli puolet Kuikan kierroksella. Päiväkävijät viiptyvät keskimäärin neljä tuntia, kun taas yöpyjät jäävät kansallispuistoon noin kahdeksi vuorokaudeksi. Kansallispuistossa suurin osa yöpyy joko asuntoautossa tai -vaunussa, Petkeljärvi Centerissä tai omassa majoitteessa (telttä tai laavu). Lähialueella yöpyjät viiptyvät seudulla keskimäärin 3,2 vuorokautta, ja pisimpään viiptyjät yöpyvät omalla mökillään.

Suurin osa kävijöistä (79 %) saapui Petkeljärvelle 2–5 hengen seurueissa ja 66 % oman perheen kanssa. 17 % kävijöistä saapui kansallispuistoon ystävien kanssa. 42 %:lle kävijöistä Petkeljärvi oli matkan ainoa tai tärkein kohde, ja 43 % saapuneista oli käynyt kansallispuistossa aiemmin.

Taulukko 4. Patvinsuon kansallispuiston kävijäprofiili (Lampinen 2016).

	Naiset	Miehet
Kävijöiden sukupuoli	54 %	46 %
Keski-ikä	45 v.	46 v.
Koulutustaso	47 %:lla alempi tai ylempi korkeakoulututkinto	

Kävijätyyppi	Kesä
Kotimaan matkailija	80 %
Lähialueen asukas	8 %
Ulkomaan matkailija	12 %

Kansallispuiston alueen	Päiväkävijät		Yöpyjät	
Osuus ja kesto kesäkaudella	42%	6,2 h	58 %	2,5 vrk

Yöpymissen pituus kansallispuistossa ja sen lähialueella yhteensä	Keskiarvo	5,1 vrk
Keskiarvo yöpymistavoittain	Oma mökki	11,7 vrk
	Ystävän tai sukulaisen luona	10,6 vrk
	Oma majoite (telta, laavu tms.)	3,4 vrk
	Vuokramökissä	3,4 vrk
	Hotellissa	3,0 vrk
	Asuntoautossa tai -vaunussa	2.1 vrk

Seurueen koko	2–5 hengen seurue	62 %
	Yli 6 hengen seurue	28 %
	Yksin liikkuva	9 %
Seurueen koostumus	Oma perhe	41 %
	Ystävät	33 %
	Kerho, yhdistys tms.	10 %
	Opiskeluryhmä	6 %
	Sukulaiset	4 %
	Työtovereista	3 %
	Jokin muu	3 %

Vierailun tärkeimmät syyt (asteikko 1–5, jossa maksimi on 5)	Luonnon kokeminen	4,8
	Maisemat	4,7
	Rentoutuminen	4,5
	Poissa melusta ja saasteista	4,63
	Henkinen hyvinvointi	4,5
	Yhdessä olo oman seurueen kanssa	4,12
	Alueeseen tutustuminen	3,87

Käynnin toistuvuus	Käynyt aikeisemmin	52 %
	Ensi kertaa alueella	48 %

Taulukko 5. Petkeljärven kansallispuiston kävijäprofiili (Pääkkölä 2020).

	Naiset	Miehet
Kävijöiden sukupuoli	52 %	48 %
Keski-ikä	51 v.	49 v.
Koulutustaso	55 %:lla alempi tai ylempi korkeakoulututkinto	

Kävijätyyppi	Kesä
Kotimaan matkailija	89 %
Lähialueen asukas	7 %
Ulkomaan matkailija	4 %

Kansallispuiston alueen	Päiväkävijät		Yöpyjät	
Osuus ja kesto kesäkaudella	56%	4,3 h	44%	2,2 vrk

Yöpymissen pituus kansallispuis- tossa ja sen lähialueella yhteensä	Keskiarvo	3,2 vrk
Keskiarvo yöpymistavoittain	Oma mökki	9,7 vrk
	Oma majoite (telta, laavu tms.)	3,0 vrk
	Vuokramökki	2,4 vrk
	Ystävän tai sukulaisen luona	2,4 vrk
	Asuntoauto- tai vaunu	1,7 vrk
	Hotelli	1,3 vrk

Seurueen koko	2–5 hengen seurue	79 %
	Yksin liikkuva	11 %
	Yli 6 hengen seurue	10 %
Seurueen koostumus	Oma perhe	66 %
	Ystävät	17 %
	Sukulaisten kanssa	8 %
	Kerho tai yhdistys	3 %
	Jokin muu	3 %
	Työtovereista	2 %

Vierailun tärkeimmät syyt (asteikko 1–5, jossa maksimi on 5)	Luonnon kokeminen	4,82
	Maisemat	4,81
	Rentoutuminen	4,54
	Poissa melusta ja saasteista	4,4
	Henkinen hyvinvointi	4,37
	Yhdessä olo oman seurueen kanssa	4,15
	Alueeseen tutustuminen	4,06

Käynnin toistuvuus	Käynyt aikeisemmin	43 %
	Ensi kertaa alueella	57 %

4.4 Kolin biosfäärialueen kansallispuistojen ja retkeilyalueen virkistys- ja matkailukäyttö

4.4.1 Palveluvarustus

Kolin biosfäärialueen kansallispuistojen ja retkeilyalueen palveluvarustus on kuvattuna alla kansallispuisto- ja retkeilyaluekohtaisesti.

Kolin kansallispuisto

Kolin kansallispuiston palvelurakenteita ylläpitää Metsähallituksen Luontopalvelut, mutta osaa kansallispuiston kiinteistöistä vuokraavat yrittäjät. Paikalliset yrittäjät tarjoavat myös runsaasti palveluja kansallispuiston alueella.

Luontokeskus

Kolin luontokeskus Ukko vastaa paitsi Kolin biosfäärialueen myös Itä-Suomen puistoalueen kansallispuistojen, Metsähallituksen hallinnoimien suojelualueiden ja retkeilyalueen neuvonnasta. Alueella on muitakin Metsähallituksen Luontopalvelujen, kunnan ja yrittäjien opastuspisteitä, mutta aina näiden ollessa kiinni, vastaa Kolin luontokeskus Ukko kaikkien alueiden neuvonnasta.

Kolin luontokeskus Ukko tarjoaa alueen kävijöille ja yrityksille tietoa alueen luonnosta ja kulttuurista. Pysyvä näyttely sekä vaihtuvat näyttelyt, näyttelyopastukset, kokoustila, auditorio Vaarasali, Kahvila Vakka, puoti, kansallispuistosta kertova elokuva, opetusmateriaalit ja tapahtumat ovat osa luontokeskuksen monipuolista palvelua. Luontokeskuksen toiminnan ympärille on myös helppoa kehittää yhteisiä tapahtumia yhdessä sidosryhmien kanssa.

Tulentekopaikat ja retkikeittokatos

Kansallispuistossa avoimessa käytössä olevia tulentekopaikkoja (11 kpl) ja retkikeittokatosta (1 kpl) voivat käyttää sekä jokamiesretkeilijät että yrittäjät asiakkaineen. Yrittäjillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta varata tulentekopaikkoja ja heiltä peritään käytöstä sopimuksen mukainen maksu.

Vuokratuvat ja telttailupaikat

Kansallispuiston alueella on 10 tupaa, joita on mahdollista vuokrata yöpymiseen. Telttailupaikkoja on seitsemän ja ne ovat kaikille avoimia leirintäpaikkoja peruspalveluineen (kämälät ja tulentekopaikka). Leiriytyminen kansallispuistossa on sallittu vain telttailupaikoilla.

Vaellusreitit, luontopolut, hiihtoladut ja laskettelurinteet

Kolin kansallispuiston 80 kilometriä pitkä merkitty polkuverkosto tarjoaa erinomaiset retkeilymahdollisuudet. Päiväretkeilyyn sopivat polut löytyvät pitkälti Kolin huippujen läheisyydestä, ja yön yli retkeilevät suuntaavat usein puiston eteläpään kiertävät jylhässä Herajärveä ympäröivässä maastossa 30–60 kilometriä pitkän reitin. Kolin kansallispuiston alueen hiihtoladut ovat osa Kolin laajaa latuverkostoa, ja puiston erityispiirteisiin kuuluvat sen alueella sijaitsevat laskettelurinteet.

Pyöräily, melonta ja veneily

Pyöräily on sallittu kansallispuiston ajoteillä. Melonnalle ja veneilylle soveltuvat vedet sijaitsevat Pielisellä ja Herajärvellä. Pielisellä kansallispuiston saarista viidessä on tulentekopaikka ja kahdessa näistä on mahdollista leiriytyä. Kesällä saariin tehdään opastettuja vene- ja melontaretkiä.

Yrittäjien palvelut

Kansallispuistossa neljä yritystä vuokraa Metsähallituksen omistamia kiinteistöjä, joissa yritykset tarjoavat majoitus-, ruoka-, tapahtuma-, neuvonta-, ohjelma- ja välinevuokrauspalveluja. Ohjelmapalveluja ovat muun muassa opastetut retket, maastoruokailut, lumikenkäily, veneretket, melonta, ratsastus, laskettelu ja maisemahissi. Kylällä Kolin matkailuyhdistys pitää matkailuneuvontaa ja välittää vuokramökkejä. Alueelta löytyy myös kyläkauppa Sale ja satamapalvelut. Kansallispuiston sisällä toimivilla yrityksillä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa ja ne toteuttavat toiminnassaan kestävän matkailun periaatteita.

Ruunaan retkeilyalue

Ruunaan retkeilyalueen palvelurakenteita ylläpitää Metsähallituksen Luontopalvelut, mutta osaa retkeilyalueen kiinteistöistä vuokraa yrittäjä. Paikalliset yrittäjät tarjoavat myös runsaasti ohjelmapalveluja Ruunaalla.

Ruunaan retkeilykeskus

Ruunaan retkeilykeskus Neitikoskella tarjoaa retkeilyneuvontaa ja opastuksia luonnossa sekä majoitus- ja ravitsemuspalveluja. Lisäksi sieltä voi ostaa muun muassa kalastuslupia, retkeilytarvikkeita ja karttoja.

Tulentekopaikat ja laavut

Ruunaan retkeilyalueella on 18 tulentekopaikkaa ja 12 hirsilaavua, joissa voi majoittua lyhytaikaisesti. Tilapäinen yöpyminen teltoissa on sallittua.

Telttailupaikat

Retkeilyalueella saa yöpyä teltassa tilapäisesti missä vaan, mutta suositeltavaa on käyttää telttailuun tulenteko- ja laavupaikkoja. Telttailu on mahdollista myös maksullisilla telttailupaikoilla Ruunaan retkeilykeskuksessa.

Vaellusreitit ja luontopolut

Retkeilyreitit, joita retkeilyalueella on yhteensä noin 57 kilometrin verran, myötäilevät osittain Lieksanjokea ja tarjoavat kulkijalle vaihtelevia maisemia. Neitikoskella on noin kahden kilometrin pituinen Närelenki-luontopolku, jonka varrella on muun muassa luonnosta ja alueen historiasta kertovia opastauluja. Luontopolku sopii hyvin lapsille. Osa retkeilyreiteistä kulkee samaa reittiä kuin Lieksan kaupungin ylläpitämä retkeilyalueen läpi kulkeva Karhunpolku, joka on osa maakunnallista Karjalan Kierros -reitistöä.

Kalastus

Ruunaan kosket on suosittu koskikalastuskohde. Kesällä vesistöön istutetaan lähes viikoittain pyyntikokoisia kirjolohia ja taimenia. Lisäksi Lieksanjoessa elää luonnonvaraisena taimenta ja harjusta. Pyydykseen voi käydä myös kuha, siika, säyne, hauki ja ahven.

Ruunaan kosket (nro 7525) on Metsähallituksen vapakalastusalue, jossa kalastamiseen tarvitaan Metsähallituksen kalastuslupa sekä kalastonhoitomaksu (Metsähallitus 2020). Poikkeuksena ovat Neitijärvi ja Kattilampi, joissa ovat voimassa ns. yleiskalastusoikeudet eli vapaa onkiminen ja pilkkiminen sekä kalastus kalastonhoitomaksulla ja Metsähallituksen Etelä-Suomen vapaluvalla. Muualla kuin Neitijärvellä ja Kattilammella on ns. yleiskalastusoikeudet kumottu. Veneestä kalastus on sallittua koko alueella. Moottoriuistelu ja ankkuroidun veneen käyttö koski- ja virta-alueilla on kielletty. Kalastajan on tarkistettava kalastusrajoitukset osoitteesta kalastusrajoitus.fi.

Hiihtoladut ja moottorikelkkailu

Talvella Ruunaalla on hoidettuja murtomaahiihtoreittejä ja alueen ympäri kiertää noin 35 km pitkä Pohjois-Kajalan virkistysreitistöyhdistyksen ylläpitämä moottorikelkkaura. Moottorikelkkailu on sallittu vain moottorikelkkaurilla. Retkeilijöiden turvallisuuden vuoksi hiihtäminen ei ole suositeltavaa moottorikelkkaurilla.

Melonta, koskenlasku, veneily ja pyöräily

Kosket tarjoavat haasteita niin alan harrastajille kuin lajiin vasta tutustuville. Ruunaan kosket lukeutuvat Suomessa käytettävän kansainvälisen koskikuokituksen mukaan luokkiin I–II (helppo–vaikeahko). Paikallisten matkailuyrittäjien järjestämällä koskenlaskuretkillä koskien kuohut voi kokea koskiveneen tai kumilautan kyydissä. Veneille on alueella neljä lasku- ja nostopaikkaa. Osa alueen reiteistä soveltuu myös maastopyöräilyyn.

Liikuntaesteisten palvelut

Neitikosken pysäköintialueelta, joka on Ruunaan retkeilykeskuksen läheisyydessä, pääsee pyörätuolilla 650 m pitkää lankkupolkua pitkin upean Neitikosken partaalle ihailemaan kosken kuohuja, paistamaan makkaraa ja kalastamaan taimenia ja kirjolohia. Pysäköintialueella on esteetön kuivakäymälä.

Alueella toimii useita koskenlaskuyrittäjiä, joilla on valmiudet kyyditä veneissään myös liikuntaesteisiä asiakkaita. Perinteinen koskenlasku puuveneellä läpi koko 30 kilometrin mittaisen Ruunaan koskireitin kestää noin 4 tuntia ja sisältää erälounaan.

Ruunaan retkeilykeskus, jossa on liikuntaesteisille soveltuva ravintola sekä esteetön wc, sijaitsee Ruunaan retkeilyalueella.

Alueella on 2 liikuntaesteisille soveltuvaa vuokramökkiä, joissa molemmissa on esteettömät wc:t. Molemmissa mökeissä on tilaa kahdelle pyörätuoliasiakkaalle avustajineen. Toinen mökeistä on Ruunaan retkeilykeskuksen vuokraama ja toinen Ruunaan Matkailun.

Yrittäjien palvelut

Yrittäjien tarjoamia palveluja Ruunaalla ovat ohjelma-, välinevuokraus-, kahvila- ja ravintola-, majoitus-, sauna- ja tilavuokrauspalvelut. Ruunaan retkeilykeskuksen yrittäjä muun muassa tarjoaa alueen opastusta, pitää yllä kahvila- ja ravintolapalveluita, tarjoaa

majoitusta, vuokraa välineitä ja myy kalastuslupia. Yrityksillä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa ja ne toteuttavat kestävän matkailun periaatteita.

Patvinsuon kansallispuisto

Patvinsuon kansallispuiston palvelurakenteita ylläpitää Metsähallituksen Luontopalvelut, mutta kansallispuiston kiinteistöjä vuokraa yrittäjä. Paikalliset yrittäjät tarjoavat palveluja kansallispuiston alueella.

Suomun luontotupa

Suomun luontotupa tarjoaa Patvinsuon retkeilyneuvontaa ja luonto-opastusta. Ilmaisen Patvinsuo-aiheisen näyttelyn lisäksi Suomun luontotuvalla on myytävänä karttoja, kalastuslupia, kahvia, virvoitusjuomia ja makeisia. Tilauksesta on saatavilla myös ruokapalveluita. Kanoottien, veneiden ja rantasaunan vuokrauksen lisäksi luontotuvan viereinen Suomun talo on vuokrattavissa retkeilijöille.

Tulentekopaikat, laavut ja keittokatokset

Kansallispuistossa avoimessa käytössä olevia tulentekopaikkoja on yhdeksän, joista yksi on Teretinniemen laavu. Keittokatokset sijaitsevat Suomun Kaunisniemessä ja Kurkilahden pysäköintialueella.

Vuokratuvat ja telttailupaikat

Suomun luontotuvan yhteydessä on vuokrattavana sisämajoitustila kesäkäyttöön yhdeksälle henkilölle, ja luontotuvan viereiseen Suomun taloon mahtuu yöpymään yhteensä kaksikymmentä henkeä. Telttailualueita kansallispuistossa on kahdeksan ja ne ovat kaikille avoimia leirintäpaikkoja peruspalveluineen (kämälä & tulentekopaikka). Leiriytyminen kansallispuistossa on sallittu vain telttailupaikoilla. Puistossa on myös yksi pieni laavu Teretinniemen lintutornin läheisyydessä polun varrella. Laavussa mahtuu yöpymään noin neljä henkilöä. Lisäksi puiston läheisyydessä Susitaipalen retkeilyreitillä varrella, Suomujoen rantatörmällä on laavu, jota ylläpitää Ilomantsin kunta.

Karavaanarien palvelut

Surkanpuron pysäköintialueelle saa pysäköidä matkailuperävaunun. Pysäköintialueella ei ole sähköjakelua eikä muita matkailuautojen ja -vaunujen erityispalveluja. Surkanpurolla on kuivakämälä ja retkipöytä. Paikka sijaitsee noin 2 km:n päässä Suomun luontotuvalta.

Vaellusreitit, luontopolut ja hiihtäminen

Patvinsuolla on noin 80 km hyvin merkittyjä polkuja. Reittimerkintänä on pääsääntöisesti oranssinkeltainen ympyrä. Polut ovat pääosin helppokulkuisia. Suo- ja kosteikkoalueilla on kuljijoille pitkospuut noin 20 km:n matkalla. Rengasreittejä on kaksi. Puiston suosituin retkeilyreitti on Suomunjärveä kiertävä 15 km:n pituinen Suomunkierto sekä Patvinkierto (25 km), jolta voi pistäytyä Teretinniemen lintutorniin tai Lahnasuon lintulavalle seuraamaan siivekkäitä. Lisäksi Patvinsuolla on kolme luontopolkua. Kuusipolku (3 km) esittelee sekametsän, Lakkapolku (3,3 km) soiden ja Mäntypolku (4,5 km) kuivien kankaiden kasveja ja lintuja.

Patvinsuon aavat ovat erittäin mieluisia kohteita hiihtäjille, jotka haluavat avata omat latunsa. Varsinaisia latuja ei ole, mutta kaksi huoltouralenkkiä ovat yleensä hiihdettävissä tammikuun lopulta maaliskuulle.

Melonta ja veneily

Suomunjärvi hiekkarantoineen on mainio melontakohde. Melontaretken voi aloittaa Suomun luontotuvalta ja meloa sitten rannan telttailualueelta toiselle. Suomunjärvellä on myös hyvät soutumahdollisuudet. Luontotuvan oppaalta voi vuokrata kanootteja ja veneitä.

Alkukesällä, vedenpinnan ollessa korkealla, melomaan pääsee myös Suomunjärveltä Koi-tereeseen laskevalla Suomunjoella, joka mutkittelee puiston rajan tuntumassa. Meloja saattaa tosin joutua nostelemaan ja pujottelemaan kanoottia kymmenien majavanpatojen ja kaatuneiden puunrunkojen yli – joki sopii siis seikkailunhaluisille. Koko joen melomiseen kannattaa varata vähintään yksi päivä.

Pyöräily

Maastopyöräily on sallittu jokamiehenoikeudella. Pyöräilijät ohjeistetaan pysymään selvästi erottuvilla poluilla ja ottamaan huomioon muut poluilla liikkuvat.

Lintujen tarkkailu

Lintujen muuttoaikoina Patvinsuon aavat suorastaan kuhisevat kahlaajia. Kevät ja syksy ovatkin parasta aikaa tehdä linturetki Teretinniemen lintutornille tai Surkansuon ja Lahnasuon lintulavoille. Patvinsuolla voi nähdä myös joutsenia, kurkia, hanhia sekä monia suo-, vesi-, kana- ja petolintuja.

Marjastus ja sienestys

Patvinsuo tarjoaa mustikoita, puolukoita, lakkoja ja karpaloita sekä ruokasieniä.

Liikuntaesteisten palvelut

Suomun luontotuvalta pääsee pyörätuolilla avustajan kanssa Suomujärven rannan tulentekopaikalle. Rantaan on luontotuvalta kärrytietä pitkin noin 200 m. Suomun luontotuvan toisen parkkipaikan yhteydessä on esteetön wc.

Yrittäjien palvelut

Patvinsuon kansallispuiston alueella on tarjolla seuraavia yrittäjien palveluja: opastetut retket, välinevuokraus, ruokapalvelut, majoitus- ja tilavuokraus. Yrityksillä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa ja ne toteuttavat kestävän matkailun periaatteita.

Petkeljärven kansallispuisto

Petkeljärven kansallispuiston palvelurakenteita ylläpitää Metsähallituksen Luontopalvelut. Puistossa sijaitseva retkeilykeskus sekä matkailuauto- ja leirintäalue on vuokrattu yrittäjälle. Paikalliset yrittäjät tarjoavat palveluja kansallispuiston alueella.

Petkeljärvi Center

Petkeljärvi Center tarjoaa Petkeljärven retkeilyneuvontaa. Yrittäjän tarjoamia palveluita ovat kahvila- ja ravintolapalvelut, majoitus leirintä- ja matkailuautoalueella sekä retkeilykeskuksessa ja näiden lisäksi kanoottien, veneiden ja rantasaunan vuokraus. Lisäksi

retkeilykeskuksessa on luontotupa, jossa on Petkeljärven aluetta käsittelevä näyttely. Näyttely kertoo muun muassa harjujen synnystä.

Grillikatos ja leirikeittiö

Petranielessä, luontotuvan takana on grillikatos. Muualla tulenteko on kielletty. Leirintäalueella on leirikeittiö leirintäalueen yöpyjille.

Majoittuminen ja telttailupaikat

Petkeljärvi Centerissä on runsaasti majoitusvaihtoehtoja. Petkeljärven leirintäalue sijaitsee Petranieimen kärjessä, Petkeljärventien päässä. Leirintäalueella yöpymisestä peritään maksu, jota vastaan myös huoltorakennuksen suihku- ja wc-tilat sekä leirikeittiön keitto- ja ruokailutilat ovat yöpyjän käytettävissä.

Luontopolut, vaellus ja hiihtäminen

Reittien varsinainen lähtöpiste on Petkeljärventien varressa, retkeilykeskuksen rantasaunan läheisyydessä. Petkeljärven kansallispuiston alueella on kaksi rengasreittiä, jotka on merkitty maastoon oranssein merkein. Harjuvuontoon ja jääkauteen pääsee tutustumaan 3,5 kilometrin pituisella harjupolulla. 6,5 kilometrin pituinen Kuikan kierros kiertää Kuikkalammen. Molemmat polut kulkevat pääosin loivasti kumpuilevassa, helppokulkuisessa harju- maastossa ja soveltuvat päiväretkeilyyn. Lisäksi on Korkeasärkän polku, joka kulkee hetken matkaa Kuikan kierrosta, mutta eroaa omaksi polukseksi, joka tekee 2 kilometriä pitkän piston kapealle veden ympäröimälle harjulle.

Petkeljärveltä alkaa pidempi polku, Pohjois-Karjalan vanhin retkeilyreitti, Taitajan taival. Noin 30 kilometrin mittainen matka Mekrijärvelle taittuu Petkeljärven–Putkelanharjun Natura-alueen läpi harjuja seurailleen.

Taitajan taipaleelta on yhteyspolku, Kulkijan polku, Susitaipaleelle. Kulkijan polku on v. 2015 valmistunut retkeilyreitti, joka yhdistää vanhat reitit Taitajan taipaleen ja Susitaipaleen Kallioniemestä Särkkäjärven autiotuvalle. Petkeljärven ja Möhkön välillä kulkeva Rajan polku puolestaan yhdistää kansallispuiston polut Susitaipaleeseen. Noin 95 kilometriä pitkä Susitaival on harjujen, metsien ja soiden taival Ilomantsin Möhköstä Patvinsuon kansallispuistoon.

Hiihtäminen on sallittua puiston maastossa, mutta puistoon ei ajeta latuja. Puiston länsipuolella kulkee Pogostan Hiihto -tapahtuman (www.pogostanhiihto.fi) aikana latu. Kyseessä on tuhansien osallistujien massahiihto useine reitteineen ja sarjoineen.

Melonta ja veneily

Puistossa ei ole merkittyjä vesiretkelyreittejä, mutta puiston läheiseen Koitajokeen laskeva vesireitti tarjoaa hyvät mahdollisuudet veneilyyn ja melontaan. Koitajoki on tunnettu melontajoki, jolla on pituutta yli 200 km. Koitajoki virtaa välillä itärajan takana ja laskee Nuorajärveen puiston luoteispuolelle. Petkeljärveltä on melontamahdollisuus myös Koitereelle, jonka äärellä on Patvinsuon kansallispuisto. Petkeljärven ja Koitereen välimatka on noin 80 km. Petkeljärveltä on etelässä sijaitsevalle Mutalahdelle melontamatkaa noin 20 km.

Petkeljärvellä on hyvät veneily- ja soutumahdollisuudet. Lähin veneenlaskupaikka on Ilomantsin kunnan ylläpitämä veneluiska Möhkön tien varressa Oinassalmella. Moottoriveneellä voi liikkua Petkeljärvellä ja Valkiajärvellä.

Pyöräily

Maastopyöräily on sallittu jokamiehenoikeudella. Pyöräilijöitä ohjeistetaan pysymään selvästi erottuvilla poluilla ja ottamaan huomioon muut poluilla liikkuvat.

Liikuntaesteisten palvelut

Petkeljärven luontotupaan ja retkeilykeskuksen kahvila-ravintolaan pääsee pyörätuolilla avustajan kanssa. Retkeilykeskuksen kahviossa on esteetön wc. Lisäksi leirintäalueella on esteetön tulistelutupa.

Yrittäjien palvelut

Yrittäjät tarjoavat opastettuja retkiä, välinevuokrausta, ruokapalveluja sekä majoitus- ja tilavuokrapalveluja Petkeljärven kansallispuiston alueella. Yrityksillä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa, ja ne toteuttavat kestävän matkailun periaatteita.

4.4.2 Aktiviteetit ja ohjelmapalvelut

Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteet tarjoavat monimuotoisine luonnonympäristöineen ja palveluvarustuksineen erinomaiset puitteet liikkua luonnossa. Kolin biosfäärialueen luontomatkailun vetovoimatekijöitä ovat hyvät patikointiin, vaellukseen ja maastopyöräilyyn sopivat retkeilyreitit, maastohiihto- ja laskettelumahdollisuudet sekä melonta ja veneily itäisen Suomen kauneimmissa vesistöissä. Yrittäjien laaja palveluverkosto kattaa koko alueen ja mahdollisuuksia opastettuihin retkiin löytyy jokaisesta kohteesta. Esimerkiksi ohjatut patikka-, lumikenkä-, hiihto-, retkiluistelu-, melonta-, pyöräily-, kalastus-, koskenlasku-, ratsastus-, moottorikelkkailu- ja koiravaljakkoretket ovat alueen yrittäjien tarjoamia palveluja.

Kolin biosfäärialueella on runsaasti majoitusvaihtoehtoja telttailusta hotellissa yöpymiseen. B&B majoitus kukoistaa niin rajanpinnassa Ilomantsin suunnalla kuin myös Pielisen länsirannalla Kolin alueella.

Ruoka on erityisen tärkeää Itä-Suomessa, ja se näkyy myös yrittäjien ruokapalveluissa. Yhä useampi valitsee ainekset tarkkaan. Lähiruokatarjonnassa on runsas valikoima, ja lisäksi osa yrittäjistä kasvattaa itse vierailleen tarjoamaansa ruokaa laadun varmistukseksi.

Alueelle saapuvilla matkailijoilla on erinomaiset puitteet tutustua paikalliseen kulttuuriin. Rikas valikoima tapahtumia, kuten musiikki-, teatteri-, elokuva- ja muita taidetapahtumia sekä hyvin laaja kirjo eri urheilutapahtumia, järjestetään alueen yrittäjien ja seurojen voimin Kolin biosfäärialueella.

Kaikkina vuodenaikoina Kolin biosfäärialueella on mahdollista nauttia luonnosta ja siitä pönästä rajan läheisestä kulttuurista. Ympärivuotisen matkailun edelleen kehittäminen onkin alueen yksi suurimmista mahdollisuuksista.

Kolin biosfäärialueen yhteistyöyrittäjien yhteystiedot löytyvät Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistojen sekä Ruunaan retkeilyalueen Luontoon.fi-sivuilta.

4.5 Metsähallituksen Luontopalveluiden ja matkailuelinkeinon välinen yhteistyö

4.5.1 Yhteistyösopimukset

Jokamiehenoikeuksien ja alueen järjestyssäännön mukainen yritystoiminta on suojelualueilla mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti, kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset muut järjestyssäännöissä annetut säännökset huomioon ottaen. Poikkeuksena on huollettujen tulentekopaikkojen ja käymälöiden käyttö, joka ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista (Metsähallitus 2019b).

Metsähallitus pyrkii tekemään suojelualueita toiminnassaan käytettävien ja suojelualueen kävijöitä palvelevien yritysten kanssa käyttöoikeussopimuksen lisäksi yhteistyösopimuksen. Siinä yritykset sitoutuvat kestävän matkailun periaatteisiin ja antamaan vuosittaisen raportoinnin toiminnastaan. Metsähallitus sitoutuu puolestaan palvelujensa laadun varmistukseen ja viestimään yrityksen palveluista muun muassa Luontoon.fi-sivuilla. Myös kansallispuistojen ja retkeilyalueiden ulkopuolella olevissa kylissä ja matkailukeskuksissa toimiva yritys voi solmia yhteistyösopimuksen Metsähallituksen kanssa, jos sen toiminta on jollain tapaa yhteydessä Metsähallituksen kohteisiin.

Tällä hetkellä Kolin biosfäärialueella Metsähallituksella on 66 yhteistyöyhteyssopimusta, tosin kaikki eivät harjoita matkailuun liittyvää yritystoimintaa vaan mukana on myös paikallisia yhdistyksiä ja matkailusektorin ulkopuolisia yrityksiä. Tavoitteena on, että kaikilla kansallispuistojen ja retkeilyalueen sisällä toimivilla yrityksillä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa. Yritysyhteistyön kehittämisen kulmakivi on matkailun yhteistyösopimukset, jotka luovat pohjan alueen yritysverkoston vahvistamiselle. Tavoitteena onkin lisätä viestintää yrittäjille alueen ajankohtaisesta toiminnasta, muutoksista ja muista uutisista suojelu- ja retkeilyalueita koskien. Lisäksi materiaalia, kuten kuvia, tuotetaan yhteistyökumppaneiden avuksi kansallispuistoista ja retkeilyalueesta viestimiseen.

Yhteistyösopimukset valmistellaan aina yhdessä yrittäjän kanssa ja sopimukset tehdään aluksi määräaikaisina, noin kolmeksi–viideksi vuodeksi. Sen jälkeen sopimusta voidaan jatkaa määräaikaisena tai toistaiseksi voimassa olevana.

Yhteistyösopimuksen myötä yritys saa:

- Käyttöoikeuden käyttämänsä kansallispuiston tai retkeilyalueen tunnuksen
- Pääsyn Metsähallituksen kuvamateriaalipankkiin
- Näkyvyyttä luontoon.fi-verkkosivuilla ja alueen luontokeskuksessa esitemateriaalien muodossa tilan sallimissa puitteissa
- Oppaan, joka perehdyttää luonnon kestävän käytön periaatteisiin ja perehdyttää suojelualueeseen
- Yhteistyökumppaneille suunnattuja uutiskirjeitä ja tiedotteita
- Kutsut säännöllisiin tapaamisiin, jolloin vaihdetaan kuulumisia, tiedotetaan ajankohtaisista asioista ja annetaan mahdollisuus alueen kehittämiseen.

Yhteistyöyritys on myös sopimuksen mukaan velvoitettu:

- Edistämään kestävän matkailun periaatteiden toteutumista omassa toiminnassaan
- Antamaan vuosittain palautetta yhteistyöstä Metsähallituksen kanssa
- Osallistumaan Metsähallituksen antamiin perehdytyksiin
- Osallistumaan vuosittaisiin yhteistyöpalaveriin Metsähallituksen kanssa
- Toimittamaan ajankohtaiset yrityksen yhteystiedot Metsähallitukselle
- Laatimaan turvallisuussuunnitelman.

Vastaavasti Metsähallitukselta edellytetään yllämainittujen asioiden mahdollistamista yhteistyökumppaneille, minkä myötä Metsähallitus saa yhteistyön ansiosta:

- Varmuuden, että yritykset ja heidän asiakkaansa toimivat ympäristövastuullisemmin alueella
- Toiminnan ja palvelurakenteiden kehittämisessä hyödynnettävää palautetietoa yrityksiltä
- Tietoa yritysten asiakkaiden määrästä ja asiakaskunnan profiilista.

4.5.2 Kunnat ja muut matkailun alueorganisaatiot matkailun yhteistyössä

Metsähallituksen Luontopalvelut on tiiviissä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Kolin biosfäärialueella Metsähallitus tekee yhteistyötä muun muassa Lieksan kaupungin sekä Juuan, Joensuun, Ilomatsin, Nurmeksen ja Kontiolahden kuntien kanssa. Reittien ja rakenteiden ylläpito ja suunnittelu vaatii yhteistyötä, joka toteutuu erilaisten lautakuntien, kehittämisorganisaatioiden ja yhdistysten avulla. Metsähallitus on mukana Kolin koordinaatio-työryhmässä, jossa edistetään Koli iso kuva 2015 -hankkeen tavoitteita kestävästi yhteistyössä muiden vastuutahojen kanssa.

Hanketyötä toteutetaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden, kuten Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen, kanssa. Luontopalvelujen henkilöstö on suojelu- ja retkeilyalueiden hallinnoijan edustajakuntien ja alueen matkailuorganisaatioiden yhteisissä koulutus-, kehittämis- ja suunnittelutilaisuuksissa. Markkinointiyhteistyötä tehdään alueella yritysten, matkailuyhdistysten ja Pohjois-Karjalan yhteismarkkinointiorganisaatio Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n kanssa.

4.6 Luontomatkailun nykytila Kolin biosfäärialueella

4.6.1 SWOT-nelikenttäkysely

Kolin biosfäärialueen luontomatkailun vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kartoitettiin vuoden 2018 huhtikuun ja marraskuun välisenä aikana tehdyssä yritystutkimuksessa (Naumanen 2020b). Yritystutkimukseen osallistui 48 yritystä ja yhdistystä, joista 29 ilmoitti käyttäneensä alueen retkeily- tai suojelualueita toiminnassaan. Liitteen 2 taulukossa on listattu alueen yrittäjien näkemykset Kolin biosfäärialueen vetovoimatekijöistä, tämän hetken haasteista, tulevaisuuden mahdollisuuksista ja uhista.

Luonto nousee selvästi esiin suurimpana **alueen matkailun vahvuutena**, sen mainitsi 16 yrittäjää. Lisäksi alueen vesistöt, kulttuuri- ja luonnonhistoria, ulkoilureitit (sis. laskettelurinteet, hiihtoladut ja patikointireitit) ja kansallispuistot nähtiin alueen matkailun vetovoimatekijöinä.

Alueen heikkouksina eli tärkeimpänä korjattavana yrittäjät kokivat palveluiden riittämättömyyden. Myös Kolin kansallispuiston pysäköinti ja kaikkien biosfäärialueen kohteiden saavutettavuus (mm. julkisen liikenteen puute) koettiin hyvin heikoksi ja tarpeelliseksi saada kuntoon. Lisäksi parannettavaa koettiin olevan palvelurakenteiden kunnossa, teissä ja yhteistyössä.

Tulevaisuudessa koettiin tärkeimpänä panostaa eri toimijoiden yhteistyöhön, alueen omaileimaisiin piirteisiin (luonto, kulttuuri, perinne ja historia), kestäväan matkailuun ja saavutettavuuteen. Lisäksi pienuus nähtiin mahdollisuutena ja Kolin kansallispuiston pysäköintijärjestelyjen parantaminen hyvin oleellisena.

Suurimmaksi **uhaksi tutkimusalueella** koettiin matkailun kestävä kehitys, yhteistyön puuttuminen, ilmastonmuutos, ympäristöuhat ja infran rapistuminen.

Vaikka Kolin biosfäärialueen suosituimmat luontomatkailukohteet ovat hyvin erilaisia, niiden yrittäjät ja matkailualan toimijat kokevat hyvin samankaltaisia haasteita työssään. Palveluiden ja niiden ympärivuotisuuden lisääminen tiiviimmän yhteistyön ja paremman viestinnän keinoin tuntui olevan yrittäjien päätavoitteita alueen matkailun kehittämisessä. Lisäksi saatavuutta olisi parannettava merkittävästi, mikä vahvistaisi myös alueen matkailun kestävyttä.

4.6.2 Luontomatkailun kestävyden toteutuminen – yrittäjien näkökulma

Yritystutkimuksessa (Naumanen 2020b) kysyttiin yritysten mielipidettä kestävä matkailun periaatteista ja niiden toteutumisesta alueen luontomatkailussa. Periaatteiden toteutumisen arviointi osoittautui hankalaksi, mutta kaiken kaikkiaan yrittäjät kokivat Metsähallituksen kestävä matkailun periaatteet hyväksyttäviksi.

Moni yrittäjä toimii jo kestävästi ja haluaisi edelleen kehittää alueen kestävä matkailua yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Yrittäjät ymmärtävät hiljaisuuteen, rauhaan ja hyvinvointiin perustuvan matkailun arvon kansainvälisillä markkinoilla, ja nämä arvot tuntuvat olevan tärkeitä alueen yrittäjille. Kestävällä matkailulla uskotaan siis olevan suuri merkitys kansainvälisillä markkinoilla, mutta eritoten se on monen yrittäjän liiketoiminnassa keskeinen arvo. Pohjois-Karjalan luontomatkailualan yritykset järjestäytyivät vuoden 2018 lopulla ja alkoivat aktiivisesti tuoda kestäviä toimintatapojaan esille palveluissa ja viestinnässä.

Yritykset katsoivat kestävä matkailun periaatteiden toteutuvan hieman keskinkertaista paremmin alueen luontomatkailussa. Erityisesti yritysten ja niiden asiakkaiden katsottiin onnistuneen melko tai erittäin hyvin kestävä matkailun periaatteiden toteuttamisessa. Myös Metsähallitus sai kehuja, mutta sen osalta tuli eniten hajontaa: Vastaajista miltei 90 % koki Metsähallituksen toteuttavan kestävä luontomatkailua erittäin hyvin tai melko hyvin, mutta toisaalta muutama vastaajista arvioi Metsähallituksen toteuttavan kestävä matkailun periaatteita keskinkertaisesti, erittäin huonosti tai melko huonosti. Yritysten sidosryhmien osalta 75 %:n ja yritysverkoston osalta 78 %:n arvioitiin toteuttavan periaatteita melko hyvin tai erittäin hyvin.

4.7 Luonnonsuojelun alueiden hoidon periaatteet

Metsähallitus (2014) on laatinut kaikkia luonnonsuojelun alueita koskevat hoidon ja käytön periaatteet. Niiden mukaan suojelun alueiden tarjoamien virkistyskäyttämömahdollisuuksien tulee olla kaikkien kävijöiden saatavilla.

Metsähallituksen suojelun alueita hoitava Luontopalvelut rakentaa suojelun alueille liikkumista helpottavia ja luonnon kulumista vähentäviä rakenteita sekä tarjoaa opastusta, joka lisää alueen luonnon ja kulttuuriperinnön tuntemusta sekä niiden suojelun ymmärrystä ja ohjaa kävijöiden kulkemista. Valtion maiden maksullisista palveluista säädetään maksuperusteissa ja ministeriöiden antamissa maksuasetuksissa. Jotta palvelut olisivat kaikkien saatavilla, tulee niiden mahdollisuuksien mukaan olla myös esteettömiä.

Kansallispuistossa jokamiehenoikeuksia, kuten liikkumista ja leiriytymistä, on rajoitettu kansallispuiston perustamislain ja järjestyssäännöllä. Puistojen hoito- ja käyttösuunnitelmissa kehitetään puistojen palvelurakenteita kansallispuiston perustamislain sallimissa raameissa.

Luontomatkailu on monilla suojelun alueilla tärkeä käyttömuoto. Se edistää paikallistaloutta ja työllisyyttä ja vaikuttaa sitä kautta myönteisesti asenteisiin luonnonsuojelua kohtaan.

Metsähallitus edistää luontomatkailua siihen soveltuvilla suojelualueilla, ja tavoitteena on tarjota alan yrityksille mahdollisuuksia toiminnan harjoittamiseen suojelutavoitteita ja muita perustamistavoitteita vaarantamatta. Luonnonsuojelualueille sopivat sellaiset kaupalliset palvelut, jotka eivät edellytä merkittävää rakentamista eivätkä muuta alueen luonnon-tilaa tai aiheuta häiriötä suojelualueen muille kävijöille.

4.7.1 Toiminnan linjauksia ja oppaita

Metsähallitus tuottaa erilaisia julkaisuja, joista löytyy tukimateriaalia myös luontomatkailualan toimijoille ja yrittäjille. Kansallispuistojen ja retkeilyalueen toimintaa koskevat julkaisut ovat vapaasti ladattavissa osoitteesta julkaisut.metsa.fi.

Suositteluvia julkaisuja ovat muun muassa:

- Kestävä matkailu suojelualueilla – opas matkailuyrityksille (Erkkonen ym. 2019)
- Kestävän matkailun opas – Land of National Parks (Träskelin ym. 2018)
- Kestävän matkailun periaatteet – Kansallispuistot, luonto- ja historiakohteet sekä maailmanperintökohteet (Metsähallitus 2016)

Kolin kansallispuisto

- Kolin hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2017)
- Kolin kansallispuiston järjestyssääntö (Metsäntutkimuslaitos 1996)

Ruunaan retkeilyalue

- Ruunaan retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2011)

Petkeljärven kansallispuisto

- Petkeljärven-Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2007)
- Petkeljärven kansallispuiston järjestyssääntö (Metsähallitus 1978)

Patvinsuon kansallispuisto

- Patvinsuon kansallispuiston järjestyssääntö (Metsähallitus 1986)
- Patvinsuon kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2015).

4.7.2 Kansallispuistojen ja retkeilyalueen toimintaa määrävät lait

Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi sekä toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen toimintaa määrittää laki Metsähallituksesta 234/2016.

Aluekohtaisesti seuraavat lait määrittävät alueiden hoitoa ja käyttöä:

- Kolin kansallispuisto, laki 581/1991
- Ruunaan retkeilyalue, valtioneuvoston päätös 368/1987
- Patvinsuon kansallispuisto, laki 1981/674
- Petkeljärven kansallispuisto, laki 634/2956.

Lisäksi toimintaan kansallispuistoissa ja retkeilyalueella vaikuttaa yleislainsäädäntö ja muu erityislainsäädäntö.

Luonnonsuojelulain määräämänä kansallispuistoille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat, jotka ympäristöministeriö vahvistaa. Lisäksi laaditaan järjestyssäännöt, jotka Metsähallituksen luontopalvelujohtaja hyväksyy. Luontomatkailusuunnitelmassa täsmennetään ja konkretisoidaan yhteisiä pelisääntöjä kansallispuiston matkailukäytöstä aluetoimijoiden kanssa. Retkeilyalueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat ja järjestyssääntö ulkoilulain (606/73) nojalla.

5 Luontomatkailun tavoitetila

5.1 Luontomatkailun tavoitetila Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2017) luonto- ja kulttuurimatkailun kehittäminen on nostettu maakunnan matkailun yhdeksi kehittämistavoitteeksi, ja Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelmassa 2014–2020 (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014) 2020 Visio sisältää vahvan viestin luonto- ja kulttuurimatkailun tärkeydestä alueelle: ”Pohjois-Karjala on kansainvälisesti vetovoimainen luonto-, kulttuuri- ja tapahtumamatkailualue, jossa omiin vahvuuksiin perustuva matkailuelinkeino luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia toimialan kestäväälle kasvulle ja investoinneille.” Lisäksi teema- ja toimenpideohjelmassa Pohjois-Karjalan imagoviestinnässä nojaututaan seuraaviin vahvuuksiin ja arvoihin:

- Ainutlaatuinen Koli
- Karjalainen vieraanvaraisuus ja hyvä palvelu
- Iloisuus, rempseys, välittömyys ja aitous
- Kiehtova luonto ja kulttuuri
- Suomen tapahtumamyönteisin maakunta.

Luontomatkailu näkyy maakunnan matkailustrategian kehittämiskohteissa (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014). Pohjois-Karjalan ja Joensuun matkailualueilla kansallispuistoihin liittyviä palvelurakennelinvestointeja ovat muun muassa:

- Reitistöt
- Hotelli-, rinnepalvelu- ja leirintäalueinvestoinnit Kolilla
- Ruunaan retkeilyalueen kehittäminen
- Ilomantsin alueen kansallispuistojen palvelurakenteiden kehittämiseen liittyvät investoinnit
- Pieliseen ja Lieksanjoen hyödyntämiseen liittyvien matkailupalveluiden kehittäminen.

Lisäksi alueen luontomatkailun kehittämisen tavoitteissa on mainittu esteettömyyden edistäminen, kansainvälisen vetovoiman ja valtakunnallisen tunnettavuuden lisääminen, ohjelmallisten sisältöjen kehittäminen sekä rajanläheisyyden ja paikallisen kulttuuriperinnön vahvempi esilletuonti (ks. luku 3.2.3). Lisäksi kulttuurimatkailulle oleellinen osa suunnitelmaa on ”Karjalan elävät kylät” -matkailupalvelukokonaisuuden tuotteistaminen.

Kolille ja Ruunaalle on tehty myös omat kehityssuunnitelmat, joita ovat Kolin Iso Kuva 2050 (Sweco Ympäristö Oy 2018) ja Ruunaan maankäytön ja luontomatkailun yleissuunnitelma (Finnish Consulting Group 2019).

Kolin Iso Kuva 2050 -suunnitelma (Sweco Ympäristö Oy 2018) tunnistaa Kolin kansallispuiston ja kansallismaiseman luonnonarvoineen Kolin matkailun keskeiseksi vetovoimatekijäksi. Kolin matkailun kehittämisen päälinjauksiin kuuluvat viipymän lisääminen, palvelujen kehittäminen, Pielisen ja muiden alueen vesistöjen hyödyntäminen sekä ulkoisen saavutettavuuden ja sisäisen liikenteen kehittäminen. Näitä edistetään matkailun kasvun mahdollistavan maankäytön, yrittäjien hallitun riskinoton ja toimijoiden yhteistyön kautta.

Ruunaalla kehittämistavoitteita ovat muun muassa ympärivuotiset palvelut, kansainvälisiä matkailijoita paremmin palveleva infrastruktuuri, yrittäjien yhteistyön kehittäminen, saavutettavuuden parantaminen, monikanavaisempi yhteismarkkinointi sekä digitaalisen ja kansainvälisen myynnin edistäminen (Finnish Consulting Group 2019).

5.2 Kolin biosfäärialueen luontomatkailun tavoitetilan 2025 muodostaminen

Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilyalueiden luontomatkailun päämäärät on työstetty maakunnallisten luontomatkailun tavoitteiden ja alueellisten suunnitelmien mukaisesti sekä luontomatkailualan yrittäjien, muiden toimijoiden ja paikallisten ihmisten kanssa yhteistyössä ja ottaen huomioon kansallispuistojen ja retkeilyalueen suojelusäännökset sekä alueisiin kohdistuvan matkailun kestävyys (ks. Luontomatkailun kestävyuden seuranta luku 6).

Päämäärät on luotu koko Kolin biosfäärialueelle, mutta toimenpidesuunnitelmassa itse toimenpiteet on kohdennettu puistokohtaisesti. Niin päämääriin kuin puistokohtaisiin toimenpiteisiin vaikuttavat taustalla puistojen ja retkeilyalueen yksilölliset profiilit. Profiilit on muotoiltu kansallispuistoille ja retkeilyalueille Metsähallituksen toimesta vuonna 2014, jotta palvelut kehittyisivät alueen vahvuuksien ympärille. Selkeä profiili helpottaa asiakasta valitsemaan itselleen sopivimman luontomatkailukohteen, mikä edelleen lisää asiakastytyvyyttä. Toisaalta organisaatio sitoutuu profiiliin lupauksen kautta tuottamaan tietynlaisen palvelun.

Ruunaan retkeilyalueen sekä Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistojen tässä suunnitelmassa hyödynnetyt profiilit on muodostettu Metsähallituksen työpajoissa vuonna 2014, mutta luontomatkailusuunnitelman yhteydessä alueen lippulaivana toimivan Kolin kansallispuiston profiilia haluttiin kirkastaa brändäyksen avulla. Brändäys tehtiin kahdessa työpajassa alueen luontomatkailuyrittäjien, muiden toimijoiden ja paikallisten ihmisten voimin. Kolin kansallispuiston brändäyksen pohjalla oli kansallispuistolle vuonna 2014 tehty profiili, mutta nyt päämääränä oli selkeyttää vuoden 2025 visiota Kolin kansallispuistosta brändin eri osaluoteita tarkastelemalla.

5.2.1 Profiilit

Ruunaa – Rajaseudun kuohuvat kosket

Ruunaan kuohuista voi innostua keskellä pärskeitä koskea laskien tai rannoilta kaloja nartten. Kokenut koskenlaskija nauttii kuohuista omatoimisesti ja kokematon saa huikean mutta turvallisen kyydin oppaan seurassa porukan mukana. Iltahetki nuotiolla juuri pyydettyjä virran antimia syöden kruunaa retken.

Patvinsuo – Karhun jäljillä aavoilla soilla ja hiekkarannoilla

Aapasoiden yli tähytessäs voit nähdä metsien ruhtinaan, kontion, ilman että se vainuaa ihmisen läsnäolon. Luontotornista voit tarkastella suon kiihkeää kevättrytmiä, yötöntä sydänkesää ja maisemaa syksyn usvien lomitse. Retken kruunaa pulahtaminen järveen silkkisiltä hiekkarannoilta tai Suomunjärven rantasaaunasta.

Petkeljärvi – Rajakarjalaista sotahistoriaa hiljaisilla harjulammilla

Alueen sotahistoria ja Möhkön kylän rajakarjalainen kulttuuri puhuttelevat aiheesta kiinnostuneita. Silti jo päiväretkellä kokee olevansa osa luontoa, kun ikihongat humisevat, lammet välkkyvät ja askel kulkee yli 10 000 vuotta vanhaa harjua pitkin.

5.2.2 Kolin kansallispuiston brändi 2025

KOLIN KANSALLISPUISTON 2025 VISIO – KOTONA KOLILLA

Kolin ikivanhalla kalliolla seisossa ja kansallismaisemaa katsoessa kävijät tuntevat tulleensa kotiin. Kolin rikkaus on sen ainutlaatuinen kulttuuri- ja luonnonperintö. Koli on kansallispuiston hoidon ja kestävän luontomatkailun mallialue sekä koko Pohjois-Karjalan matkailualueen sydän, mihin ihmiset – läheltä ja kaukaa – tulevat yhä uudelleen virkistymään ja voimaan hyvin.

Kolin kansallispuistossa toimitaan tiiviissä yhteistyössä niin paikallisten kuin kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kolilla koettavat luonto- ja kulttuurielämykset ja sen monipuoliset liikuntamahdollisuudet ovat merkittävä vetovoimatekijä Pohjois-Karjalassa. Ympäristöpalvelut yhdistyvät alueen muuhun matkailutarjontaan saumattomasti, ja kansallispuistosta on erinomaiset reittiyhteydet koko Pohjois-Karjalan biosfäärialueelle, jonka opastuskeskuksena kansallispuiston luontokeskus Ukko toimii. Kolin kansallispuistossa vaalitaan ihmisen hyvinvointia osana luontoa.

KOLIN KANSALLISPUISTON BRÄNDIPYÖRÄ

MITÄ KOLIN KANSALLISPUISTON BRÄNDIPYÖRÄ PITÄÄ SISÄLLÄÄN?

1. ASIAKKAAT

Brändipyörän asiakassegmentit vuodelle 2025 kuvastavat tämänhetkistä tilannetta, jonka tiedot on saatu Kolin kansallispuiston 2019 kävijätutkimuksesta (Naumanen 2020a) ja Kolin matkailuyhdistyksen keräämistä tiedoista.

1. Luonnosta hyvinvointia hakevat (perheet, nuoret pariskunnat & ystäväporukat)

Perheet, nuoret pariskunnat ja ystäväporukat tulevat kansallispuistoon viettämään aikaa yhdessä luonnossa liikkuen.

Perheet ja ystäväporukat keskittyvät omatoimisesti luonnossa liikkumiseen, valitsevat sopivan päiväreitit ja arvostavat helposti saavutettavia taukopaikkoja. Mahdollisuus viettää aikaa yhdessä, kiireettömyys ja luonnonrauha on heille Kolin kansallispuistossa erityisen tärkeää.

Nuoret pariskunnat tulevat Kolille nauttimaan monipuolisista luontoliikuntamahdollisuuksista ja tasokkaista ruoka-, majoitus-, hyvinvointipalveluista. Tärkeää heille on onnistunut irtiotto arjesta ja luonnossa rentoutuminen. Kulttuuripalvelut kiinnostavat jonkin verran.

2. Tietoa ja ulkoilua janoavat (opinto- ja yritysryhmät)

Tietoa janoavat opintoryhmät kattavat niin leirikoulut, koululaiset, yliopistoryhmät kuin muut opintomatkalaiset. He arvostavat räätälöityjä opastuspalveluita ja kevyttä, ohjattua retkeilyä luonnossa. Heille peruspalvelut, kuten paikka omien eväiden syömiseen rauhaisassa tilassa, on tärkeää. Yritysryhmät ovat kiinnostuneita kokouspalveluista, opastuksista niin luontokeskuksessa kuin luonnossakin ja ovat valmiita ostamaan ryhmille suunnattuja ohjelmapalveluita.

2. ASIAKASKOKEMUS JA SUUNNITTELUN OHJURIT

Kolin vahvuudet, olemassa olevien asiakkaiden odotukset ja tämän hetkiset luontomatkailetrendit yhdistämällä voidaan määritellä tuotteistuksen teemat, jotka toimivat myös Kolin luontomatkailetrendien kehittämisen suuntaviivoina. Tästä muotoutuu myös tavoiteltava asiakaskokemus eli ihanneasiakaskokemus. Jotta kyseiset teemat saataisi asiakaskokemuksen ytimeen, tulee tuotteistuksen teemojen ohjata asiakasviestintää ja palveluntuotantoa. Täten ne toimivat suunnittelun suuntaviivoina.

Huipulle on helppo tulla – Kolille on hyvät kulkuyhteydet ja huippu on kaikkien saavutettavissa

Kohderymänä kaikki alueen asiakkaat.

- Koli on helposti saavutettavissa, niin julkisilla kuin omalla kulkuneuvolla
- Kolille voi tulla joko teitse tai vesiteitse (junalla Vuonilahteen ja vesitse/talvella jäätietä pitkin Pielisen yli Kolille):
 - Juna-veneyhteyttä vahvistetaan markkinoimalla sitä paremmin
 - Kimppakyytiä tuodaan entistä enemmän esille
 - Julkinen liikenne (muukin kuin kimppakyyti) Kolin kylälle asti
 - Kevyenliikenteen väylä Ahmovaara–Koli & Harivaaranristeys risteys–huipun parkkipaikat

- Kolin päänähtävyys eli Ukko-Kolin huipulta avautuva kansallismaisema on helppo saavuttaa. Täysin esteettömästi huipulle ei pääse, mutta Kolin päänähtävyys on useimman matkailijan saavutettavissa.
- Itsenäiset retkeilijät löytävät helposti etukäteistietoa Kolin kansallispuistosta internetistä ja asiakasneuvojilta, jolloin retken suunnittelu on sujuvaa ja retkelle lähtö mukavaa. Reitit on merkitty selkeästi maastoon ja palvelurakenteet ovat hyvin huollettu, joten retkeily on mutkatonta ja tapahtuu luontoa kunnioittaen.
- Kansainvälinen matkailija löytää helposti tietoa Kolistä internetistä ja pystyy suunnittelemaan matkan etukäteen kattavien ja ajankohtaisten englanninkielisten tietojen perusteella. Tietoa löytyy niin yleisistä Kolin matkailuun liittyvistä asioista kuin myös ajankohtaisista, KV-matkailijoille suunnatuista tapahtumista.
- Kärkireiteistä (huippujen kierros, sataman polku ja Mäkrän kierros) tehdään kattavat tuotekortit, jotka sisältävät tietoa reittiin liittyvistä palveluista, kuten ruokailusta, opastuksista, välinevuokrauksesta ja kuljetuksista. Tuotekortit helpottavat asiakkaan reittivalintaa.
- Osa päiväreiteistä soveltuu myös pienille lapsille ja senioreille (koko perheen polku ala-aseman lähistöön).
- Kolin tarjonnasta kasataan viikko-ohjelma eri sesongeille/lomaviikoille (Kolin matkailuyhdistys). Viikko-ohjelma sisältää Kolin retkiviikon ohjelman tavoin ehdotuksia ajankohtaisista tapahtumista ja aktiviteeteista, mutta myös kansallispuiston retkikohteista, -reiteistä. Viikko-ohjelma antaa vinkkejä omatoimiseen alueen tutkimiseen mutta kertoo myös käytettävissä olevista palveluista, kuten kuljetuksista, ruokailusta ja opastuksista. Eritoten kevätkausi kaipaa ohjelmiston kehittämistä. Kulttuuripalvelut olisivat hyvä lisä kevään ohjelmistoon, kun maastossa liikkuminen hankaloituu sulavien lumien aikaan.

Kotona Kolilla – rupattelu ja sydämellinen palvelu

Kohderyhmänä kaikki alueen asiakkaat.

- Kolilla karjalainen vieraanvaraisuus **tuntuu**. Kolilaiset toivottavat matkailijat lämpimästi tervetulleeksi tutustumaan niin Kolin luontoon kuin myös monipuolisiin, ympärivuotisiin ja paikallisiin palveluihin.
- Kolilla paikallisuus **näky**. Kolilla matkailualan tietotaito perustuu paikalliseen tuntemukseen ja tuotteissa paikallisuus näkyy vahvasti (ruoka, palvelut, tapahtumat, matkamauistot ja majoitus).
- Kolilla karjalainen vieraanvaraisuus **kuuluu**. Kolin kylällä liikkuesssa, ravintolaan pysähtyessä tai retkeillessä kolilaiset asukkaat ja matkailualan työntekijät auttavat aina mielellään.
- Kolin palvelut rakentuvat kotoisan tunnelman ja vieraanvaraisuuden ympärille.
- Luontokeskus Ukon kahvila Vakka on rauhaisa keidas, jonne voi tulla nauttimaan paikallista pikkupurtavaa ja herkkuja (kerrotaan asiakkaille mitkä tarinat ja tekijät ovat tuotteiden takana). Vakassa voit myös syödä omat eväät, istahtaa sohvalle rentoutumaan ja ihmettelemään maailman menoa.
- Kansallispuiston viestinnässä tuotteistuksessa korostetaan brändiohjeen mukaisesti Kolin kotoisuutta ja kansallispuiston helmassa sijaitsevaa elävää kylää paikallisine asukkaineen Kolin erilaistavana ylivoimatekijänä (näky mm. kansallispuiston tapahtumissa).

Kolilla on hyvä olla – luonto koskettaa kaikkia

Kohderyhmänä kokonaisvaltaista hyvinvointia hakevat asiakkaat.

- Kolin juttu on **hyvä olo** – sen voi aistia saapuessaan Kolin kylälle, astuessaan metsäpolulle, hiljentyessään ihmettelemään metsän elämää tai istahtaessaan avaran järvi- ja vaaramaiseman äärelle.
- Luontokeskuksen päänäyttely kertoo luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista.
- Hyvinvointi-aspekti tuodaan esille myös reittien sisällön tuottamisessa.
- Kolin kansallispuiston ohjatuilla retkillä luonnon aistiminen, aidot luontoelämykset ja luonnossa rentoutuminen ovat keskeisessä roolissa.
- Kansallispuistossa koettavat luonnolliset elämykset, kuten sienestys, marjastus ja kalastus (ohjelmapalveluissa ja omatoimisesti), ovat paikallisen väestön mutta myös matkailijoiden merkittävä tapa virkistäytyä.
- Luontopolkujen opasteet kertovat mielenkiintoista tietoa ja tarinoita Kolistä. Omia kokemuksia voi halutessaan syventää myös Kolin kansallispuistosta kertovassa näyttelyssä Kolin luontokeskus Ukossa.
- Myös luonnon auttaminen saa voimaan hyvin! Kansallispuistossa voi osallistua paimenviikoille tai vaikka pop-up-niittotalkoisiin. Vastuullisesti reissatessa matkailija kantaa kortensa kekoon ja varmistaa, että retkeily Kolilla on mukavaa jatkossakin.
- Kolin kylällä ilmapiiri on tuttavallinen ja ystävällinen.
- Kansallispuiston viestinnässä korostetaan (vastuullisen) luonnossa liikkumisen ja paikallisten palveluiden hyvinvointivaikutuksista niin matkailijalle, työntekijöille kuin myös itse luonnolle. Ajoittaisia luonto & hyvinvointi -viestintäkampanjoita.

Tavoiteltava asiakaskokemus

Huipulle on helppo tulla. Kolistä ja Kolin kansallispuistosta on tarjolla kattavasti ja selkeästi tietoa etukäteen. Asiakkaan on sujuva suunnitella matka Kolille, valita toiveitaan vastaavaa tekemistä ja siihen sopiva majoitus. Monipuoliset reitit ja palvelut vahvistavat asiakkaalle viestittyä mielikuvaa **kotoisasta ja hyvän olon Kolistä**. Kokemusta syventävät **paikallinen tietämys ja tarinat**. Kolilla matkailijan **suhde luontoon lähentyy** ja näin luonnossa liikkuja **rakastuu Koliin yhä uudelleen**.

3. KÄRKIAKTIVITEETIT – YMPÄRIVUOTINEN KOLI

Kärkiaktiviteetit muodostetaan luontomatkoilleen vahvuuksien ja tavoiteltavan asiakassegmentin pohjalta. Näin pidetään huolta myös palveluiden laadusta ja alueen profiili erottuu muista kohteista erityispiirteillään. Kärkiaktiviteeteista huolimatta laajemmalla matkailualueella olisi hyvä olla myös muita harrastusmahdollisuuksia monipuolistamassa tarjontaa. Asiakastyytyväisyyden ja brändin vahvistumisen kannalta merkittävää on kuitenkin keskittyä kärkiaktiviteetteihin niin viestinnässä, tuotteistuksessa kuin palvelurakenteiden kehittämisessä.

Kolin luontomatkailun kärkiaktiviteetit ovat:

Retkeily

Kolin kansallispuiston reitteihin etukäteen tutustumisen (netti/luontokeskus) ja poluilla liikkumisen tulisi olla sujuvaa. Helposti löydettävät ja kattavat tiedot internetissä, luontopolkujen selkeät merkinnät maastossa sekä hyvin huolletut palvelurakenteet mahdollistavat onnistuneen omatoimisen retkeilyn kansallispuistossa.

Pielisellä liikkuminen – kesä & talvi

Kesällä Pielisellä ja sen saarissa liikkumiselle on enemmän kysyntää kuin tarjontaa. Juhannukselta elokuun alkuun on mahdollista lähteä Hiekkasaaren veneretkelle ja melomaan Pieliselle. Veneretket ovat vuosi vuodelta olleet suosituimpia ja tarpeen olisi saada veneretkiä lisää. Kalastus on lisääntymässä ohjelmapalvelupuolella. Vuokrakajakeille olisi myös lisäkysyntää omatoimimelojien keskuudessa, ja melojille kohdennettuja palveluita (esim. saarien telttailupaikat ja alamaja huoltopisteenä) tulisi mainostaa näkyvämmiin.

Talvella retkiluistelu on kasvattanut suosiotaan Pielisellä, ja hiihtäminen Kolin läheisiin saariin on ollut jo pidempään omatoimiretkeilyn herkkua talviaikaan. Talvikalastustuotteille olisi kysyntää, erityisesti kansainvälisen matkailun puolella. Koiravaljakkoajeluja on saatavilla Merilänrannassa. Kelien salliessa potkukelkkailua (liukusteillä) Pielisen jäällä voisi tuoda sesonkimaisesti esille.

Laskettelu

Laskettelu on Kolin kansallispuistossa suosittu talvikauden harrastus ja pääkaupunkiseudulta käsin Koli on huomattavasti lähempänä kuin Lapin hiihtokeskukset. Erittäin Kolin kansallispuistossa laskettelusta tekevät rinteiltä avautuvat maisemat Pieliselle.

Lumikenkäily

Lumikenkäily on jo hyvin tunnettu ja suosittu talviliikuntamuoto Kolilla. Lumikenkiä voi vuokrata Kolin luontokeskus Ukosta, ja merkittävät reittejä on ollut hupuilla ja sieltä satamaan ja kylälle. Näiden ja uusien (mm. Uuro & Mäkrä) reittien merkitseminen tulevaisuudessa tulisi varmistaa, jotta lumikenkäily säilyy yhtenä Kolin kärkiaktiviteettina. Erittäin lumikenkäilyn ympäristöystävällisyys (talvella lumipeite suojaa metsänpohjaa) ja mahdollisuudet liikkua kansallispuistossa kesää vapaammin ovat harrastuksen vahvuudet ja niitä olisi hyvä tuoda entistä vahvemmin esille.

Hyvinvointipalvelut

Kansallispuistossa retkeillessä, ohjelmapalveluissa sekä luontokeskuksen ja Break Sokos Hotellin palveluissa ja tiloissa luonnon hyvinvointivaikutukset tuodaan selvästi esille. Palveluja ja hyvinvointituotteita kehitetään aitojen luontokokemusten, hyvinvoinnin ja elävän kulttuurin ympärille. Esimerkiksi marjastus, sienestys ja kalastus ovat kansainvälisille matkailijoille mielenkiintoisia ja aitoja kokemuksia, joita tarjota ohjelmapalveluissa.

Kulttuuri

Koli on kiinnostanut kulttuurimatkailijoita yli sadan vuoden ajan ja monessa paikassa Kolilla voit tuntea kulttuurihistorian havinaa. Elävää kulttuuria alueella edustavat Kolilla asuvat taiteilijat, Kolin kulttuuriseuran taiteilijaresidenssi sekä elävän kulttuurin tapahtumat, kuten mm. Koli jazz ja ruskablues. Kolin historiaan voi tutustua niin Kolin kylällä kuin huipun läheisyydessä luontokeskuksessa. Kolin kansallispuiston museotoiminnasta vastaa Kolin luontokeskus Ukossa Metsähallitus ja kylällä Kolin kotiseutumuseosta Kolin kotiseutuyhdistys. Rahoituksesta riippuen luontokeskuksen päänäyttely päivitetään 2022–2023. Luontokeskukseen on tulossa lisää tapahtumia, jotka toteutetaan yhteistyössä Kolin kulttuuriseuran kanssa. Kulttuuritapahtumilla on tarkoitus rikastaa Kolin ympärivuotista kulttuuripalvelutarjontaa ja olla näin merkittävä osa Kolin elävää kylää.

Ratsastus

Kolin kansallispuistossa pääsee ratsastamaan Paimentuvan retkillä. Kansallispuiston helmassa sijaitsevalla hevosallilla on tarjolla ympärivuotisia ratsastustuotteita sekä majoitusta.

Polkujuoksu

Vaarojen maraton on saavuttanut klassikon maineen Suomen polkujuoksutapahtumien joukossa. Lisäksi omatoimijuoksijat saapuvat Kolin poluille haastavan treenin ja huikeiden maisemien toivossa. Kolin ainutlaatuisia polkujuoksumahdollisuuksia tulisi mainostaa vaativaa harjoitusta kaipaaville.

Tutustuminen Kolin luontokeskus Ukon päänäyttelyyn

2023 mennessä uudistettu luontokeskus Ukon elämyksellinen päänäyttely kutsuu tutustuman Kolin historiaan ja kokemaan kansallispuiston luontoa säällä kuin säällä.

4. KÄRKITUOTTEET JA -REITIT

Kärkireitit mahdollistavat kärkiaktiviteettien harrastamisen. Reittien tuotteistaminen on pitkäjänteistä työtä ja kasvavan kävijäpaineen alla vaatii monipuolista suunnittelua. Alla on esitetty Kolin reittituotetarjonnan tavoitetila vuodelle 2025, jonka jälkeen tavoitetila on syytä päivittää vastaamaan sen hetkisiin tarpeisiin.

Alla esitettyjen reittien tuotteistaminen on alkanut 2019. Lisäksi viestinnällä on suuri rooli tuotteistuksen toteuttamisessa. Viestintää (mm. luontoon.fi) on uusittava useiden reittien osalta uusien luontopolkujen valmistuessa. Reitit vaativat jatkuvaa kunnostusta, mikä tulee ottaa huomioon jo reittien suunnittelussa. Ajankohtaiset huoltotoimenpiteet on esitetty osana luontomatkaileusuunnitelman toimintaohjelmaa.

Kolin kansallispuiston reittituotetarjonta 2025 – liikettä luonnossa

Pikku patikat

Päiväretkelle huippujen läheisyyteen
1–3 h / päivävierailijat & perheet:

- Huippujen kierros
- Uuron kierros
- Sataman polku
- Kasken kierros
- Kahvilakierros

2–5 h / puolen päivän patikka:

- Mäkrän kierto
- Ennallistajan polku
- Paimenen polku

Vaaroilla vaeltaen

Yönyli vaellukset

- 1–3 yön vaellusreitti – Herajärven pohjoispään kierros 35 km
- 1–3 yön vaellusreitti – Herajärven eteläpään kierros 30 km
- 3–5 yön vaellusreitti – Herajärven laaja kierros 61 km

Lumikengin luontoon

Merkityt lumikenkäreitit:

- Huippujen kierros
- Satamaan
- Kylälle
- Uuron jääputouksille
- Mäkrä

Hiihtäen maisemille

- Ukko-Kolin rinteet
- Maisemahiihtolatu (maaliskuu)
- Pielisen jäällä hiihtäminen ja retkiluistellen

Muita tuotteistettavia aktiviteetteja

- Polkujuoksijan unelmareitti
- Päivämelonta Pielisen rantoja myötäillen & vaativampi melonta Isoon Korppiin tai Eteläiseen hiekkasaareen yönyliretkelle
- Tarinapatikka (tarinan täyteen päiväretkikohteet (Mäkrän tarinapolku, Pirunkirkko, huipulta näkyvä Tappi, Paha-Koli & Kärjäjäkivet, Uhrihalkeama). Näistä kohteista lyhyine tarinoineen kartta kävijöille
- Talvella käveltävät polut (kylälle & satamaan, minimihuiput).

5. ERILAISTAVAT YLIVOIMATEKIJÄT

Kolin vahvuuksien, ominaispiirteiden ja vision pohjalta alueen tulevaisuuden erilaistaviksi ylivoimatekijöiksi valikoituivat Suomen tunnetuin kansallismaisema, Kolin elävä kylä, Pielinen ja sen saaret sekä Kolin palvelut.

Kolin huipulta avautuva maisema Pieliselle ja itäisille vaaroille on Suomen 27:stä kansallismaisemista tunnetuin. Moni matkaa Kolilla tämän maiseman nähdäkseen ja sen äärellä rentoutuakseen.

Kasken kaatajat ovat asuttaneet Kolin liki kolmesataa vuotta sitten ja siten kansallispuiston helmassa **elää edelleen kylä**. Kolin kylä symbolisoi ympärivuotisuutta ja on siten palveluineen perusta myös neljän vuodenajan luonto- ja kulttuurimatkailulle.

Retki **Pieliselle ja sen saariin** saa miltei ajan pysähtymään. Veneretki Hiekkasaareen tai Pielisen ääriviivoja myöten meloen avaa uuden näkökulman Kolista. Veneretkien suosio on kovassa kasvussa ja hiljaiselle vesimatkailulle olisi myös kysyntää. Taitava meloja voi retkeillä yön yli saarissa, mutta aloittelijan on hyvä tutkia vesistöä rantojen läheisyydestä käsin, sillä Pielisen ulappa tuulineen vastaa avomerimelontaa. 2025 mennessä Pielisellä on tarjolla monipuolinen valikoima veneretkiä, enemmän vuokrakajakkeja ja melontaan liittyviä ohjelmapalveluja sekä tieto melojien mahdollisuuksista Kolin kansallispuiston saaristossa on helposti saatavilla.

Kolin kalliot, kaski ahot ja elävä kylä **kumpuavat tarinoita** menneisyydestä ja nykypäivästä. Tarinoissa elää luonto ja perinne. Niiden kautta matkailija syventää kokemustaan Kolista.

Kolin kylän ja kansallispuiston palvelut kutsuvat **ympärivuotiseen matkailuun**. Telttailualueet, vuokratuvat ja hotelli mahdollistavat monipuolisen matkailun ja majoittumisen kansallispuiston sisällä. Kolin kylän tämän hetkisten palveluiden varmistaminen ja niiden lisääminen parantaa asiakastytyvääsyyttä. Erityisesti kehitettävää on kevään ja syksyn palveluissa ja tapahtumissa. Kulttuurituotteiden lisääminen varsinkin keväälle olisi hyvä lisä Kolin tapahtumapalveluiden monipuolistamisessa luonnossa liikkumisen kannalta haastavaan aikaan.

Geologia – Koli on maailmanlaajuisesti merkittävä geologinen kohde

Lyhyt matka ihmiselle, suuri harppaus Kolin kallioille!

Kolin kalliossa on lyhyellä matkalla nähtävissä pitkä geologinen kehityssarja vanhasta Arkeaisen muinaismantereen (yli 2600 miljoonaa vuotta) kallioperästä nuorempiin kivilajeihin sekä niitä muinaisrapautumana erottava rajapinta. Vaikka muinaisrapautuma on vaatimattoman näköinen, edustaa se suurta muutosta kahden geologisen kauden välillä. Kehityssarja on helposti havainnoitavissa luontopoluilla (Uuron kierros) ja se on valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti merkittävä.

6. PALVELUTEHTÄVÄT & KOLIN ARVOT

Tuottaa hyvinvointia

- Kolin luonto koskettaa kokonaisvaltaisesti. Vaaroille hakeutuvat niin kuntoilevat harrastajat kuin henkisestä hyvinvoinnista kiinnostuneet joko yksin rauhaa hakien tai ystävien/perheen kanssa aikaa viettäen.
- Kansallispuistosta viestitään hyvinvoinnin kehtona niin elävän kulttuurin, omatoimisen luonnossa liikkumisen kuin ohjelmapalvelujen kautta toteutuvana.
- Kansallispuiston koskettavat elämykset, kuten sienestys, marjastus ja kalastus, ovat paikallisen väen mutta myös vierailijoiden merkittävä tapa virkistäytyä.
- Myös luonnon auttaminen saa voimaan hyvin! Kansallispuistossa voi osallistu paimenviikoille tai vaikka pop-up-niittotalkoisiin. Vastuullisesti reissatessa matkailija kantaa kortensa kekoon ja varmistaa, että retkeily Kolilla on mukavaa jatkossakin.
- Esimerkiksi Kolin paimenviikot ovat erinomainen tapa viettää kiireetöntä aikaa perheen tai ystävien kesken.
- Luontokeskus jakaa tietoa luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista.

Mahdollistaa elämyksellisen oppimisen

- Kolin kansallispuisto tarjoaa erinomaiset puitteet elämykselliseen oppimiseen. Leirikoululaiset, koululaiset ja oppimismatkalaiset yliopistoista yrityksiin tulevat Kolille, sillä luonto on paras mahdollinen ympäristö oppimiseen ja kansallispuistossa palvelurakenteet tukevat tätä.
- Luontokeskus Ukon auditorio on yksi maakunnan suosituimmista kokouspaikoista ja 2025 mennessä uudistettu päänäyttely on kansallispuiston metsien lisäksi oiva paikka tutkia luontoa ja sen ilmiöitä.
- Paikalliset yrittäjät tarjoavat leirikoululaisille, oppimismatkalaisille ja kokoustajille suunnattuja ohjelmapalveluita.

Tarjota onnistunut irtiotto arjesta – Kolin arvot (mistä matkailijan kokemus kumpuaa)

- Luonnossa rentoutumisen kruunaa paikallinen ja laadukas kulttuuri; ruoka, palvelut ja majoitus. **Huolehdi parhaasta laadusta.**
- Kestävästi toteutetut palvelut lisäävät niin luonnon, paikallisten ihmisten kuin kävijöiden hyvinvointia. **Ota vastuu hyvinvoinnistasasi.**
- Kolilla tuntee olonsa kotoisaksi, kun paikalliset auttavat mielellään. **Kuuntele ja kuule muita.**

Lähentää ihmisten suhdetta luontoon

- Vastuullinen luontomatkailu lähentää ihmisen suhdetta luontoon ja lisää niin matkan merkityksellisyyttä.
- Kun luonto liikuttaa, jättää se tunnepitoisen jäljen matkailijaan – tietoisuus luonnon hyvinvoinnin tärkeydestä ja yhteydestä ihmisten hyvinvointiin kasvaa
- Kolin luontokeskus Ukko viestii vastuullisen matkailun ja roskattoman retkeilyn tärkeydestä. Näin toimiessaan matkailija voi palatessaan kohdata Kolin luonnon yhtä monimuotoisena ja puhtaana kuin aiemmin.

Matkailija rakastuu Koliin yhä uudelleen!

5.2 Kolin biosfäärialueen tavoitetila 2025

Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilyalueiden luontomatkailun päämäärät on luokiteltu viiden otsikon alle. Päämääriä tarkentavat tavoitteet löytyvät luvusta 7 Toimenpidesuunnitelma.

1. VIESTINTÄ, MARKKINOINTI JA YHTEISTYÖ

- Viestintää tehdään yhteistyössä alueellisesti, maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Metsähallitus tiedottaa alueista aktiivisesti sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.
- Viestintämateriaali on laadukasta, ajantasaista ja tavoittaa kohderyhmät.
- Paikallinen viestintä on yhtenäistä ja sitä koordinoidaan puistojen ja retkeilyalueen sisäisten toimijoiden kesken.
- Kansallispuistoihin ja retkeilyalueeseen liittyvä tieto on helposti löydettävissä verkosta.
- Luontopalvelut toimii suojelu- ja retkeilyalueiden tietolähteenä Kolin biosfäärialueen luontomatkailutoimijoille.
- Kansallispuistot ja retkeilyalue tuovat alueen matkailulle merkittävää lisäarvoa ja näkyvät alueella.
- Kolin biosfäärialueesta viestitään aitojen luontoelämysten matkailukohteena.
- Viestintä ohjaa kävijöiden käyttäytymistä suojelu- ja retkeilyalueilla.

2. REITISTÖT JA PALVELURAKENTEET

- Alueiden erityispiirteet näkyvät reiteissä.
- Reitit palvelevat alueen kohderyhmiä.
- Reitit tukevat ympärivuotista matkailua kärkiaktiiviteettien mukaisesti.
- Kansallispuistojen ja retkeilyalueen polkuverkostot liittyvät muihin alueen suosittuihin ja kehitettäviin polkuverkostoihin.
- Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilykohteissa on toimivat pysäköintijärjestelyt.
- Edistämme luontomatkailun esteettömyyttä.
- Metsähallituksen tarjoamat palvelut (rakenteet & reitit) palvelevat myös yritystoimintaa.
- Suojelu- ja retkeilyalueiden rakenteet, reitit ja palvelut ovat turvallisia.

3. ALUEEN RETKEILYNEUVONTA

KOLIN LUONTOKESKUS UKKO – TÄYDEN PALVELUN LUONTOKESKUS

- Kolin luontokeskus Ukko on täyden palvelun luontokeskus kumppanuustoiminnan vahvistamana.
- Luontokeskus on ympärivuotisesti mielenkiintoinen käyntikohde, jossa tullaan käymään yhä uudestaan.
- Luontokeskus on arvostettu yhteistyökumppani, joka tekee aktiivisesti käytännön tason yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa.
- Luontokeskus on omalta osaltaan rakentamassa Kolin kansallispuiston brändiä.

SUOMUN LUONTOTUPA, PETKELJÄRVEN RETKEILYKESKUS & LUONTOTUPA, RUUNAAN RETKEILYKESKUS

- Asiakaspalvelupisteitä hoitavien rittäjien toimintaedellytysten turvaaminen.

4. BIOSFÄÄRIALUE – KESTÄVÄN LUONTOMATKAILUN EDELLÄKÄVIJÄ

- Suojelu- ja retkeilyalueille kohdistuva matkailu ei uhkaa luonto- ja kulttuuriarvoja.
- Kansallispuiston suojeluarvoista viestitään näkyvästi.
- Kestävä matkailua suunnitellaan yhteistyössä koko Pohjois-Karjalan biosfäärialueen matkailutoimijoiden ja paikallisten kanssa.
- Kolin biosfäärialue on profiloitunut matkailukohteena, jonka vetovoima perustuu luontoon ja kestävyteen.
- Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteiden tuottamat terveys- ja hyvinvointihyödyt tunnetaan, ja ne ovat osa alueen matkailun vetovoimaa.
- Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteisiin pääsee kulkemaan ympäristöystävällisesti.
- Rakenteiden kestävyys taataan kohdentamalla resurssit oikein.
- Suunnittelun aktiivinen osallistaminen.
- Paikallisuuden vahvistaminen & paikallistulovaikutusten kasvattaminen.
- Luontaisten kalalajien edellytysten turvaaminen Lieksanjoessa.

5. LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN LUOMINEN

- Kansallispuistot ja retkeilyalue ovat tunnettuja Pohjois-Karjalan matkailun vetovoimaisia luontomatkailukohteita.
- Kolin biosfäärialue on vetovoimainen kohde kansainvälisille luontomatkailijoille.
- Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteet profiloituvat aitojen luontoelämysten kohteeksi.
- Palveluiden monipuolistaminen ja ympärivuotisuuden huomioiminen toiminnoissa.
- Uusien toimintamuotojen huomioiminen alueiden käytön suunnittelussa.
- Viipymän pidentäminen paikallisesti ja koko biosfäärialueella.
- Yksittäisten alueiden liittäminen osaksi suurempaa aluekokonaisuutta.

6 Luontomatkailun kestävyys

6.1 Kestävän matkailun periaatteet

Metsähallitus otti vuonna 2004 käyttöön suojelualueiden kestävä luontomatkailun periaatteet, joiden mukaan toimiminen vahvistaa luontomatkailun yhteensovittamista suojelutavoitteiden kanssa. Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteet uudistettiin vuonna 2016, jolloin nimikin muutettiin kestävä matkailun periaatteiksi, jotta ne sopisivat entistä paremmin myös kulttuurikohteille (Metsähallitus 2016). Entiset yhdeksän periaatetta tiivistettiin kuuteen periaatteeseen, jotka edelleen ottavat huomioon kaikki kestävyden ulottuvuudet: ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyden. Periaatteet ovat yhtenäiset Suomen UNESCON:n maailmanperintökohteiden kestävä matkailun periaatteiden kanssa.

Metsähallituksen hallinnoimilla suojelualueilla edistämme kestävä matkailua yhteistyökumppaneiden kanssa niin, että...

1. Tuemme kohteiden arvojen säilymistä ja edistämme niiden suojelua
2. Minimoimme ympäristön kuormitusta
3. Vahvistamme paikallisuutta
4. Edistämme kohteiden tuottamaa hyvinvointia ja terveyttä
5. Edistämme paikallistaloudellista kasvua ja työpaikkojen luomista
6. Viestimme yhdessä kohteen arvoista ja palveluista.

Kuudelle pääperiaatteelle on asetettu toimintaa ohjaavia tavoitetiloja (Metsähallitus 2016).

Kolin biofäärialueen suojelualueiden yhteistyöyritykset ovat sitoutuneet toimimaan kestävä matkailun periaatteiden mukaisesti. Kolin biosfäärialueen 2018 yritystutkimukseen (Naumanen 2020b) osallistuneet yhteistyöyrittäjät suhtautuivat periaatteisiin hyväksyvästi ja pitivät niitä toteuttamiskelpoisina. Yrittäjät arvioivat paikallisten toimijoiden onnistuneen periaatteiden toteuttamisessa vähintään keskinkertaisesti.

6.2 Luontomatkailun kestävyden arviointi

Luontomatkailun ympäristövaikutuksia arvioidaan Metsähallituksen suojelualueilla LAC (Limits of Acceptable Change) -menetelmän avulla. Menetelmässä asetetaan seurattaville mittareille hyväksyttävän muutoksen rajat. Seurantaan valitut mittarit kuvaavat Metsähallituksen kestävä matkailun periaatteiden toteutumista alueella. Kuten kestävä matkailun periaatteissa niin myös seurannassa on huomioitu ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset.

Jokaiselle seurantaan valitulle LAC-mittarille asetetaan myös tavoite. Jos tavoitearvoa ei ole tavoitevuoteen mennessä saavutettu, etsitään sopivia keinoja toivotun tilan saavuttamiseksi tai säilyttämiseksi. Kestävä matkailun mittarityössä pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään alueilta, kävijöiltä ja sidosryhmiltä jo muutoinkin kerättävää tietoa. Mittaristo on osa suojelualueiden tilan seurantajärjestelmää.

Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelman osana on uudistettu Kolin kansallispuiston kestävän matkailun mittaristo, sillä Kolilla käyttöpaine ja sitä kautta mahdolliset ympäristövaikutukset ovat alueen suurimmat. Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuistojen sekä Ruunaan retkeilyalueen uudistettu LAC-mittaristo valmistuu luontomatkailusuunnitelman julkaisun jälkeen.

6.3 Kolin kansallispuiston kestävyys nykytila ja tavoitteet vuoteen 2025

Kestävyys arviointi ja tavoitteenasetanta on kuvattu tässä luvussa kestävyys ulottuvuussittain ja kestävän matkailun periaatteittain. Nykytilaa ja vuoden 2025 tavoitetta kuvaava LAC-mittaritaulukko on nähtävillä kokonaisuudessaan liitteessä 1. Tässä luvussa on kuvattu myös muita kuin LAC-mittareihin kytkeytyviä tavoitteita ja kehityssuuntia.

6.3.1 Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestävyys (Ympäristöministeriö 2017). Suojelualueiden hoidossa ja käytössä tämä tarkoittaa ympäristön monimuotoisuutta sekä kantokyvyn ja virkistyskäytöstä palautumisen huomioimista. Huolellisella suunnittelulla, sopivilla palvelurakenteilla ja tehokkaalla asiakasviestinnällä pyritään vähentämään matkailun ja virkistyskäytön vaikutuksia suojelualueilla. Lajien suojelemiseksi voidaan asettaa myös liikkumisrajoituksia.

Ekologinen kestävyys ilmenee kahdessa ensimmäisessä Metsähallituksen suojelualueiden kestävän matkailun periaatteessa.

Periaate 1. Tuemme kohteiden arvojen säilymistä ja edistämme niiden suojelua

Myyränporrasversotihedyn seuranta polun varsilla- ja silikaattikallioiden Natura-luontotyyppien edustavuus -mittarit on otettu käyttöön vuonna 2019, joten seuranta retkeilyn vaikutuksesta esiintymiin on vasta alkanut. Kummankaan edustavuus ei saa heiketä retkeilyn vuoksi.

Maaston kuluneisuutta seurataan kävijätutkimuksen avulla ja sitä kuvastavat kävijöiden mielipiteet maaston kuluneisuudesta. Vuonna 2019 Kolin kansallispuiston kävijöiden antama keskiarvo (asteikolla 1–5, 1 = häiritsee erittäin paljon ja 5 = ei häiritse ollenkaan) oli 4,24. Kolin polut ovat maaston jyrkkyyden vuoksi varsin eroosioherkkiä, joten kasvava kävijäpaine luo suuren haasteen reittien kunnossapidolle nyt ja tulevaisuudessa.

Retkeilyreitistön vaikutusalue otetaan mittariksi sitten, kun sen vaatima karttatarkastelu on saatu päätökseen.

Periaate 2. Minimoimme ympäristön kuormitusta

Vuonna 2019 kävijöiden antama keskiarvo (asteikolla 1–5, 1 = häiritsee erittäin paljon ja 5 = ei häiritse ollenkaan) kansallispuiston roskaisuudelle oli 4,4. Vuoden 2025 tavoite on 4,6, joten toimenpiteitä vielä tarvitaan tavoitteeseen yltämiseksi. Kolin kansallispuistossa roskatont retkeily toteutuu pääosin hyvin, mutta varsinkin ulkomaalaisille kävijöille periaatteesta tulee viestiä selkeämmin. Vuoden 2019 aikana kansallispuistossa panostetaan roskattoman retkeilyn viestintään maastossa, niin päiväretkipolkujen lähtöpisteessä kuin taukopaikoilla.

Polttopuun kulutusta pyritään vähentämään, vaikka kävijämäärät ovat nousussa. Polttopuuta kuluu tällä hetkellä noin 170 pinokuutiometriä ja vuoden 2025 tavoitteeksi on asetettu 100 m³. Polttopuun kulutusta pyritään vähentämään muun muassa paremmalla viestinnällä polttopuun säästäväisestä käytöstä. Yhä useammin retkeilijä tekee itse polttopuut taukopaikoille toimitetuista rangoista, jolloin myös polttopuun hukkakäyttö vähenee merkittävästi.

Kolin luontokeskus Ukon ja Break Sokos Hotel Kolin siirtyminen öljylämmityksestä pääasiallisesti maalämpöön vuonna 2019 oli merkittävä investointi hiilijalanjäljen pienentämisessä. Maalämpöön siirtyminen tarkoittaa öljyn kulutuksen vähenemistä vuositasona noin kymmenesosaan, minkä lisäksi öljysäiliöautojen vaarallinen kulku liukkaalla kelillä ylös Kolin luontokeskus Ukon ja Break Sokos Koli Hotellin yläpihalle on loppunut miltei kokonaan.

Ympärivuotisuus vahvistaa matkailun kestävyttä niin ekologisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti. Kolin kansallispuiston visuaalinen profilointi käynnistyi vuonna 2018 Matkailu 4.0 -hankkeessa ja sillä tähdätään syys- ja talvimatkailun lisäämiseen kesän matkailupaineen hellittämiseksi ja matkailusesongin pidentämiseksi. Kansallispuistossa liikkuminen lumipeitteen aikaan suojelee metsänpohjaa kulumiselta, ja lisäksi talvi voi kiinnostaa eritoten rauhaa ja hiljaisuutta hakevia matkaajia edistäen näin heidän terveyttään. Myös matkailun paikallistaloudelliset vaikutukset jakautuisivat näin tasaisemmin koko vuodelle ja tukisivat paremmin paikallisen yhteisön taloudellista hyvinvointia. Lisäksi muun muassa lumikenkäreitien kehittäminen ja ylläpito yhteistyössä paikallisen yrittäjän kanssa lisää talvimatkailun vetovoimaisuutta.

6.3.2 Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalisesti kestävässä matkailussa pyritään huomioimaan paikallisyhteisön ja matkailuelinkeinon tarpeet vaarantamatta luonnonympäristöä. Pyritään sosiaaliseen tasa-arvoon, paikallisten asukkaiden elinolojen kohentamiseen ja paikallisen kulttuurin säilyttämiseen. Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa on keskeistä taata hyvinvoinnin edellytysten säilyminen sukupolvelta toiselle (Ympäristöministeriö 2017). Sosiaalisen kestävyuden tavoitteeseen kuuluu myös se, että matkailijoiden alueelta hakemat elämykset toteutuvat (Hemmi 2005).

Kolin kansallispuistossa sosiaalista kestävyttä mitataan neljän periaatteen alla. Mittaristo on tämän kestävyuden osatekijän kohdalla laajin.

Periaate 1. Tuemme kohteiden arvojen säilymistä ja edistämme niiden suojelua

Kolin kansallispuiston vuoden 2019 kävijätutkimuksessa (Naumanen 2020a) kulttuuriperintöön tutustumisen tärkeys matkailijan motiivina saapua alueelle sai keskiarvon 3,58 asteikolla 1–5 (1= ei lainkaan tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä). Tällä hetkellä kulttuuriperintöön tutustumien ei ole virkistysmotiiveista tärkeimpiä, mutta se on huomattavasti tärkeämpää Kolilla kuin millään muulla Kolin biosfäärialueen suojelualueella.

Kolilla on pitkä kulttuurinen historia ulottuen kivikaudelle asti. Pysyvän asutuksen mukanaan tuomat kasken luomat ahot ja muut perinneympäristöt rikastuttavat alueen lajistoa merkittävästi. Kolilla pidetään yllä kaskiperinnettä ja ahoja hoidetaan niittämällä sekä hakamaita ja niittyjä laiduntamalla. Metsähallitus vuokraa Kolin kylällä sijaitsevan Kolin Rynnäsen yläkertaan Kolin kulttuuriseururan taiteilijaresidenssille, mikä edelleen rikastuttaa alueen kulttuuritarjontaa. Kolin kulttuurihistoria on merkittävä, joten sen vaaliminen ja siitä viestiminen on alueelle tärkeää.

Vuonna 2019 Kolin uhrihalkeaman kaiverrusten tilaa on alettu seurata ja tavoitteena on, että niiden tila ei saa heikentyä matkailun seurauksena. Seuranta-alueen eteen on asennettu kaide kohteen suojelun ja kävijöiden turvallisuuden lisäämiseksi.

Kolin kansallispuiston kävijät arvioivat luonnon kokemisen erittäin tärkeäksi (keskiarvo 4,77 asteikolla 1–5) tullessaan kansallispuistoon. Tämä mittari on jo miltei vuoden 2025 tavoite-tasolla (4,8), joten tarkoituksena on ylläpitää tiedottaminen Kolin luonnonarvoista vähintäänkin entisellään. Tuleville vuosille on kansallispuistoon suunnitteilla suojelutyön nostamista paremmin esille viestinnässä, joten kävijöiden kiinnostuksen luonnon arvoja kohtaan voi olettaa jopa kasvavan. Koli on Ruunaan kanssa Matkailu 4.0 -hankkeen kärkikohteita, joten alueen luontomatkailua kehitetään aktiivisesti.

Kävijät arvioivat Kolin kansallispuiston palvelut keskimäärin keskinkertaisen ja melko hyvän välille. Tämän hetkinen keskiarvo 3,77 (asteikolla 1–5, 1 = erittäin huono ja 5 = erittäin hyvä) on kaukana vuodelle 2025 tavoitellusta 4,5 keskiarvosta, joten tämän eteen on tehtävä töitä. Kansallispuiston reittiviitoitusremontti on käynnistynyt vuoden 2019 kesällä ja jatkuu vuoden 2020 kesänä. Pääministerin tulentekopaikka on kokonaan uusittu sekä Pitkälammella ja Havukankorvessa vanhat tulentekopaikat on korvattu ruokailukatoksilla. Reittiluokitus on tehty Kolin biosfäärialueen kansallispuistoille ja retkeilyalueelle. Kolin Metsähallituksen sähköttömille tuville on asennettu aurinkopaneelit, kohteita on remontoitu ja tupien käyttöaste on noussut merkittävästi. Edellisen, vuoden 2010 luontomatkailusuunnitelman (Laukkanen 2011) tavoitteet on saavutettu hyvin (liite3), mutta töitä riittää edelleen. Tuleville vuosille on suunnitteilla lisää merkittäviä kansallispuiston palvelurakenteiden korjauksia, joten toivoa on, että parannusta on luvassa myös kävijöiden kokemuksissa.

Käyntien määrää seurataan Kolin luontokeskus Ukossa kuukausitasolla. Vuonna 2019 käyntejä luontokeskukseen tehtiin noin 99 500, mikä on kaikkien aikojen ennätys. Kolin luontokeskus Ukko toimii Itä-Suomen puistoalueen johtavana luontokeskuksena, ja siellä vastataan koko puistoalueen asiakastiedusteluihin. Lisäksi Ukossa tehdään verkkoviestintää ja tuotetaan matkailijoita palvelevia aineistoja. Vuonna 2014 luontokeskuksen päänäyttely uusittiin ja lyhytelokuva Mustarinta saapui keskukseen. Vuonna 2018 Koli Shop Retkitupa muutti vuokralle Kolin luontokeskus Ukon tiloihin, mikä monipuolisti luontokeskuksen palveluja huomattavasti ja syvensi yhteistyötä yrittäjän kanssa. Metsähallitus on myös ostanut yritykseltä täydentäviä palveluita keskuksen retkeilyneuvontaan. Käyntimäärien kasvaessa myös palvelutason ylläpito tulee kasvamaan. Kolin luontokeskus Ukoon on suunnitteilla lähivuosille lisää näyttelyremonttia ja muun muassa infopisteen uusimista. Päivitetyn luontokeskuksen on tarkoitus herättää kävijöissä uteliaisuutta luonnossa liikkumiseen ja oppimiseen sekä tehdä tilat kotoisiksi taukoa tarvitseville.

Periaate 3. Vahvistamme paikallisuutta

Kansallispuistot ovat tärkeitä virkistysalueita paikallisille. Vuonna 2019 Kolin kansallispuistossa laskettiin paikallisten kävijöiden käyntejä noin 39 100 kappaletta. Tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on kasvattaa paikallisten määrä 52 000 käyntiin. Kansallispuiston toiminnassa ja viestinnässä on tärkeä ottaa huomioon paikallisten asukkaiden tarpeet.

Periaate 4. Edistämme kohteiden tuottamaa hyvinvointia ja terveyttä

Tämän periaatteen alla sosiaalista kestävyttä Kolin kansallispuistossa tarkastellaan usean eri näkökohdan avulla. Kyseiset osatekijät kertovat siitä, kuinka kansallispuisto edistää kävijöiden hyvinvointia. Se onkin merkitty kansallispuiston brändissä yhdeksi puiston palvelutehtäväksi. Kävijöiden terveysindeksi 4,22 (asteikolla 1–5, 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä) kertoo kävijöiden olevan jokseenkin samaa mieltä siitä, että heidän sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen hyvinvointinsa on lisääntynyt tällä kansallispuistokäynnillä.

Vuoden 2019 kävijätutkimuksen (Naumanen 2020a) mukaan 14 % kävijöistä on paikallisia, joten alue on merkittävä myös lähialueen asukkaiden hyvinvoinnille. Kansallispuistossa liikutaan omin voimin ehdottomasti eniten patikoiden, mutta myös hiihtäen liikutaan merkittävän paljon. Kansallispuiston ulkopuolelle ulottuvan Herajärven eteläpään kierroksen 30 kilometrin mittainen laajennus on ollut vaeltajien suosiossa. Polku- ja latuereitistön kunnossapitoon tulee kiinnittää huomiota, jotta kävijät pääsevät turvallisesti liikkumaan kansallispuistossa tulevaisuudessakin.

Huonokuntoisia palvelurakenteita (14 %) ja pitkospuita (16 %) tullaan puistossa lähivuosina korjaamaan urakalla. Tavoitteena vuodelle 2025 onkin, että kaikki Kolin kansallispuiston palvelurakenteet ja pitkospuut saadaan kuntoon. Tällä tulee olemaan välillinen vaikutus kävijöiden hyvinvointiin.

Kolin kansallispuiston käyntimäärät ovat viime vuosina olleet nousussa, joskin käyntimäärät laskivat hieman vuonna 2019 verrattuna Suomi 100 -juhlavuoden 2017 kaikkien aikojen huipputekemiin. Vuonna 2019 käyntejä oli puiston alueella noin 201 800. Vuodelle 2025 on asetettu tavoitteeksi 250 000 käyntiä. Jos käyntimäärät kasvaisivat jossain vaiheessa liian suureksi, todennäköisesti myös puiston kävijöille tuottamat hyvinvointivaikutukset heikkenevät. Mittaristossa tätä osatekijää seurataan kävijöiden arviolla muiden kävijöiden ja käyntimäärän aiheuttamista häiriöistä. Vuoden 2019 kävijätutkimuksen (Naumanen 2020a) mukaan liiallinen kävijämäärä aiheutti kävijöille melko vähän häiriötä. Samoin muiden kävijöiden käytäytyminen aiheutti kävijöille melko vähän häiriötä.

Periaate 6. Viestimme yhdessä kohteen arvoista ja palveluista

Kohteiden arvojen ja palvelujen viestinnän kestävyttä mitataan useammalla mittarilla, joita ovat muun muassa erilaiset tyytyväisyysindeksit, kävijöiden arviot ennako-odotusten toteutumisesta ja käyntikerrat kansallispuiston Luontoon.fi-sivuilla.

Tämän hetkinen Kolin kansallispuiston kävijätyytyväisyysindeksi 4,08 (asteikolla 1–5, 1 = erittäin huono ja 5 = erittäin hyvä) kertoo, että keskimäärin kävijät kokevat puiston palveluiden ja palvelurakenteiden olevan melko hyviä. Vuoden 2018 Kolin biosfäärialueen yritystutkimuksen (Naumanen 2020b) mukaan Metsähallituksen palvelut ovat yrittäjien mielestä keskimäärin keskinkertaisia tai melko hyviä (keskiarvo 3,6). Tutkimuksessa myös selvisi, että yrittäjät arvioivat kestävyden toteutuvan omassa yrityksessään keskimäärin melko hyvin. Kolin luontokeskus Ukon palveluihin kävijät ovat tällä hetkellä melko tyytyväisiä (keskiarvo 4,0) (Naumanen 2020a). Luontokeskuksen rooli kokous- ja tapahtumapaikkana on viime vuosina kasvanut merkittävästi. Vuoden 2025 tavoitteeseen (4,5) toivotaan päästävän luontokeskuksen kunnostuksien voimin.

Kävijöiden ennako-odotukset kansallispuistosta toteutuvat tällä hetkellä keskimäärin melko hyvin (keskiarvo 4,45). Kansallispuiston brändäyksen ja sitä seuraavien kirkastetun kansallispuiston profiilin mukaisten toimenpiteiden on tarkoitus lisätä kävijöiden ennako-odotusten toteutumista entisestään. Tällä hetkellä Luontoon.fi-sivusto on Kolin kansallispuiston tärkein viestintäkanava kävijöille ja sillä vierailee noin kolmannes kävijöistä. Metsähallitus on ollut hyvin mukana paikallis- ja maakuntamediassa, ja vuonna 2016 Metsähallitus saikin Maakuntalehtien Antti-palkinnon alueen tapahtumista tiedottamisesta.

Paikallista viestintää tehdään yhteistyössä alueen yrittäjien, matkailuyhdistyksen ja yhteismarkkinointiorganisaatio Karelia Expert Oy:n kanssa. Viestintää tulee kehittää, yhdenmuukaistaa ja viestinnän yhteistyötä syventää edelleen. Metsähallituksen yhteistyökumppanit ovat entistä paremmin esillä Luontoon.fi-sivustolla sivuston uusimisen myötä.

6.3.3 Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen (Ympäristöministeriö 2017). Alueelle tulevat tulot parantavat paikallisen väestön elinmahdollisuuksia ja näin taloudellinen kestävyys on läheisesti sidoksissa myös sosiaaliseen kestävyYTEEN.

Periaate 5. Edistämme paikallistaloudellista kasvua ja työpaikkojen luomista

Kolin kansallispuiston käyntimäärät ja sitä myötä myös kansallispuiston paikallistaloudelliset vaikutukset ovat kasvaneet. Kansallispuiston ja sen luontokeskuksen palveluilla pyritään edistämään paikallisen talouden ja työllisyyden myönteistä kehitystä. Suomen kansallispuistojen ja retkeilyalueen paikallistaloudelliset vaikutukset lasketaan vuosittain Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen kehittämällä menetelmällä (Metsähallitus 2019a). Näillä laskelmilla kuvataan suojelualueilla käyneiden rahankäytöstä lähialueille syntyneitä rahavirtoja ja niihin liittyviä työpaikkoja.

Kolin kansallispuiston kävijöiden rahankäytön kokonaistulovaikutus oli vuoden 2019 käyntimäärällä laskettuna noin 19,5 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutukset noin 150 henkilötyövuotta (Naumanen 2020a).

Taulukko 6. Yhteenveto Kolin kansallispuiston kävijöiden rahankäytön kokonaistulo- ja työllisyysvaikutuksista (Naumanen 2020a).

Käyntimäärä (2019)	201 800
Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset (2019)	19 500 000 €
Kävijöiden kokonaistyöllisyysvaikutus (2019)	150 htv
Tulovaikutukset, kun puisto on tärkein kohde	9 300 000 €
Työllisyysvaikutukset, kun puisto on tärkein kohde	72 htv

Periaate 6. Viestimme yhdessä kohteen arvoista ja palveluista

Taloudellista kestävyttä voidaan edistää lisäämällä alueen tunnettuutta ja tiivistämällä yhteistyötä yrittäjien kanssa. Metsähallitus pyrkii solmimaan yhteistyösopimuksen kaikkien kansallispuistojen tai muiden suojelualueiden palvelurakenteita käyttävien yritysten kanssa. Tämän hetkinen sopimusten määrä Kolin kansallispuistossa tai sen lähialueella yritystoimintaa harjoittavien Metsähallituksen kumppaneiden kanssa on 34 kpl.

Metsähallitus on onnistuneesti solminut sopimuksia alueen uusien yrittäjien kanssa ja syventänyt olemassa olevien kumppanuuksien yhteistyötä. Yhteistyöyrittäjät näkyvät entistä paremmin uudistetuilla Luontoon.fi-sivuilla, ja kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä yrittäjäpalavereissa yrittäjät ja Metsähallituksen Luontopalvelujen paikallinen edustaja suunnittelevat toimintaa ja käyvät läpi yhteistyön toimivuutta. Yrittäjät ovat toivoneet lisää koulutuksia, joita suunnitellaan yrittäjien kanssa yhteistyössä. Lisäksi Metsähallituksen Kolin kesätyöntekijöille järjestämässä kesäinfossa perehdytetään Metsähallituksen ja yrittäjien uudet työntekijät kansallispuiston toimijoihin ja kansallispuiston toiminnan periaatteisiin.

Yhteistyön onnistuminen näkyy myös yrittäjien palveluiden lisääntymisenä kansallispuiston alueella. Muun muassa Kolin sataman Alamajan, Mattilan (Kolin Keidas Oy) ja Break Sokos Hotel Kolin palvelut ovat merkittävästi lisääntyneet. Lisäksi aivan kansallispuiston kyljessä, Kolin Rynäsessä, majoitus-, ravintola- ja tapahtumapalvelut ovat huomattavasti lisääntyneet ja monipuolistuneet.

Metsähallitus on aktiivinen Kolin matkailualueen toiminnassa. Paikallisen matkailuyhdistyksen Koli ry:n jäsenenä Metsähallituksen Luontopalvelut suunnittelee alueen kehittämistä yhteistyössä yhdistyksen jäsenten kanssa. Lisäksi muun muassa lähialueen kunnat, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, alueen seurat ja muut toimijat kutsutaan mukaan osallistumaan kansallispuiston suunnitteluun ja vastavuoroisesti Metsähallitus osallistuu lähialueen muihin suunnitteluprosesseihin. Tärkeä alueen vastuullisen kehittämisen yhteistyöryhmä on Kolin koordinaatioryhmä, jossa Metsähallitus yhteistyössä Lieksan kaupungin ja Juuan kunnan sekä ELY-keskuksen, Pohjois-Karjalan Maakuntaliiton ja Suomen luonnonsuojeluliiton kanssa edistää Koli Iso Kuva 2050 -kehittämishankkeen tavoitteita kestävästi.

Kestävän matkailun seurantamittariston kehittämisestä viestitään sidosryhmille muun muassa tämän luontomatkailusuunnitelman yhteydessä ja kansallispuiston luontoon.fi-sivuilla.

6.4 Kestävyyden seuranta vuositasonalla

Kestävän matkailun toteutumista seurataan valitulla mittaristolla vuosittain, osana suojelualueiden tilan seurantaa. Seurannasta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut.

7 Toimenpidesuunnitelma

Kolin biosfäärialueen luontomatkailussa panostetaan tulevana vuosina alueen kestävä palvelutarjonnan lisäämiseen ja siitä viestimiseen. Palveluiden kehittäminen ja viestiminen tapahtuu tiiviissä yhteistyössä alueen toimijoiden kesken. Kohteiden saavutettavuus, alueen luonto- ja kulttuurimatkailukohteita yhdistävän reittiverkoston kehittäminen ja palvelurakenteiden kunnostaminen ovat olennainen osa Kolin biosfäärialueen luontomatkailukokonaisuuden vahvistamista. Koko alueen kattava yhteistyö on luontomatkailun kehittämisen ytimessä.

Metsähallitus on käyttänyt viime vuosina vuosittain keskimäärin noin 1,2 miljoonaa euroa Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistojen sekä Ruunaan retkeilyalueen yleisöpalveluiden järjestämiseen. Tehtävä sisältää alueiden retkeilykäytön suunnittelun, palvelututannon sekä asiakaspalvelun ja -viestinnän. Varainkäytöstä noin 35 % on ympäristöministeriön budjettirahoitusta. Tämä taso on ollut riittämätön peruspalveluiden ylläpitoon, korvausinvestoinneista puhumattakaan. Maa- ja metsätalousministeriön rahoitusosuutta (noin 20 %) on kohdennettu pääasiassa Ruunaan retkeilyalueen hoitoon. Tulorahoituksella on hoidettu merkittävä osa Kolin luontokeskus Ukon toiminta- ja ylläpitokuluista sekä koko kansallispuistoa kiinteistöineen.

Erilaiset lisärahoitukset ovat olleet tarpeen sekä rakennetun omaisuuden korjausvelan hoidossa että virkistyskäytön seurannassa ja suunnittelussa. Näitä lisärahoituksia on saatu sekä valtion lisätalousarviosta että ENI CBC SUPER -hankkeesta. Vuosina 2020–2021 ympäristöministeriön tulevaisuusinvestointirahoituksella voidaan korvausinvestointeja tehdä huomattavasti aiempaa enemmän. Hankemuotoista rahoitusta tarvitaan lähitulevaisuudessa matkailun välttämättömään kehittämiseen, kun suuntana on Kolin Iso Kuva 2050.

Toimenpidesuunnitelman tavoitteet on asetettu vuodelle 2025, ja tavoitteisiin tähtäävät toimenpiteet on suunniteltu toteutettavan pääasiallisesti lähivuosina. Toimenpidesuunnitelmassa listatut toimenpiteet on värikoodattu vastuualueittain (harmaa = Metsähallitus, vihreä = Metsähallitus ja/tai sen yhteistyöverkosto) ja resurssien mukaan (roosa = hankerahoitus ja harmaa = Metsähallituksen perusrahoitus). Nämä käyvät ilmi myös taulukon teksteistä. Toimenpidesuunnitelman etenemistä tullaan tarkastelemaan vuosittain yhteistoimintaryhmän kokouksissa, jolloin toimenpiteitä on mahdollista myös päivittää.

Kolin Biosfäärialueen toimenpidesuunnitelma 2020-2025

VIESTINTÄ, MARKKINOINTI JA YHTEISTYÖ

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Vastuu & resurssit
Viestintää tehdään yhteistyössä alueellisesti, maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti Alueen kolme kansallispuistoa ja retkeilyalue viestivät olevansa osa suurempaa Pohjois-Karjalan/Kolin biosfäärialueen luontomatkailukokonaisuutta ja erottuvat toisistaan omilla vahvuuksillaan	Kolin biosfäärialueen kokoavat foorumit: Biosfäärialueen ohjausryhmä ja työvaliokunnan kokoukset	Jatkuvana työnä	Metsähallitus & yrittäjät Biosfäärialue/ELY
	Metsähallituksen visuaalinen profilointi tukee alueiden erilaistavien tekijöiden kirkastamista	2020	Matkailu 4.0, Metsähallitus
	Kansainvälistä yhteistyötä tehdään Karelia Expertin kanssa (mm. toimittajavierailut)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus & Karelia Expert Destination -hanke
Metsähallitus tiedottaa alueista aktiivisesti sekä paikallisesti että valtakunnallisesti Alueista tiedotettaessa myös matkailun yhteistyökumppanit tulevat esille	Luontoon.fi-sivuilla yhteistyökumppanit näkyvät entistä selkeämmin, kuten myös Kolin luontokeskus Ukossa. FB:ssa kansallispuiston sisäisten, yhteistyökumppanien tapahtumien asiakasviestintä.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Puistossa asiakaspalvelupisteiden yrittäjät voivat itse päivittää kansallispuiston ja retkeilyalueen Facebook-sivuja.	Jatkuvana työnä	Yrittäjät
	Ystävyyshdistysten hyödyntäminen someviestinnässä (esim. Patvinsuo)	Jatkuvana työnä	Ystävyyshdistykset
Viestintämateriaali on laadusta, ajantasaista ja tavoittaa kohderyhmät	Sähköisten esitteiden päivittäminen	2020	Metsähallitus
	Esitteitä/repäisykartta Kolin kansallispuistosta	2020	Metsähallitus (& yritykset) FGB-hanke
	Esite Herajärvenkierroksesta	—2025	Kunta & Metsähallitus, Hanketyönä
	Profiileihin sopivien asiakasryhmien kirkastaminen ja niistä viestiminen asiakastyytyväisyyden takaamiseksi: - Kolin brändäys - Visuaalinen profilointi: selkeä viestintä alueiden erityispiirteistä oikeille kohderyhmille	2019 toteutettu 2020	ENI SUPER -hanke/ Metsähallitus, yritykset & Koli ry Matkailu 4.0/Metsähallitus
	Yhteistyö Metsähallituksen sisällä toimii: Ruunaan retkeilyalueen YTR	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
Paikallinen viestintä on yhtenäistä ja sitä koordinoidaan puistojen ja retkeilyalueen sisäisten toimijoiden kesken	Metsähallituksen aktiivinen osallistuminen Koli ry:n markkinointiin	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Kolin matkailuyhdistys
	Metsähallituksen osallistuminen Karelia Expertin Pohjois-Karjalan kestävän kehityksen työpajoihin ja aamukahveille	Jatkuvana työnä	Metsähallitus & Karelia Expert
	Biosfäärialueen retkeily- ja luontokeskukset mainostavat aktiivisesti toistensa tapahtumia ja palveluita. Keskeisimpien esitteiden & tapahtumajulistusten levittäminen alueen retkeilyneuvontapisteisiin.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus & yritykset
	Koli: Yhteistyön lisääminen esim. vuodenaikojen mukaisten teemaviikkojen kehittämisessä ja siihen liittyvän markkinoinnin yhtenäistämässä	Jatkuvana työnä	Matkailuyhdistys & yrittäjät
	Koli: Alueen yhtenäinen viestintä tukee kansallispuiston brändiä. Brändi suunnitellaan yhteistyössä Kolin KP ydinyrittäjien ja toimijoiden kanssa ja siitä viestitään yhtenäisesti	Jatkuvana työnä	Matkailuyhdistys & kaikki Kolin yrittäjät ja toimijat

Kansallispuistoihin ja retkeily-alueeseen liittyvä tieto on helposti löydettävissä verkosta Luontopalvelujen viestintäkannan kehittäminen, monipuolinen hyödyntäminen ja esille tuonti	Luontoon.fi-sivujen päivitys	2019—2020	Metsähallitus
	Luontoon.fi & Instagram-tilin hyödyntäminen Kolin Biosfäärialueen mainonnassa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Suojelu- ja retkeilyalueisiin liittyviä asiakaskokemuksia hyödynnetään näkyvyyden saavuttamiseksi: - Asiakasta rohkaistaan aktiivisesti jakamaan kokemuksia sosiaalisissa medioissa. Asiakkaiden tuotamaa sisältöä hyödynnetään markkinoinnissa ja palvelukehyksessä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Alueella vierailevien luontovalokuvaajien FB- ja blogi-julkaisujen uudelleenjakaminen omilla medioissa (esim. syysluontovalokuvauksen suosion kasvun hyödyntäminen syysmatkailun houkuttelevuuden lisäämisessä)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Viestintää yrittäjien palveluista ja tapahtumista on myös kansainvälisille kävijöille: - Englanninkielisen asiakasviestinnän lisääminen yrittäjien palveluista	Jatkuvana työnä	Yrittäjät
Luontopalvelut toimivat suojelu- ja retkeilyalueiden tietolähteenä Kolin biosfäärialueen luontomatkailutoimijoille Matkailun yhteistyökumppaneilla on ajan tasalla olevaa tietoa viestinnän tueksi	Vuosittaiset sopimusyrittäjä-palaverit	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Alueen yrittäjille tarjotaan aktiivisesti tietoa alueista: - Opastusviestintäsuunnitelman valmistuttua keskustelunavaus esiin nostettavista viesteistä yritysten kanssa - Koulutus- ja teemapäivät selvitysten yms. valmistuessa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Kesän alun kausityötekijäinfon järjestäminen Kollilla jatkuu	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Yhteistyökumppaneille säännölliset sähköpostitiedotteet alueiden ajankohtaisista asioista, kuten palvelurakenteiden merkittävimmistä kunnostuksista ja purkutöistä	Jatkuvana työnä/ vuosittainen yrityspalaute	Metsähallitus
	Varmistetaan Kolin kansallispuiston näkyvyys alueen matkailutietoa jakavilla sivustoilla.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Kolin kansallispuiston näkyvyys Wellbeing Karelia -sivustolla	Valmistui 2019	Metsähallitus & Wellbeing Karelia -ryhmä
Kansallispuistot ja retkeily-alue tuovat alueen matkailulle merkittävää lisäarvoa ja näkyvät alueella Kansallispuistot ja retkeilyalue ovat selkeästi näkyvillä yhteistyökumppaneiden tiloissa.	Suojelutyöstä ja luonnon monimuotoisuudesta viestitään selvästi ulospäin somessa (Vaara-Karjalan vanhat metsät ja perinneympäristöt)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Kolin kansallispuiston miniesite Break Sokos Hotel Kolin tiloihin	2020	Metsähallitus, Break Sokos Hotel Koli
	Kansallispuistojen ja retkeilyalueen näkyvyyden lisääminen yhteistyöyrittäjien tiloissa — ”Neliometri kansallispuistoa yrityksissä” (roll up, juliste tms.)	—2025	Metsähallitus & yritykset, hankkeistettava
Kolin biosfäärialueesta viestitään aitojen luontoelämysten matkailukohteena	Otetaan uudet talvituotteet & aidot elämykset huomioon visuaalisessa profiloinnissa	2020	Matkailu 4.0/Metsähallitus
	Käytetään matkailualueen myyntivalittina Keski-Euroopan markkinoilla (luonto, tila, hiljaisuus, kulttuuri & tuotteet näiden teemojen ympärillä)	Jatkuvana työnä	Karelia Expert, matkan järjestäjät, yritykset

Viestintä ohjaa kävijöiden käyttäytymistä suojelu- ja retkeilyalueilla Kävijät ymmärtävät suojelualueita koskevat säännöt ja noudattavat niitä. Viestinnällä ohjataan kävijöiden liikkumista alueella, ennaltaehkäistään konflikteja ja varmistetaan matkailun kestävyys.	Opastusmateriaalit ohjaavat kävijöitä roskattoomaan retkeilyyn: - Esim. tästä viestiminen Kolin vuokratuvilla	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Koli: - Vaihtoehtoisten parkkipaikkojen käytöstä tiedottaminen - Tykkylumitilanteista tiedottaminen	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Kestävän luontomatkailun selkeämpi näkyvyys viestintämateriaaleissa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, matkailuyhdistys, yritykset

REITISTÖT JA PALVELURAKENTEET

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Resurssit	Prioriteetti
Alueiden erityispiirteet näkyvät reiteissä Reitit ovat houkuttelevia ja sisältävät antoisia. Jokaisella reitillä on oma teemansa ja tarinansa. Reitit esittelevät alueen ominaispiirteitä profiiliohjeen mukaisesti, kertoen alueen luonnosta, paikallisista perinteistä, ihmisistä, tapahtumista, tarinoista, historiasta ja nykypäivästä	Kolin reittien tuotteistus 2018 hiotun brändin hengen mukaisesti. Reittien opasteissa nostetaan esille alueen tarinoita ja suojeluarvoja	2020	Metsähallitus, Matkailu 4.0	
	Vähän käytettyjä palveluita voidaan karsia pois tai muokata	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
Reitit palvelevat alueen kohde-ryhmiä Reittituotteet tukevat alueen profiilin mukaisia kärkiaktiviteetteja	Reittien kehittämistä ja tuotteistusta tehdään asiakaskokemusta ja yrittäjien asiantuntemusta hyödyntäen	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, ENI SUPER -hanke	
Reitit tukevat ympärivuotista matkailua kärkiaktiviteettien mukaisesti	Koliilla lumikenkäreitit merkitään pysyviin viitoituksiin	2020	ENI SUPER -hanke, Metsähallitus	
	Retkiluistelureittien kehittäminen	Jatkuvana työnä	Lieksan kaupunki	
Kansallispuistojen ja retkeilyalueen polkuverkostot liittyvät muihin alueen suosittuihin ja kehitettäviin polkuverkostoihin Reitit ovat selkeästi merkattuja maastoon niin itse reitin kuin siirtymätaipaleenkin osalta. Reitistä etukäteen saatava informaatio on kattavaa ja helposti löydettävissä. Karttamerkinnot vastaavat maastossa olevia merkintöitä.	Kolin reitit tuottamaan -hanke	2019—	Kolin matkailuyhdistys	
	Kolin ja Juuan välisen alueen polkuverkoston vahvistaminen: Juuan ympärysreitti-selvityshanke	2019—	Juuan kunta, Kolin matkailuyhdistys	
	Ruunaa osana Karhunpolkua	Jatkuvana työnä	Lieksan kaupunki	
	Patvinsuo osana Karhunpolkua ja Susitaivalta	Jatkuvana työnä	Lieksan kaupunki, Ilomantsin kunta	
	Petkeljärvi osana Susitaivalta ja Pogostan Kierrosta	Jatkuvana työnä	Ilomantsin kunta	
	Kolin latupoolin toiminnan varmistaminen	—2025	Kolin matkailuyhdistys	
Kolin biosfäärialueen suojelu- ja retkeilykohteissa on toimivat pysäköintijärjestelyt Kolin kansallispuiston pysäköintiä parannetaan	Yhteistyössä Lieksan kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa lisätään pysäköintitilaa ja kehitetään tarvittavat kevyen liikenteen yhteydet kiskohissille sekä puiston reiteille.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Lieksan kaupunki, Kolin matkailuyhdistys	Kiireellinen
	P1- & P2-tilajärjestelyt parkkipaikkojen lisäämiseksi	Valmistui 2019	Metsähallitus	Kiireellinen
	Vaihtoehtoisista pysäköintipaikoista ja Kolin sisäisestä liikenteestä (Shuttle bus) viestitään selkeästi	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Kolin matkailuyhdistys, PKO	Kiireellinen

Edistämme luontomatkailun esteettömyyttä	Erityisesti Ruunaan & Petkeljärven esteettömyyttä kehitetään edelleen ja siitä viestitään	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Hankkeistettava
Metsähallituksen tarjoamat palvelut (rakenteet & reitit) palvelevat myös yritystoimintaa	Kolin KP vanhan saunan tulentekopaikka. HKS vahvistuskirje: kehitettävä luonnonmukaisena oppimisympäristönä	—2025	Hankeistettava/ Metsähallitus
	Suunnittelutyössä osallistetaan alueen yrittäjiä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät
Suojelu- ja retkeilyalueiden rakenteet, reitit ja palvelut ovat turvallisia Asiakkaiden turvallisuus otetaan alueella vakavasti, ja sen takaamiseksi tehdään aktiivista yhteistyötä alueen toimijoiden ja pelastusviranomaisten kanssa.	Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat pidetään ajan tasalla. Palveluvarustus pidetään kunnossa.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Varmistetaan, että opastus maastossa on toimivaa ja vastaa sähköistä sekä painettua materiaalia	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Järjestetään suojelu- retkeilyalueiden henkilökunnalle ja yhteistyöyrittäjillä turvallisuuskoulutusta	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Pidetään siltatarkastukset ajan tasalla	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Osallistetaan alueen yrittäjät joidenkin yhteisesti paljon käytettyjen palvelurakenteiden ylläpitoon (esim. Kolin pääministerin tulentekopaikan aukkipäätminen talvella yhteistyössä)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät

ALUEEN RETKEILYNEUVONTA

KOLIN LUONTOKESKUS UKKO – TÄYDENPALVELUN LUONTOKESKUS

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Resurssit	Prioriteetti
Kolin luontokeskus Ukko on täydenpalvelun luontokeskus kumppanuustoiminnan vahvistamana Luontokeskus toimii Kolin biosfäärialueen opastuskeskuksena tarjoten asiakkaille ja alueen muille matkailutoimijoille tietoa puistojen ja retkeilyalueen suoje-luarvoista, erityispiirteistä, palveluista ja harrastusmahdollisuuksista	Tuleva retkinäyttely Kolin luontokeskus Ukossa esittelee koko Kolin biosfäärialueen Metsähallituksen hallinnoimia luontomatkailukohteita ja niiden arvoja	2020—2021	Metsähallitus, Hankkeistettava	Kiireellinen
	Luontokeskuksen perustehtävien kirkastaminen: Luontokeskus toimii Kolin biosfäärialueen (ja laajemminkin Itä-Suomen puistoalueen) luontomatkailukohteiden opastuskeskuksena Luontokeskuksen henkilökunta tuottaa vain ydintehtäväänsä liittyvät palvelut; muut palvelut ohjataan yhteistyökumppaneille.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
	Luontokeskuksen talotekniikka saatetaan ajan tasalle (vesijohdot, ilmastointi, ovet ym.) - Puisten sisäportaiden pinnoitus - Puurakenteisten ovien uusiminen - Lasikatosten muutos peltikatoiksi ja katosten kannatinpilareiden kunnostus - Lv-jäähdytyslaitteiston korjaus - Lämpölaselementtien uusiminen tarvittavin osin - Viistolaseinän muutostyö - Käyttövesiputkiston uusiminen - Lattialämmityksen korjaus / säätötyö - Valaistuksen ohjausjärjestelmän uusiminen	—2025	Metsähallitus, Hankkeistettava	

Luontokeskus on ympärivuotisesti mielenkiintoinen käyntikohta, jossa tullaan käymään yhä uudestaan Luontokeskuksen toimintaa ja sisältöä kehitetään asiakaslähtöisesti huomioiden hyvin myös lapsiperheet	Luontokeskus välittää kansallispuistoihin ja retkeilyalueeseen liittyvää asiantuntijuutta ja ottaa vastaan sekä yrittäjien että asiakkaiden puistoon liittyvän palautteen: - Luontokeskuksella kannustetaan asiakasta antamaan palautetta käyttämistään palveluista.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
	Kolin luontokeskus Ukon ja biosfäärialueen kärki-kohteiden opastusviestintäsuunnitelman laatiminen - Opastusviestintäsuunnitelma ohjaa MH:n asiakasviestintää ja tukee kumppanuustoimintaa luontokeskuksen sisällä (Selkeät luontoviestit — useampi toimija)	2020	Metsähallitus	Kiireellinen
	Luontokeskuksen toimintakonseptin kehittäminen (asiakkaat, kumppanit, tuotteet): - Infotiskin uusiminen - Retkinäyttelyn rakentaminen - Päänäyttelyn päivitys - Taidenäyttelytoiminnan ulkoistaminen - Lasten näyttely ja leikkimurkaus - Kahvila Vakka: toiminnan ulkoistaminen - Auditorion vuokraus - Kokouspalvelut: cateringin kumppanuustoiminnalla - Henkilökunta henkii karjalaista vieraanvaraisuutta	—2025	Metsähallitus, Hankkeistettava	Kiireellinen
Luontokeskus on arvostettu yhteistyökumppani, joka tekee aktiivisesti käytännöntason yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa Vakiintuneiden kumppanuuksien lisäksi luontokeskus on avoin uusille yhteistyöavauksille	Luontokeskuksella järjestettävät tapahtumat tehdään yhteistyössä yrittäjien ja kyläyhdistysten kanssa. Ollaan näin mukana alueen muissa tapahtumissa.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät, yhdistykset	
	Catering palveluun uusi yhteistyökumppanuus	2019 toteutunut	Metsähallitus & kumppani	
	2019 kesäteatteriyhteistyö Kolin kulttuuriseura ry:n kanssa	—2024	Metsähallitus & Kolin kulttuuriseura ry, Kulttuuriseuran apuraha	
	Alueen kumppanuusyrittäjille ja heidän tuotteilleen tarjotaan näkyvyyttä luontokeskuksen tiloissa ja viestintäkanavissa (luontoon.fi)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
Luontokeskus on omalta osaltaan rakentamassa Kolin kansallispuiston brändiä Paikallisuus ja luonnon tuottama hyvinvointi ovat vahvasti läsnä luontokeskuksen toiminnassa ja tuotteissa	Luontokeskuksen asiakastiloissa olevat kuvat ja tekstit tukevat Kolin kansallispuiston brändin mukaista viestintää.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
	Kahvila Vakan toimintaa kehitetään siten, että sen toiminnassa korostuu paikallisuus (perinneeivonnaiset ja kansallispuistosta kerätyt marjat).	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
	Luontokeskuksen tapahtumat rakentuvat kestävän matkailun, hyvinvoinnin, aitojen luontoelämysten, kulttuuriperinnön ja elävän kulttuurin ympärille.	Jatkuvana työnä	LK:n henkilökunta yhteistyössä yrittäjien kanssa	

SUOMUN LUONTOTUPA, PETKELJÄRVEN RETKEILYKESKUS & LUONTOTUPA, RUUNAN RETKEILYKESKUS

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Resurssit
Asiakaspalvelupisteitä hoitavien yrittäjien toimintaedellytysten turvaaminen	Rakenteiden kunnossapito ja huolto	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Näyttelyn vetovoiman ylläpito	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät

BIOSFÄÄRIALUE - KESTÄVÄN LUONTOMATKAILUN EDELLÄKÄVIJÄ

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Resurssit	Prioriteetti
Suojelu- ja retkeilyalueille kohdistuva matkailu ei uhkaa luonto- ja kulttuuriarvoja Kestävyyden toteuttamisen seuranta tehdään aktiivisesti	LAC-mittariston indikaattorit ja mittaukset päivitetään vastaamaan uudistettuja kestävyysperiaatteita — Ruunaa, Patvinsuo ja Petkeljärvi	2019	Metsähallitus	
	Koli pilottina LAC-mittariston valtakunnallisessa päivityksessä	2018 toteutunut	Metsähallitus	
	Kolin kävijätutkimus	2019 toteutunut	ENI SUPER -hanke, Metsähallitus	
	Muut kävijätutkimukset	2020, 2024	Metsähallitus Hankkeistettava	
	Talvimatkailu edistää kestävyttä (suojelee luontoa ja on myös taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä). Talvimatkailun edut tuodaan selkeästi esille viestinnässä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yritykset	Kiireellinen
Kansallispuiston suojeluarvoista viestitään näkyvästi Kansallispuiston olemassaolo nähdään matkailualueen selkeänä kilpailuvalttina, joka kannustaa muitakin alueen toimijoita kestävyysvaalimiseen	Alueellisten ja yhteisten arvojen kirkastaminen yhteistyökumppaneiden kanssa; LuontoKolin Kasvusuosäys-hankkeen arvojen esiin nostaminen	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät, Kolin matkailuyhdistys	
	Luontomatkailun kestävyys näkyy entistä enemmän alueen kävijöille. Viestitään näkyvästi luonto- ja kulttuuriarvojen suojelusta ja sen tuloksista.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät	
Kestävää matkailua suunnitellaan yhteistyössä koko Pohjois-Karjalan biosfäärialueen matkailutoimijoiden ja paikallisten kanssa Kestävyyttä edistetään yhteistyössä myös paikallisesti	Karelia Expertin kestävä kehityksen työpajat koordinoi Pohjois-Karjalan matkailun kestävä kehitys ja työpajoissa työstetään alueen henkeä (kestävää matkailua) ja tästä missiosta viestitään Pohjois-Karjalan biosfäärialueen erityispiirteenä muualle Suomeen ja kansainvälisesti	Jatkuvana työnä	Karelia Expert, Metsähallitus, yrittäjät	
	Kehittämistä yhteistyössä Kolin matkailuyhdistyksen kanssa, mukana myös Pohjois-Karjalan matkailun koordinaatioyhtymässä & POKAT-matkailuyhtymässä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Kolin matkailuyhdistys	
	Yhteistyö Kolin Soikkelin luonnonhoitotoissa jatkuu kumppanuustoimintana Kolin kansallispuiston ystävyyshdistyksen Ukko-Kolin ystävien kanssa. Yhteistyömuotojen kehittäminen.	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Kolin kansallispuiston ystävyyshdistys Ukko-Kolin Ystävät ry	
	Asiakas voi halutessaan osallistua vapaaehtoisena luonnon- ja kulttuuriperinnönhoitotyöhön (esim. pop-up-luonnonhoitotyötapahtumien järjestäminen).	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	
	MAPTIONNAIRE-kysely Lieksan kulttuuri- ja luontomatkailukohteista	2019 toteutunut	ELY-keskus, SHAPE-hanke	
Kolin biosfäärialue on profiloitunut matkailukohteena, jonka	Tuodaan Pohjois-Karjalan biosfäärialuetta ja sen statusta vahvemmin esille Luontopalvelujen alueellisessa ja valtakunnallisessa viestinnässä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus	

vetovoima perustuu luontoon ja kestävyteen Asiakkaat, paikalliset ja yrittäjät tietävät alueen kuuluvan Pohjois-Karjalan biosfäärialueeseen ja arvostavat sitä	Kannustetaan yhteistyöyrittäjiä tuomaan biosfääri-alueen vaikutus esille myös heidän tiloissaan ja viestinnässä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät		
	Kestävän matkailun periaatteet asiakkaiden tietoisuuteen: - Kuvitetut malliaineistot yrittäjille	—2025	Metsähallitus & yrittäjät/ Matkailu 4.0		
ECST	Olemme mukana verkostossa, mutta sertifikaatti ei toistaiseksi ole voimassa	—2025	Metsähallitus		
Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteiden tuottamat terveys- ja hyvinvointihyödyt tunnetaan, ja ne ovat osa alueen matkailun vetovoimaa	Rakennetaan kärkituotteita luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksien ympärille yhteistyössä alueen matkailuyrittäjien kanssa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät		
Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteisiin pääsee kulkemaan ympäristöystävällisesti Tuemme ympäristöystävällistä liikennettä Kohteiden lähiliikenteen kehittäminen & teiden kunnostus	Joukkoliikennedyhteyksien edistäminen Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteisiin - Kimppakyyti muuallekin, esim. Ilomantsi—Petkeljärvi—Möhkö?	Jatkuvana työnä	Juuan, Lieksan ja Joensuuun kaupunki yhdessä ELY-keskuksen kanssa		
	Kolin kimppakyydin jatkuvuuden varmistaminen	—2025	Kolin matkailu Oy Lieksan kaupunki		
	Vuonislahden junayhteyden korostaminen Kolin kulkuyhteytenä & tähän toimiva kimppakyytiyhteys jäätien yli?	—2025	Matkailuyhdistykset, yritykset, Lieksan kaupunki, Metsähallitus		
	Jäätiekäytön edistäminen	—2025	Lieksan kaupunki		
	Suviexpress-aikataulun kehittäminen toimivammaksi	2020	Matkailuyhdistys, yrittäjät		
	Kolin sisäisen liikenteen kehittäminen - Ahmovaara—Koli-väli (bussilla tulijoille) - Kolin sisäinen shuttle bussi (Ioma Koli—satama—kylä—yläpiha)	2020	Kolin matkailuyhdistys, Lieksan kaupunki		
	Runon -ja rajantien kunnostus	—2025	Ilomantsin kunta		
	Sähköautojen 1. latauspiste Koliille.	2018 toteutunut	Break Sokos Hotel Koli		
	Rakenteiden kestävyys taataan kohdentamalla resurssit oikein Polkuverkoston toimiva suunnittelu & huolto	Kolin reittisuunnitelma ottaa huomioon tulevaisuuden kasvupaineet	2019 toteutunut	ENI SUPER -hanke, Metsähallitus	
	Suunnittelun aktiivinen osallistaminen Osallistamisverkoston laajentaminen	Yksityiset maanomistajat mukaan suunnitteluun: yrittäjät kutsuvat maanomistajat kokouksiin (mm. maan vuokraus luontomatkailun ohjelmopalveluyrittäjille)	Jatkuvana työnä	Yrittäjät	
Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön kehittäminen projekteissa		Jatkuvana työnä	Metsähallitus		
Paikallisuuden vahvistaminen & paikallistulovaikutusten kasvataminen Toimenpiteet toteutetaan niin, että paikalliset ihmiset ovat alueesta ylpeitä ja kokevat sen omakseen	Paikallistaloudellisia hyötyjä mitataan ja analysoidaan (LAC)	Jatkuvana työnä	Metsähallitus		
	Tehdään viestintä- ja tuotteistusyhteistyötä alueen matkailuyrittäjien kanssa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät		
	Paikallisten osallistaminen suunnittelutyössä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus		
	Suositaan ja suositellaan paikallisia tuottajia ja tuotteita mm. tuomalla karjalaista kulttuuria ja osaaamista esiin kilpailutuskriteereissä	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, yrittäjät		
	Palaveri Kolin kyläläisten edustajien kanssa 1x/v	Jatkuvana työnä	Metsähallitus		

Luontaisten kalalajien edellytysten turvaaminen Lieksan joessa	Ruunaan koskien kalataloudellinen kunnostus Suunnitelma kalastuksen järjestämisestä sen jälkeen	-2021	Ely-keskus Luke Kemijoki Oy Lieksan kaup. FutureMissions Metsähallitus
---	--	-------	---

LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN LUOMINEN

Tavoite 2025	Lähi vuosien toimenpiteet	Aikataulu	Resurssit
Kansallispuistot ja retkeilyalue ovat tunnettuja Pohjois-Karjalan matkailun vetovoimaisia luontomatkailukohteita Metsähallitus edistää osaltaan aktiivisena Kolin biosfäärialueen muita kehityssuunnitelmia & hankkeita	Koli isokuva 2050: - Etelä-Pielisen matkailurenkaan kehittäminen	—2050	Lieksan kaup., Juuan kunta
	Ruunaan alueen Master Plan	valmistui 2019	Metsähallitus, Kike
	ViristKarelia Destination-hanke	—2019	Karelia Expert, Metsähallitus
	SHAPE-hanke	—2020	ELY-keskus, yrittäjät, Metsähallitus
	POKAT 2021: - Pohjois-Karjalan matkailun teema- ja toimenpideohjelma 2014—2020 - Pohjois-Karjalan kansainvälistymisen toimenpideohjelma (2015)	—2020	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Kolin biosfäärialue on vetovoimainen kohde kansainvälisille luontomatkailijoille Kansainvälisten matkustajien palveluiden parantaminen Pohjois-Karjalan biosfäärialue on aitojen elämysten luontomatkailukohde no 1. Suomessa	Ohjelmopalvelutarjonta nykyistä useammalla (Keski-Euroopan) kielellä ja kulttuuritaustat huomioon ottaen räätälöitynä Viestitään selkeästi mitkä ohjelmopalvelut ovat myös englanninkielisille asiakkaille	Jatkuvana työnä	Yrittäjät
	KV-tapahtuman pilotti yhteistyössä yrittäjien kanssa	Jatkuvana työnä	Yrittäjät, Metsähallitus, Hankkeistettava
	Rajanläheisyyden eksotiikan hyödyntäminen kansainvälisessä matkailussa — rajavierailuiden paketoiminen	Jatkuvana työnä	Yrittäjät
	Korostettavat teemat alueen kansainvälisessä luontomatkailussa: Luonto, tila, hiljaisuus ja kulttuuri	Jatkuvana työnä	Metsähallitus, Kolin matkailuyhdistys, Karelia Expert, yrittäjät
Kolin biosfäärialueen luontomatkailukohteet profiloituvat aitojen luontoelämysten kohteeksi Palveluiden monipuolistaminen ja ympärivuotisuuden huomiointi toiminnossa Uusien yrittäjien ja liikeideoiden löytäminen	Biosfäärialueen kansallispuistojen ja retkeilykohteiden esittely uudessa Kolin luontokeskus Ukon retkeilynäyttelyssä	2020—2021	Metsähallitus
	Tarjotaan aitoja luontoelämyksiä ohjelmopalveluissa ja tapahtumissa Palvelukonseptien kehittäminen: Talvikausi: - Talvikalastustuotteita (pilkki & talviverkot) kehitellään koko Kolin biosfäärialueelle (mm. järvestä pöytään -tuotteita) - Jäätien tuotteistaminen & valokuvauksen mahdollistaminen jäätiellä ajaessa - Retkiluistelureittien kehittäminen rantojen läheisyydessä - Kolille lumisurffausta - Lumikenkäreitit Kolilla merkitään viitoituksiin - Saunaelämykset	Jatkuvana työnä	Kolin matkailuyhdistys, yrittäjät, Lieksan kaupunki, Metsähallitus

	Syystuotteiden kehittäminen: - Syksyinen luontovalokuvaus nousussa - Maastopyöräily - Saunaelämykset	Jatkuvana työnä	Yrittäjät
	Kesätuotteiden kehittäminen: - Melonta (MH tuo esiin uuden mahdollisuuden teltailla Eteläisessä Hiekkasaarella & Isossa-Korpissa Pielisellä) - Lisää veneretkiä - Pyöräilyreittien kehittäminen koko biosfäärialueen kattavaksi verkostoksi - biosfäärialueen pyöräilyreittien yhdistäminen (majatalosta-majataloon) - Maastopyöräily - Saunaelämykset	Jatkuvana työnä	Yrittäjät, Kolin matkailuyhdistys, Metsähallitus
	Karjalainen kulttuuri ja alueen historia nostetaan näkyvämmiin esiin alueen ohjelmapalveluissa ja tuotteistamisessa: - Petkeljärvi: sotahistoria - Koli: maisema taiteen inspiroijana silloin ja nyt & ”elävä kylä”	Jatkuvana työnä	Yrittäjät ja Metsähallitus
	Palveluiden paketointi destinaatio-tasolla ja alueellisesti	2019 alkaen	DMC:t
Uusien toimintamuotojen huomioiminen alueiden käytön suunnittelussa	Yrittäjien investointihalukkuuden kartoitus Ruunaalla	2019	Metsähallitus, Kike
	Ruunaa eränkävijöiden ykköskohde Suomessa	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
	Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuisto: Aktiivinen osallistaminen hoito- ja käyttösuunnitelmien prosesseihin	Jatkuvana työnä	Metsähallitus
Viipymän pidentäminen paikallisesti ja koko biosfäärialueella Koko aluetta kehitetään yhteistyössä niin, että viipymä koko alueella pitenee	Kolin biosfäärialueen yhtenäisen luontomatkailun markkinoinnin kehittäminen jatkuu, jotta ihmiset suunnittelisivat pidemmän viipymän matkoja alueella (vierailisivat useammassa biosfäärialueen kohteessa samalla matkalla)	Jatkuvana työnä	Matkailuyhdistykset, Metsähallitus, yrittäjät, Karelia Expert
	Etelä-Pielisen matkailurenkaan kehittäminen: Juuka & Koli - Juuka on Kolin lähin ostospaikka - Juuan joen nostaminen esiin lähimatkailussa	—2025	Juuan kunta, yrittäjät
	Paalasmaan matkailun kehittäminen (majoitus, aktiviteetit, saavutettavuus vesiteitse, paikalliset matkamuistot)		
Yksittäisten alueiden liittäminen osaksi suurempaa aluekokonaisuutta Koli—Ruunaa—Patvinsuo—Petkeljärvi-yhteyden ja -yhteistyön edistäminen	Aktiivinen osallistuminen maakunnan pyöräily- ja polkuverkoston kehittämiseen	—2025	Kolin matkailuyhdistys, yrittäjät/ Hankkeistettava
	Polkuverkoston kehittäminen: - Kolin reitit tuottamaan -hanke - Kolin ja Juuan välisen alueen polkuverkoston vahvistaminen - Juuan ympärysreitti-selvityshanke	2019— 2019—	Kolin matkailuyhdistys Juuan kunta & Kolin matkailuyhdistys Hanke
	Kolin latupoolin toiminnan varmistaminen	—2025	Kolin matkailuyhdistys

Lähteet

- BusinessFinland 2019: Tutkimukset ja tilastot. Matkailun taloudelliset vaikutukset. – Visit Finland. <www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailunedistaminen/tutkimukset-ja-tilastot/tutkimukset-ja-tilastot-lyhyesti>, viitattu 30.9.2019.
- Erkkonen, J., Kyöstiä, M. & von Boehm, A. 2019: Kestävä matkailu suojelualueilla. Opas matkailuyritykselle. 3 uud. p. – Metsähallitus, Vantaa. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2067>. 18 s.
- Finnish Consulting Group 2019. Ruunaan maankäytön ja luontomatkailun yleissuunnitelma (master plan) Raportti. FCG. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2420>. 31 s.
- Hemmi, J. 2005: Matkailu, ympäristö ja luonto: osa 1. – Ympäristöministeriö, Helsinki. 470 s.
- Jänkä, S. 2019a: Kevään 2019 toimialojen näkymät: Matkailuala. – Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki. <julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161641>. 3 s.
- Kaukonen, M., Eskola, T., Herukka, I., Karppinen, H., Karvonen, L., Korhonen, I., Kuokkanen, P. & Ervola, A. (toim.) 2019: Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöopas. – Metsähallitus, Vantaa. 130 s.
- Konu, H., Tyrväinen, L., Pesonen, J., Tuulentie, S., Pasanen, K. & Tuohino, A. 2017: Uutta liiketoimintaa kestävä luontomatkailun ja virkistyskäytön ympärille – Kirjallisuuskatsaus. – Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 45/2017. 133 s.
- Lampinen, J. 2016: Patvinsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2013. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 224. 53 s.
- Laukkanen, M. 2010: Kolin–Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 87. 39 s.
- Metsähallitus 1978: Petkeljärven kansallispuiston järjestyssääntö. – Metsähallitus, Vantaa. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/1855>. 2 s.
- Metsähallitus 1986: Patvinsuon kansallispuiston järjestyssääntö. – Metsähallitus, Vantaa. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/1854>. 1 s.
- Metsähallitus 2007: Petkeljärven–Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 31. 101 s.
- Metsähallitus 2011: Ruunaan hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 113 s.
- Metsähallitus 2014: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 203. 134 s.
- Metsähallitus 2015: Patvinsuon kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallitus, Vantaa. <www.metsa.fi/patvinsuosuunnittelu>, viitattu 30.9.2019.

- Metsähallitus 2016: Kestävän matkailun periaatteet – Kansallispuistot, luonto- ja historiakohteet sekä maailmanperintökohteet. – Metsähallitus, Luontopalvelut, Vantaa. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2233>. 3 s.
- Metsähallitus 2017: Kolin hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 146. 170 s.
- Metsähallitus 2018: Hyvinvoiva luonto, hyvinvoiva ihminen. Metsähallituksen Luontopalvelujen ja Eräpalvelujen toimintaohjelma 2017–2025. – Metsähallitus, Vantaa. <www.metsa.fi/hyvinvoiva-luonto-hyvinvoiva-ihminen>, viitattu 30.9.2019.
- Metsähallitus 2019a: Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja eräiden muiden suojelun ja virkistysalueiden kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset vuonna 2019. – Metsähallitus, Luontopalvelut, Vantaa. <www.metsa.fi/suojelualueetjapaikallistalous>.
- Metsähallitus 2019b: Luontomatkaileyritysten toiminta suojelualueilla. – Metsähallitus, Vantaa. <www.metsa.fi/luontomatkaileyrityksetsuojelualueilla>, 14.3.2016.
- Metsähallitus 2020: Ruunaan kosket. – Metsähallitus, Eräpalvelut. <www.eraluvat.fi/kalastus/kalastusmaksut-ja-luvat/vapalupa/alueet/ruunaan-kosket.html>, viitattu 30.9.2019.
- Metsäntutkimuslaitos 1996: Kolin kansallispuiston järjestyssääntö. – Metsäntutkimuslaitos. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/1851>. 6 s.
- Naumanen, S. 2020a: Kolin kansallispuiston kävijätutkimus 2019. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 251. 63 s.
- Naumanen, S. 2020b: Kolin biosfäärialueen yritystutkimus 2018. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 252. 61 s.
- Paulus, E. 2019: Ruunaan retkeilyalueen kävijätutkimus 2017. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 243. 64 s.
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014: Pohjois-Karjalan teema- ja toimenpideohjelma 2014–2020. – Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Julkaisu 172.
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2017: POKAT 2012 – Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2018–2021. – Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Julkaisu 187. 76 s.
- Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2019: Pohjois-Karjalan biosfäärialue. – <www.kareliabiosphere.fi>, viitattu 30.9.2019.
- Pääkkölä, A. 2020: Petkeljärven kansallispuiston kävijätutkimus 2018. – Käsikirjoitus, Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä ASTA.
- Sweco Ympäristö Oy 2018: Kolin Kehittämisen Iso Kuva 2050. Loppuraportti 6.3.2018. – <webdynasty.pohjoiskarjala.net/Dynasty/Liekksa/kokous/20182137-6-2.PDF>. 17 s.
- Träskelin, H., Louekari, O., Oikarinen-Mäenpää, M. & Tervo-Kankare, K. 2018: Kestävän matkailun opas – Land of National Parks. – Metsähallitus, Vantaa. <julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2324>. 48 s.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019: Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun. Suomen matkailustrategia 2019–2028 ja strategiset toimenpiteet 2019–2023. – Työ- ja elinkeinoministeriön vuosiseminaari 14.5.2019, Matkailupolitiikan ajankohtaiset. <tem.fi/documents/1410877/13608876/Matkailun+tiekartta+luonnos+kommenteille.pdf/7951911f-0aea-8f38-c085-d21135978b5e/Matkailun+tiekartta+luonnos+kommenteille.pdf>. 30 s.

Visit Finland 2018: Tunne asiakkaasi! Kohderyhmäopas matkailuyrityksille. – Visit Finland, Helsinki. <www.businessfinland.fi/globalassets/finnish-customers/02-build-your-network/visit-finland/julkaisut/tunne_asiakkaasi_kohderyhmaopas-matkailuyrityksille_visit-finland.pdf>. 79 s.

Visit Finland 2019: Visit Finland matkailijatutkimus 2018. – Visit Finland, Helsinki. <www.businessfinland.fi/499c03/contentassets/f3b843d2ffe643669b359ae52317738d/visit-finland-matkailijatutkimus-2018.pdf>. 41 s.

Ympäristöministeriö 2017: Mikä on kestävä kehitys. – Ympäristöministeriö, Helsinki. <www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys>, viitattu 30.9.2019.

Liitteet

Liite 1 Kolin kansallispuiston kestävän matkailun seurantamittaristo 2020–2025

Kestävän matkailun periaate	Seurantamittari	Mittaustapa	Mittayksikkö/asteikko	Lähtötilanne	Tavoite 2025	Hyväksyttävän muutoksen rajat	
						Min	Max
1. Tuemme kohteiden arvojen säilymistä ja edistämme niiden suojelua	Kävijöiden arvio kulttuuriperinnön tärkeydestä	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	3,58	4,0	3,5	-
	Kävijöiden arvio luonnon kokemisen tärkeydestä	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,77	4,8	4,5	-
	Kävijöiden arvio palvelun laadusta	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	3,77	4,5	3,9	-
	Kävijöiden arvio virkistysympäristön laadusta	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,34	4,4	4	-
	Kävijöiden kokemus maaston kuluneisuuden aiheuttamasta häiriöstä	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,24	4,5	4,2	-
	Käyntimäärä Kolin luontokeskus Ukossa	Kävijälaskenta*	Käyntejä kpl	99 500	120 000	90 000	-
	Myyränporrasesiintymät	Asetetun versotiheyden seuranta yhdeltä polun varren esiintymältä**	Verso kpl/seuranta-ala	174	Versotiheys ei saa heikentyä retkeilyn vuoksi	157	-
	Retkeilyreittien vaikutusalueen pinta-ala	GIS-analyysi, ei vielä tehty	-	-	-	-	-
	Silikaattikalliot Natura-luontotyyppin (8220) edustavuus	Asetettujen luontotyyppien seuranta	Kuvioiden edustavuus: 10 = erinomainen, 20 = hyvä	20202020	Seurattavalla neljällä kuviolla luontotyyppin edustavuus ei saa heikentyä retkeilyn vuoksi	20202020	10101010
Urhihalkeaman kaiverrusten tila	ROTI-kuntoluokitus seuranta	2 = keskinkertainen	2	2	2	-	
2. Minimoimme ympäristön kuormitusta	Polttopuun kulutus	PAVE-tietokanta	Pinopuu-kuutiometriä	167	100		190
	Kävijöiden kokemus roskaisuudesta	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,4	4,6	4,4	-
3. Vahvistamme paikallisuutta	Alueen merkitys paikallisille	Kävijätutkimus*	Käyntimäärä kpl	39 100	52 000	41 700	-

* Tarkastelussa käytetty Kolin kansallispuiston kävijätutkimusta (Naumanen 2020a)

** Tarkastelussa käytetty Kolin biosfäärialueen yritystutkimusta (Naumanen 2020b)

Kestävän matkailun periaate	Seurantamittari	Mittaustapa	Mittayksikkö/asteikko	Lähtötilanne	Tavoite 2025	Hyväksyttävän muutoksen rajat	
						Min	Max
4. Edistämme kohteiden tuottamaa hyvinvointia ja terveyttä	Huonorakenteisten palvelurakenteiden osuus	PAVE-tietokanta	Prosenttia	14	0	-	10
	Huonokuntoisten pitkospuiden osuus	PAVE-tietokanta	Prosenttia	16	0	-	10
	Kävijöiden arvio häiriötekijöistä, indeksi	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,29	4,5	4	-
	Kävijöiden kokemus liiallisen kävijämäärän aiheuttamasta häiriöstä	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,14	4,5	4	-
	Kävijöiden kokemus muiden kävijöiden käyttäytymisen aiheuttamasta häiriöstä	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,32	4,5	4	-
	Käyntimäärä Kolin kansallispuistossa	Kävijälaskenta	Käyntimäärä kpl	201 800	250 000	180 000	-
	Omin voimin kuljettu matka	Kävijätutkimus*	Kilometriä	1 073 982	1 250 000	1 000 000	-
	Kävijöiden kokemat terveysvaikutukset, terveysinindeksi	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,22	4,3	4	-
5. Edistämme paikallistaloudellista kasvua ja työpaikkojen luomista	Kolin kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaistulovaikutukset	Kävijätutkimus* ja -laskenta (ASTA-asiakastietojärjestelmä)	Euroa	19,5 milj.	30 milj.	20 milj.	-
	Kolin kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaistyöllisyysvaikutukset	Kävijätutkimus* ja -laskenta (ASTA-asiakastietojärjestelmä)	Henkilötyövuotta	150	220	150	-
	Suojelualueella käyneiden matkailijoiden kokonaisviipymä puistossa ja sen matkailulähialueella	Kävijätutkimus* ja -laskenta (ASTA-asiakastietojärjestelmä)	Vuorokautta	202 200	270 000	200 000	-
6. Viestimme yhdessä kohteen arvoista ja palveluista	Kävijätyytyväisyysindeksi	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,08	4,5	4,1	-
	Kolin luontokeskus Ukon asiakkaiden asiakastyytyväisyys	Jatkuva palaute	1-5, 5 paras	4,3	4,5	4,2	-
	Kävijöiden arvio ennako-odotusten toteutumisesta	Kävijätutkimus*	1-5, 5 paras	4,45	4,5	4,1	-
	Käyntikerrat Kolin kansallispuiston Luontoon.fi-sivuilla	Luontoon.fi-sivujen laskenta, uusi laskutapa tulossa vuonna 2020	Kappaletta	-	-	-	-
	Matkailun yhteistyösopimusten määrä Kolin biosfäärialueella	Metsähallituksen seuranta*	Kappaletta	60	80	60	-
	Yrittäjien arvio kestävyyden periaatteiden toteutumisesta omissa toiminnassa Kolin biosfäärialueella	Yritystutkimus**	1-5, 5 paras	4,06	4,3	4,0	-
	Yrittäjien tyytyväisyys Metsähallituksen toimintaan Kolin biosfäärialueella	Yritystutkimus**	1-5, 5 paras	3,91	4,3	3,9	-

* Tarkastelussa käytetty Kolin kansallispuiston kävijätutkimusta (Naumanen 2020a)

** Tarkastelussa käytetty Kolin biosfäärialueen yritystutkimusta (Naumanen 2020b)

Liite 2 Kolin biosfäärialueen nelikenttäanalyysi

SISÄINEN YMPÄRISTÖ	
VAHVUUDET (mitä nykyisiä vahvuuksia voisi hyödyntää tulevaisuudessa)	HEIKKOUEDET (mitä nykyisiä heikkouksia voisi parantaa tulevaisuudessa)
<ul style="list-style-type: none"> - Tunnettuus - Luonto - Maisemat - Alueen hyvä maine ja tunnettuus - Ainutlaatuinen luonto - Luonto- ja kulttuurimatkailun yhteensovittaminen - Upea kansallismaisema, kansallispuisto - Ainutkertaisuus - Luonto - Lähtöpuitteet - Puhdas luonto - Luonto - Luonto, polut, taukopaikat - Luonto, rauha, 4 vuodenaikaa - Maisema, luonto - Laskettelurinteet, hiihtoladut ja polkuverkosto - Luonto - Kansallispuisto itsessään ja Kolin alueen historia ja maine - Luonto, vesistö, kosket - Luonto - Hyvä asiakaspalvelu ja paikallistuntemus - Luonto- ja kulttuuriperintö - Natura 2000 - Koitajoen alue - Perinteen keräystä - Vesireitit (Änäkäinen), Karhunpolku - Koitere ja Koitajoki, luonto (metsät, marjat, linnusto) - Vesistöt, metsät, itäisyys - Hiljaisuus, luonto, erämaisuus, turvallisuus, vieraanvaraisuus, itäsuomalainen rajanläheisyys, monipuolinen kulttuuri - Kansallispuisto, maastopyöräilyreitti Jänisvaaraan, latuverkoston kehittäminen Jänisvaarasta Ukko-Kolille - Luonnossa liikkuminen ja reitit - Ilomantsi, monipuoliset palvelut lähellä (Ilomantsi), monta yrittäjää yhteistyössä - Luonto, rauhallisuus - Saavutettavuus etelästä käsin (lähempänä kuin Lappi), hyvä päivävaelluskohde, juna & kimppakyytiyhdistelmä, retkikohteita on monta (niitä tulisi vain mainostaa enemmän, on jo paljon matkailijoita, luonto- ja kulttuuriperintö - Luonto - Kolin kansallispuisto ja Pielinen - Pienuus, autenttisuus, Koli on hyvinvoinnin käyntikohde, Kolin kulttuurihistoria - Kulttuuriperintö 	<ul style="list-style-type: none"> - Pienuus - Tunnettuus - Korjata silta ja lintujen tarkkailutaso - Rakennuskannan remontointitarve ja asfaltointien rikkoutuminen vanhuuttaan - Palvelut - Matkailusesonkien ulottaminen ympärivuotiseksi toiminnaksi - Pysäköintialueiden ja matkailijoiden palvelujen riittämättömyys sesonkien huippuna - Saavutettavuus, pysäköinti ja opasteet - Älyttömät 2 000 000 turistin visiot - Hajanaisuus - Vaatimaton linnusto ja eläimistö, ympäristömetsien yksipuolinen tehotalous!!! - Metsästys (kanalinnut) - Liian harva tupaverkosto - Äärivihreät häiriköt ja kaiken jarruttajat - Teiden huono kunto, parkkipaikat, palveluja ei ole ympärivuoden tasaisesti tarjolla - Palveluiden tarjonta - Ulkoilureittien kunto, vaaralliset pötkkelöpuut ja laskettelurinteiden reunapuusto - Yleisinfra, esim. paikoitus - Kommunikaation (ja parkkipaikkojen) puute - Palveluiden sirpaleisuus - Yritystoimintani moni-ilmeisyys - Yleisesti oma mielipiteeni: Palvelutarjonnan kehittyminen, ”lomakeskus”-ajattelu tiiviine mökki- ja loma-alueineen. Oman tapahtumamme osalta pysäköintipaikat. Tiedostamme ja toivomme, ettei rakenneta luonnonsuojelualueille. Kilpailijoiden kuljettaminen mäelle on meille merkittävä tehtävä tapahtuman aikana. - Alueen markkinointi - Toiminta ympärivuotiseksi - Puutteellinen markkinointiyhteistyö paikallisen matkailuyhdistyksen kanssa - Viestintä - Saavutettavuus - Yhteistyö, oikea hinta kestävän luontomatkailun tarjoamiselle - Välinpitämätön suhtautuminen ympäristöön, yhteistyö, luontopuolella on monta muutakin arvoa kuin raha - Ympäristön siisteys, asenteellisuus kansainvälisyyttä kohtaan, itseluottamuksen puute (ei uskalleta toteuttaa), ennakkoaluot - Salen aukioloajat ovat liian lyhyet, vuoropuhelu kunnan kanssa ongelmista - Kevyenliikenteen väylä Ahmovaara-Koli-välille, Kolille ampumahiihtoleiri, MTB-reitit - Välimatkat ovat pitkät, tiestön huono kunto, julkisten kulkuneuvojen vähyyys - Sijainti, Pielinen - Viestintä, paikallisia työntekijöitä vähän, ei muuta kuin matkailu (Kolilla), Lieksan kunta voisi panostaa enemmän alueen työpaikkojen luontiin, viranomaisten reagointi liian hidasta matkailun kasvulle Kolilla, henkilökunnan saaminen ja niiden majoittuminen Kolilla ongelma - Suppea yritystarjonta - Palvelujen niukkuus - Kolilla ei ole omaksuttu identiteettiä, ei uskallettu ottaa seuraava askel matkailun seuraavalle tasolle, kulkuyhteydet, epäyhtenäisyys, yhteistyön puutos, Kolin parkkipaikkaongelma, maankäytön ohjaus ei toteudu Lieksassa muun vision mukana, vanha hiihtohissi uuteen

ULKOINEN YMPÄRISTÖ

MAHDOLLISUUDET (mihin kannattaisi panostaa tulevaisuudessa)	UHAT (mihin kannattaisi varautua tulevaisuudessa)
<ul style="list-style-type: none"> - Pienuus, omaleimaisuus - Tunnettuuden lisääminen, ei massakohde - Ruokailut osana retkiä - Mökkien lisärakentaminen - Palveluiden lisääminen - Kolin alueen omaleimaisuus; sekä luonto että kulttuuri ja perinne - Luomuun ja kestävään matkailuun panostaminen, markkinointitoimenpiteiden kohdentaminen sesonkien ulkopuoliseen hiljaiseen aikaan ja palveluiden kehittäminen tälle ajalle - Saavutettavuus, pysäköinti ja opasteet - Luonnon säilyttäminen ja turistimäärien rajoittaminen - Volyyymiä voi lisätä - Lajiston rikastuttaminen ja elvyttäminen; talousmetsien luonnon eläinkantoja elvyttävä hoito niin puistoissakin olisi lajeja runsaammin - Vesistöt - Tupaverkosto - Kalastus, polkupyöräily, leirintäalue, talviurheilun mainostaminen - Parkkipaikat - Pysäköintialueiden rakentaminen ja ulkoilureittien kunnostaminen sekä maisema-alueiden avaaminen - Ikääntyneiden ihmisten pääsy helposti luontoon - Yleisinfra esim. kevyenliikenteen väylät - Yritysyhteistyö ja kaikkien sitoutuminen yhteisiin arvoihin Kolin kestävän matkailun edistämiseksi - Yhteistyö eri toimijoiden kesken - Yhteistoimintaan alueella tulisi panostaa - Ulkoilureittien monipuolisuus, ja myös se, että ovat tarvittavan haastavia. Yhdistyvät laajasti muihin retkeilyreitteihin - Talvimatkailu - Markkinointi - Kolin merkitys suomalaisen taiteen ja kulttuurin sekä matkailun leikkauspisteessä - Yhteistyöhön Ilomantsin Matkailuyhdistys ry:n kanssa - Yhteistyön tehostaminen - Uusi ajattelutapa matkailusta, kalastus, lintubongauspisteet (esim. torni tai koju Koitereelle) - Petkeljärven saavuttaminen vesiteitse, tuotekehittäminen, markkinoinnissa erikoistuminen, palvelutestaus, yrittäjien koulutus - Perinteen käyttäminen edelleen (esim. Kalevala ja tuohityöt), kansainvälisyydessä aitous, sotahistorian laajempi käyttö, monipuolinen luonto, eri luontotyypin hyödyntäminen kestävästi, saunakerros maakunnassa (hyvä paikka esim. Raunin paikka Ruunaalla) - Pielisen vesiliikenteen kasvattaminen, retkiluisteluradan palveluja kehitettäisiin molemmissa päissä (esim. Vuonislahden päähän iglukioski kunnan rahoittamana) - Kylän tiivistäminen, huippu-urheilijat Kolille leirille ja aktiiviliikkujat. Majoituksesta raha tulee, Loma-Kolin parempi hyödyntäminen majoituksessa, kevyenliikenteen väylä huipulle asti - Kimpptaksi, Etelä-Suomesta kohtalaisen lähellä, melonta, yhteistyö - Kestävä matkailu - Kansainvälisyys (olisi jo valmius laajentaa kansainvälistä pohjaa) - Alueen yrityspalveluiden monipuolistaminen - Palvelu ja laatu - Julkinen liikenne, tarinallistaminen, Kolille "thought leadership", saavuttaa Keski-Euroopan markkinat - Luontokasvatus - Kolin matkailuyhdistys olisi toimiva alusta yrityksille missä toimia. Erialaisten poolien perustaminen (esim. Islanti) - Puhdas luonto, Pielinen ja sen saaret, yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> - Kestämätön matkailu - Luonnon kuluminen - Alueen rakentaminen, kaavoitus - Suuret matkailijamäärät niiden hallitseminen, ilmaston muutoksen huomioiminen palvelujen tarjonnassa - Aluetta ei kehitettäisi ja palvelut jäisivät kesken - Ruuhkat - Kansainväliset ja ympäristöuhat - Liikenne ja saasteet; MELUSAASTE on pahinta, joka puolelta kuuluu liikenteen jyrinä ja vähintään koirien räksytystä - Ilmastonmuutokset - Kovan yritystoiminnan kasvaminen - Äärirehit ankryt - Uhkana on, että emme saa Kolia kehittämään matkailijalle mielenkiintoiseksi paikaksi, että Koli jää paikkana ihmisille, kerran nähty se riittää -paikaksi - Ulkoilureittien lähipuusto (lahojen ja kallellaan olevien puiden poistaminen) - Ei vastata olemassa oleviin putteisiin - Lisääntyvän turismin vaikutukset; kasvu säilyttäen Kolin oma imago; turistien kyky kunnioittaa luontoa ja sitoutua arvoihin - Aluekehittämässä ei suuria uhkia luontomatkailun osalta - Rakennusten huolto ja kunnossapito - Olematon palvelurakenne - Kustannusten nousu - Epävaka poliittinen tilanne globaalisti (esim. Trump), ympäristökatastrofi (esim. luonnon puhtaus kärsisi) - Päätöksenteko keskittyy liian pieneen piiriin, maakuntauudistuksessa ei uskota visioihin, jos yhdysreitistö ei toteudu niin yrittäjät ovat yksin - Saadaanko Kolille työvoimaa ja edullisia asuntoja työntekijöille - Tehometsätalous (vaellusreittien merkkaus vaikeutuu), villipedot (retkeilijöiden kannalta) - Metsien hakkuut - Ilmastonmuutos (jos sää ei enää houkuttele tulemaan), globaalit ympäristöuhat, maaseudun hiljentymisen, yhteistyön puuttuminen, majoituksen puuttuminen tulevaisuudessa, jos matkailijoita tulee lisää - Yritystoimintojen hiipuminen tai loppuminen - Massaturismi ja halpuuttaminen - Emme ota seuraavaa askelta matkailun kehittämisessä alueella, infra ei kehity, maankäytön ohjaus ei toteudu, Koli ei löydä identiteettiään ja toiminta jää samalle tasolle - Puiston muuttaminen urheilualueeksi - Palvelurakenteista ja yleisesti infra (esim. sähkökatkokset ja talvella auraamattomat tiet) ei pidetä huolta, paikat ränsistyvät ja ihmiset eivät enää tule

Liite 3 Kolin ja Ruunaan alueen 2010 luontomatkailusuunnitelman toimintasuunnitelman toteutumisen arviointi

PÄÄMÄÄRÄ 1. TOTEUTUNUT HYVIN

SUOJELU- JA RETKEILYALUEET OVAT TUNNETTUJA POHJOIS-KARJALAN MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÖITÄ TAVOITE 1.

TOTEUTUNUT HYVIN

Kansallispuistot ja retkeilyalue näkyvät osana maakunnallista ja alueellista markkinointia ja ovat tunnustettuja matkailun vetovoimatekijöitä.

LUODAAN YHTEINEN TAHTOTILA: ALUEITA JA TUNNUKSIA SAA KÄYTTÄÄ ALUEELLISESSA MATKAILUN MARKKINOINNISSA.	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyö alueellisessa markkinoinnissa (Karelia Expert, matkailuyhdistykset), alueiden markkinoinnin kehittäminen verkottumisen kautta - Materiaalin luovuttaminen tähän (valokuvat jne.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteinen tahtotila näkyy mm. Koli Isokuva 2050 suunnitelmassa, Juuka ja Lieksa yhteistyössä - Koli keskiössä - Kansallispuistot ovat myös tärkeässä roolissa Pohjois-Karjalan toimenpideohjelmassa 2014-2020 ja Pokat ohjelmassa - 2011-2014 Kasvusysäys hanke - yhteiset arvot Kollille, kansallispuisto näkyy tässä hyvin - MH osallistunut Karelia Expertin aamukahveille ja MH mukana myös Karelia Expertin uusimmassa Lake Land - muutoksessa/ suuntaus Keski-Euroopan saksankielisille markkinoille
ALUEIDEN TUNNUSTEN KÄYTTÖOIKEUDEN LUOVUTUS YRITYKSILLE	
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyökumppaneille tarjotaan mahdollisuus alueiden tunnusten käyttöön omassa viestinnässään, alueeseen liittyvien tuotteiden markkinoinnissa, sekä myyntituotteissa - Tunnuksen käyttöön tulee olla MH lupa 	<ul style="list-style-type: none"> - Yrityksille on annettu kansallispuistojen logot käyttöön ja yritykset käyttävät niitä vaihtelevasti. - Mm. PKO on nostanut Kolin kansallispuiston logon hyvin esille (suuret Kolin KP logot hissillä ja yläpihalla)
OSALLISTUMINEN YHTEISIIN PAIKALLISIIN MARKKINOINTIMATERIAALEIHIN SEKÄ MESSUIHIN YHTEISTYÖSSÄ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA.	
<ul style="list-style-type: none"> - Kolin kesämatkailukartta, Kolin palvelukartta, Kolin latukartta, Ruunaan karttaesite yms. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kolin kartat on toteutettu - MH Kolin kesä- ja talvilehden teossa mukana -Ruunaalle kaivattaisi MH karttaa myytäväksi
OSALLISTUMINEN AKTIIVISESTI MERKITTÄVIMPIEN MATKAILUYHDISTYSTEN TOIMINTAAN JA EDISTETÄÄN LAAJEMPIEN VERKOSTOJEN SYNTYMISTÄ.	
<ul style="list-style-type: none"> -Matkailuyhdistyksen jäsenyys ja toiminta työryhmissä 	<ul style="list-style-type: none"> -MH edustus Kolin matkailuyhdistyksessä
OSALLISTUMINEN METSÄHALLITUKSEN VALTAKUNNALLISEEN YLEISEEN MARKKINOINTIIN	
<ul style="list-style-type: none"> -Sosiaalisen median hyödyntäminen alueiden tunnettuuden lisäämisessä -Facebook: alueet sivuina, keskustelupalstat ym. 	<ul style="list-style-type: none"> -Luontoon.fi näkyvyys kansallispuistojen ja retkeilyalueiden osalta hyvä -Kolin FB yli 16 000 tykkäystä marraskuu 2019

TAVOITE 2. TOTEUTUNUT ERINOMAISESTI

Koli ja Ruunaa profiloituvat aktiivisen tekemisen kohteiksi, joissa voi kokea aitoja luontoelämyksiä.

AKTIIVISEN TEKEMISEN LEIMAAEDISTÄVÄT ALUEISIIN LIITTYVÄT TAPAHTUMAT. METSÄHALLITUKSEN ROOLI VAIHTELEE: MAHDOLLISTETAAN ALUEILLA JÄRJESTETTÄVÄT TAPAHTUMAT SEKÄ OSALLISTUTAAN YHTEISTEN TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMISEEN SEKÄ OMIEN JÄRJESTÄMISEEN	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
<p>-Luontoon.fi-sivujen uusi ilme: paremmat nostot tapahtumiin, lisää mahdollisuuksia yhteistyökumppaneiden näkyvyydelle</p> <p>-Kolilta pyritään nostamaan esiin liikunta, Ruunaalle mm. melontaa lisää</p> <p>-Kulttuurin ja kulttuuritapahtumien roolin nosto yhteistyössä alueen kulttuuritoimijoiden kanssa (omat tapahtumat, näyttely-yhteistyön kehittäminen)</p>	<p>-Vuoden retkikohde titteli Kolille 2013 ja Ruunaalle 2009.</p> <p>-Koli-Ruunaa alue Matkailu 4.0 hankkeessa kärkikohteina</p> <p>-Metsähallituksen järjestämien tapahtumien määrä Kolilla on lisääntynyt. Ruunaalla omien tapahtumien määrä ei ole niinkään kasvanut</p> <p>-Kolin Vaarojen Maraton</p> <p>-Lumikenkäilyn suosio Kolilla kasvanut</p> <p>-Ruunaalla melonta on nyt hyvin suosittua, 2009 retkikohde rahoilla rakennettu melojille taukopaikka</p> <p>-Ruunaa koiravaljakko & koskihiihtotapahtuma</p> <p>-Kolin Rynnäsen yläkerran tilojen vuokraaminen Kolin kulttuuriseura ry:n taiteilijaresidenssiksi</p> <p>-Kolin luontokeskus Ukon näyttely-yhteistyö Kolin kulttuuriseuran kanssa</p>
LUONTOKESKUS UKKO JA MUUT ASIAKASPALVELUPISTEET TARJOAVAT MONIPUOLISESTI LUONTOON JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ TAPAHTUMIA SEKÄ MAHDOLLISUUDEN TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMISEEN	
<p>- Auditorion/tilojen käytön hinta yrityksille/paikallisille</p> <p>- Luontokeskuksen teemoihin soveltuvat paikallisten toimijoiden järjestämät maksuttomat yleisötilaisuudet ilman tilavuokraa.</p> <p>- Luontokeskuksen omat tapahtumat</p>	<p>-Luontokeskus Ukon rooli kokousten järjestäjänä on kasvanut ja siihen panostetaan jatkossakin</p> <p>-Luontokeskus Ukon auditorion tilat on hyvin niin maksullisessa kuin maksuttomassa käytössä</p> <p>-Luontokeskus on järjestänyt omia tapahtumia kasvavissa määrin</p>

TAVOITE 3. TOTEUTUNUT HYVIN

Metsähallitus tiedottaa alueista aktiivisesti sekä paikallisesti alueellisesti

MM. TIEDOTTEIDEN AVULLA KERROTAAN ALUEIDEN KUULUMISISTA (PÄÄASIASSA MAAKUNTAMEDIA, MUTTA SUUREMMAT JUTUT MYÖS VALTAKUNNALLISESTI)	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
<p>- Tiedotteet. Tavoitteena nykytason säilyttäminen</p>	<p>-MH hyvin paikallis- ja maakuntamediassa mukana</p> <p>-Metsähallitukselle alueen tapahtumien tiedottamisesta Maakuntalehtien Antti palkinto 2016</p>
HAETAAN NÄKYVYYTTÄ VALTAKUNNALLISESSA MEDIASSA SEKÄ ERILAISILLA HARRASTEFOORUMEILLA (SEGMENTTIEN HAKU)	
<p>-Lehtijuttujen ja jutuntekomahdollisuuksien tarjoaminen</p>	<p>-Mm. Suomen työn päivän tapahtuma hyvä esimerkki onnistuneesta valtakunnallisesta tiedottamisesta (MTV3 uutisissa)</p>

PÄÄMÄÄRÄ 2. TOTEUTUNUT ERINOMAISESTI

SUOJELU- JA RETKEILYALUEIDEN KÄVIJÖIDEN VIIPYMÄ KOLI-RUUNAA ALUEELLA PITENEE JA KÄYNTIEN

PAIKALLISTALOUDELLISET VAIKUTUKSET KASVAVAT

TAVOITE 1. TOTEUTUNUT HYVIN

MH:n tarjoamat Metsähallitus/ hanke palvelut (rakenteet ja reitit) palvelevat myös yritystoimintaa.

TOIMINTOJA SUUNNITeltaessa HUOMIOIDAAN JOKAMIESRETKEILIJÖIDEN LISÄKSI YRITYSTEN TARPEET	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
<p>-Tarpeet Kolin yritys kentältä: mm. katettu nuotiopaikka, reittien opasteiden kehittäminen</p> <p>-Tarpeet Ruunaan yritys kentältä: tiestön kuntoon laitto, nuotiopaikkojen varustuksen lisääminen (laavut), uusi reitti luonnonsuojelualueelle (hoito- ja käyttösuunnitelmassa linjattava)</p> <p>- Reitistöluokitus käyttöön myös Kolilla Ruunaan kokemuksia hyödyntäen</p> <p>- Kohteisiin mm. luontopolkuihin liittyvä sisällön tuotanto, jota voidaan hyödyntää yritysten toiminnassa (teemat mm. kulttuurihistoria Koli ja Ruunaa, Ruunaa wildlife, Patvinsuo ja Reposuo suoluonto)</p> <p>- Kolin vuokratupien käytön tehostaminen – palvelevuuden lisääminen</p> <p>- Ruunaan Villin Pohjolan palvelut säilyvät, mm. Neitijärven tuvat ja Kattilakoski</p>	<p>- Osana matkailu 4.0-hanketta vuonna 2019 valmistui Kolilla reittien uudelleen viitoitus. Pääministerin tulentekopaikalle tulee katettu kotakeittiö, Pikälammelle ja Havukankorpeen ruokailukatos tehty 2019</p> <p>-</p> <p>- Reittiluokitus tehty Kolin, Patvinsuon ja Petkeljärven kansallispuistoille ja Ruunaan retkeilyalueelle</p> <p>-</p> <p>-Kolin vuokratupien käyttöaste on noussut</p> <p>-Ruunaan luontotalo on myyty ja retkeilyneuvonta siirtynyt Neitikosken retkeilykeskukseen</p>
"KOLI ON MUUTAKIN KUIN KUKKULA" - ERI TEEMOJEN (MM. LUONTO JA KULTTUURI) JA KÄYTIKOHTIEN ESILLE NOSTAMINEN	
<p>-Sisääntulojen opasteiden kuntoon laitto</p> <p>-Yläpihan opasteiden uusiminen (yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa), tuodaan esille kaikkien toimintaa</p> <p>- Kasken kierroksen parantaminen – kulkuyhteyden vahvistuminen kylältä puistoon</p> <p>- Nähtävyysspaikkojen opasteiden parantaminen</p>	<p>-</p> <p>-Yläpihan opasteet uusittu PKO:n kanssa yhteistyönä</p> <p>-Viitoitusten uusiminen valmistui syksyllä 2019</p>
RUUNAA - AKTIVITEETTI JA KULTTUURIKOHDTE	
<p>- Kulttuuri- ja aktiviteettiteemojen esille nosto opastusviestinnässä, markkinoinnissa ja tapahtumissa</p> <p>- Neitikosken retkeilykeskuksen ylläpito</p>	<p>-</p> <p>-Neitikosken retkeilykeskus vuokrattu yrittäjälle</p>

TAVOITE 2. TOTEUTUNUT HYVIN

Uusien yrittäjien ja yritysideoiden löytäminen

- Edistetään alueelle sopivia hankkeita	-Break Sokos Hotel Kolin Relax Spa & remontti petipaikkojen lisäämiseksi valmistunut 2019 -Koli Cultura -Maalämpö luontokeskus Ukkoon ja Break Sokos Hotel Koliin valmistui 2019

TAVOITE 3. TOTEUTUNUT HYVIN

Palveluiden monipuolistaminen

- Yhteistyössä yritysten kanssa palveluiden kehittäminen - Uusien toimintamallien kehittäminen asiakaspalvelupisteiden toiminnalle	- Kolin Rynnäsen, Alamajan (ei enää asiakaspalvelupiste) ja Mattilan palveluiden kehittyminen -Ilovaltin Koli Shop Retkitupa muutto Kolin luontokeskus Ukon tiloihin -Ruunaan retkeilyneuvonta Neitikosken retkeilykeskuksessa yrittäjän ylläpitämänä
- Aktiivinen osallistaminen hoito- ja käyttösuunnitelmien prosesseihin (Ruunaa 2010, Koli 2010–2011)	-Osallistuminen Kolin hoito- ja käyttösuunnitelman 2017 tekoon. Uudet järjestyssäännöt Kolin kansallispuistoon tämän myötä tulossa -Ruunaan hoito- ja käyttösuunnitelma tulossa

TAVOITE 4. TOTEUTUNUT ERINOMAISESTI

Alueista tiedottaessa myös matkailun yhteistyökumppaneiden palvelujen esilletuonti

METSÄHALLITUKSEN VIESTINTÄKANAVAT PALVELEVAT MYÖS TÄTÄ TARKOITUSTA	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
- Ukon ja luontotupien retkeilyinfon kehittäminen - Yhteistyöyrityksillä ja sponsoreilla on mahdollisuus näkyvyyteen Luontoon.fi-verkkosivuilla	-Kolin luontokeskus Ukon retkinäyttelyn suunnittelu alkanut 2018 -Yhteistyöyritykset näkyvät Luontoon.fi-sivuilla

TAVOITE 5. TOTEUTUNUT ERINOMAISESTI

Yhteistyön ja tiedonkulun parantaminen matkailusektorin suuntaan

VERKOSTOITUMINEN JA OSALLISTUMINEN ALUEEN KEHITTÄMISEEN JA HANKKEISIIN	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
-Tiedonkulun parantaminen	-MH Koli ry:n jäsen
AKTIIVINEN TIEDOTTAMINEN ALUEISTA MYÖS YRITYSTEN SUUNTAAN	
-Ks. tarkemmin päämäärä 3	-

TAVOITE 6. TOTEUTUNUT ERINOMAISESTI

Ympärivuotisuus on huomioitu palvelurakenteissa ja toiminnoissa

TALVIKÄYTÖN REITISTÖT	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
Koli: merkittyjen lumikenkäreittien laajentaminen ja lumikenkäilyn edistäminen. – Kävelyreittien ylläpito (tamppaus) – Ladut pääosin nykyisellään, latuyhteys sataman ja rinnetuvan välille – latujen hoidon varmistaminen latupoolin kautta – Koiravaljakkoreitistöt (Koililla eivät sovellu maastollisesti kansallispuistoon)	-Lumikenkäreitistö hyvä ja paljon käytetty (reitit huipulla, kylälle ja satamaan) -Talvella kävely mahdollista lähinnä Ukolle - -MH mukana latupoolissa - Retkiluistelurata Merilänrannan ja Vuonislahden välille
-Ruunaan talvireitistön kehittäminen: latu-uran ja kelkkauran parannus koiravaljakkoreitistöjen huomioiminen suunnittelussa	-
TALVINÄHTÄVYYDET, SAAVUTETTAVUUS JA ESILLE TUONTI	
- Viestinnän kehittäminen (Luontoon.fi, asiakaspalvelupisteet)	-Kolin visuaalinen profilointi käynnistynyt 2018 Matkailu 4.0 hankkeessa, missä tähdätään eritoten syys-talvimatkailun lisäämiseen kesän matkailupaineen hellittämiseksi ja matkailusesongin pidentämiseksi
ASIAKASPALVELUPISTEET OVAT VETOVOIMAISIA KÄYNTIKOhteita	
-Ukon näyttelyn uudistaminen -Uudet av-esitykset -Patvinsuon Suomen luontotuvan näyttelyn uusiminen -Ruunaan näyttely säilyy entisellään, kuvaesityksien valikoiman monipuolistaminen hyödyntämällä MHn käytössä olevia esityksiä -Luontoon.fi (huomioi koli.fi). Asiakaspalvelupisteiden tarjonnan nostaminen paremmin esille	-Ukon päänäyttely uusittiin 2014 -Mustarinta esitys Ukkoon 2015 - -Ruunaan näyttely poistui luontotalon myymisen myötä -

TAVOITE 7 TOTEUTUNUT HYVIN

Yksittäisten alueiden liittäminen osaksi suurempaa aluekokonaisuutta, etenkin Koli– Ruunaa-yhteyden ja yhteistyön edistäminen

ALUEKOKONAISUUTTA TUKEVA VIESTINTÄ JA ASIAKASPALVELU	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
<p>-Koli–Ruunaa-aluekokonaisuuden huomioiminen Luontoon.fi:ssä omana sivunaan</p> <p>- Nostot Luontoon.fi:ssä viereisten alueiden sivuille</p> <p>- Asiakaspalvelupisteiden materiaalin ja asiakaspalvelun kehittäminen (Luontokeskus Ukon retkeilyinfo, Ruunaan luontotalo, aluekokonaisuuden huomioiminen alueiden sisääntulojen maasto-opasteissa)</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-Ukkoon suunnitteilla retkinäyttely mikä sisältää lähialueen retkeilykohteet, kuten Ruunaan retkeilyalueen, Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuistojen esittelyn</p> <p>-Kolin luontokeskus Ukon asiakasneuvontapiste palvelee hyvin ja vastaa paikallista matkailua ja laajemmin Järvin-Suomen puistoalueen retkeilyä koskeviin kysymyksiin</p> <p>-Ruunaan luontotalo suljettu</p>
ALUEIDEN REITISTÖJEN YHDISTYMINEN OSAKSI MAAKUNNAN MUITA REITISTÖJÄ	
<p>-Aktiivinen osallistuminen maakunnan reitistöjen kehittämiseen, tiedonvaihto, linkittyminen viestinnässä (verkkosivut)</p>	<p>-Karhun polku</p>
HERAJÄRVENKIERROS	
<p>-Laajennus (hanke) – Kansallispuistossa olevan osan ylläpito ja päivittäminen, rakenteiden uusiminen perusylläpidon yhteydessä –Viestintä</p>	<p>-Herajärven eteläpään kierroksen laajennus 30km toteutui ja on suosittu retkikohte</p> <p>-Rakenteista Pitkälammelle ja Havukankorpeen tulossa 2018 kesällä keittokatokset, missä voi tehdä esim. trangiolla ruokaa katoksen suojassa. Tulentekopaikat näistä kohteista poistetaan</p>
YHTEYKSIEN/SAAVUTETTAVUUDEN TUKEMINEN	
<p>- Joukkoliikenteen turvaaminen</p> <p>- Koli–Vuonislahti-lauttayhteys</p> <p>- Jäätien käytön edistäminen</p>	<p>-Kimppakyyti toimii 2019 Joensuu-Koli, Koli-Juuka ja Koli-Lieksa välillä</p> <p>-Kantosiipialus Suviexpress palvelee kesäisin (Lieksa-Vuonislahti-Koli)</p> <p>-Autolautta toimi 2019 kesällä</p> <p>-Jäätie auki 2017-2018 talvena ja jäätietapahtumat onnistuneita niin Kolin kuin Vuonisladden päässä. Retkiluistelurata jäätien varressa on hyvin suosittu</p>
PIELISEN KÄYTÖN EDISTÄMINEN	
<p>-Retkisatamat ja niiden varustus Pielisellä palvelevat tarkoitusta. Myös yöpymiskäyttö (linjattava hoito- ja käyttösuunnitelmassa)</p> <p>-Kolin sataman ja sen ympäristön kehittäminen</p>	<p>-Hoito- ja käyttösuunnitelmassa uudet telttailupaikat osoitettu Eteläiseen Hiekkasaareen ja Iso-Korppiin</p> <p>- Hoito- ja käyttösuunnitelmassa suunniteltu polttoainepiste Kolin satamaan</p>
PYÖRÄILYMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN	

- Pyöräilymahdollisuuksien lisääminen Kolin kansallispuistossa. Linjattava hoito- ja käyttösuunnitelmassa	- Hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti pyöräily sallittu Kolin kansallispuiston eteläpäädyssä sekä Mattilan ja Kolin kylän välillä -Koli Activ Oy järjestää 2018 MTB tapahtuman
---	---

PÄÄMÄÄRÄ 3 TOTEUTUNUT HYVIN

VIESTINNÄN KEHITTÄMINEN NIIN, ETTÄ MATKAILUALAN YHTEISTYÖKUMPPANIT VIESTISIVÄT ALUEISTA SAMOIN TAVOTTEIN JA VIESTEIN

TAVOITE 1 TOTEUTUNUT HYVIN

Matkailun yhteistyökumppaneilla on tietoa viestinnän tueksi

YRITTÄJILLE JA MUILLE ALUEEN TOIMIJOILLE TARJOTAAN AKTIIVISESTI TIETOA ALUEISTA	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
-Vuosittaiset sopimusyrittäjä- palaverit (kiertävästi VaaraKarjalassa jäätien aikaan) -Opastusviestintäsuunnitelman valmistuttua ”keskustelunavaus” yritysten kanssa siitä, mitä viestejä halutaan nostaa esiin -Sähköpostitiedotteet alueiden ajankohtaisista asioista. Sosiaalisen median hyödyntäminen -Ajankohtaiset koulutus-/ teemapäivät selvitysten yms. valmistuessa (toimii myös sisällöntuotannon tukena) -Kausityöntekijäinfon järjestäminen	-Toteutuneet -Kolin arvot muodostettu yhdessä yrittäjien kanssa ja nämä hyvin jalkautettu Kolille - -Koli&Matkailu-koulutus järjestetty Riverian tukemana -Yrittäjät ovat toivoneet lisää koulutuksia - Kausityöntekijäinfo järjestetään 2018 toista kertaa yhteistyössä Break Sokos Hotel Kolin ja muiden yrittäjien kanssa
OSALLISTUMINEN ALUEIDEN MARKKINOINTIVIESTINNÄN SUUNNITTELUUN	
-Aktiivinen rooli Koli ry:ssä -Ruunaa yhteistyö hakee muotoaan – kaivataan toimijoiden yhteenliittymää	-Aktiivinen rooli Koli ry:ssä -Ruunaalla Neitikosken retkeilykeskuksen ja Ruunaa Matkailun yhteistyö toimii hyvin
METSÄHALLITUKSEN VIESTINTÄKANAVIEN KEHITTÄMINEN JA ESILLE TUONTI	
-Luontoon.fi esille tuonti yritysyhteisöissä – mm. linkitykset muiden toimijoiden sivuilta	-Metsähallituksen yhteistyöyrittäjät ovat näkyvillä Luontoon.fi sivuilla

PÄÄMÄÄRÄ 4 TOTEUTUNUT KESKINKERTAISESTI

LUONNONSUOJELUALUEILLE SUUNTAUTUVA LUONTOMATKAILU ON KESTÄVÄÄ

TAVOITE 1 TOTEUTUNUT HYVIN

Kestävyden arvioinnin kehittäminen ja seuranta

KESTÄVÄN LUONTOMATKAILUN PERIAATTEITA KONKRETISOIVIEN MITTAREIDEN KEHITTÄMINEN ALUEELLA. TÄYDENTÄÄ HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMIEN MITTARIPALETTIA	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
-Mittareiden seuraaminen vuosittain ja mahdollisiin ongelmiin reagoiminen	-LAC mittareiden kehittäminen Koliilla 2018

TAVOITE 2 TOTEUTUNUT KESKINKERTAISESTI

Yritykset tietävät, miten alueilla toimitaan kestävästi, mitkä toiminnot ovat sallittuja ja mitä luonto- ja kulttuuriarvoja alueisiin liittyy

YRITYKSILLE TARJOTAAN TIETOA MM. KOULUTUSTILAISUUKSISSA JA MUUN YHTEYDENPIDON KAUTTA	
SUUNNITELLUT TOIMENPITEET VUOSILLE 2010-2017	TOTEUTUMAN ARVIO
-Sopimusyrittäjäpalaverit, teemalliset koulutukset	-KP sopimus yrittäjäpalavereja kaksi kertaa vuoteen -Yrittäjät ovat toivoneet teemallisia koulutuksia lisää

TAVOITE 3 TOTEUTUNUT KESKINKERTAISESTI

Luontomatkailun kestävyys näkyy myös alueen kävijöille

ASIA TUODAAN ESILLE ALUEIDEN OPASTUSVIESTINNÄSSÄ	
-Luontoon.fi:hin tietoa mittariston valmistumisen jälkeen, sidosryhmille tiedottaminen	-Kestävän luontomatkailun seurantamittariston kehittämisestä viestiä sidosryhmille luontomatkailusuunnitelman yhteydessä ja Luontoon.fi-sivustolla prosessin edetessä

KESTÄVÄN MATKAILUN PERIAATTEET

*Kansallispuistot, luonto- ja historiakohteet
sekä maailmanperintökohteet*

2016

METSÄHALLITUS

LUONTOPALVELUT

Yhdistyneiden
kansakuntien kasvatus-,
tiede- ja kulttuurijärjestö

Maailmanperintö
Suomessa

Kesäpäivän patikkareissulla Ukko-Luoston huipulla, Pyhä-Luoston kansallispuisto.

Kuva: Anna Pakkanen

Kansallispuistoilla ja muilla suojelualueilla on suuri merkitys matkailun vetovoimatekijöinä. Suojelualueiden hyödyntäminen matkailussa on mahdollista, kun se yhteistyössä sovitetaan yhteen suojelutavoitteiden kanssa. Metsähallituksen luontopalveluilla ja UNESCO:n maailmanperintökohteilla Suomessa on yhteiset kestävän matkailun periaatteet, jotka otetaan huomioon kaikessa omassa toiminnassa sekä yhteistoiminnassa matkailuyrittäjien kanssa.

EDISTÄMME KESTÄVÄÄ MATKAILUA.

Teemme tämän yhteistyössä siten, että...

1. TUEMME KOHTEIDEN ARVOJEN SÄILYMISTÄ JA EDISTÄMME NIIDEN SUOJELUA

- Luonto- ja kulttuuriarvot ovat tärkeä matkan syy
- Kerromme kävijöille kohteen arvoista ja niiden suojelusta ja kannustamme heitä toimimaan vastuullisesti
- Kehitämme palveluja ja ohjaamme käyttöä kysynnän ja kohteen luonteen mukaan
- Käytämme pääsääntöisesti valmiita kulkureittejä ja olemassa olevaa palveluvarustusta
- Rakentamisessa otamme huomioon myös paikalliset luonto- ja kulttuuriarvot

- Matkailu ei vaaranna kohteen luonto- ja kulttuuriarvoja, ja haitallisia vaikutuksia ehkäisemme ennakoivasti

MINIMOIMME YMPÄRISTÖN KUORMITUSTA

- Edistämme mahdollisuuksia matkustaa kohteelle julkisin kulkuvälinein ja vähäpäästöisesti
- Kasvatamme viipymää matkailualueella
- Toimimme energia- ja materiaalitehokkaasti
- Toimimme hyvänä esimerkkinä ympäristöasioissa
- Mahdollistamme ja kannustamme kävijöitä toimimaan ympäristöystävällisesti

3. VAHVISTAMME PAIKALLISUUTTA

- Paikallinen tietämys, tutkimustieto, kokemukset ja kulttuuri ovat lähtökohta elämysten tarjonnassa
- Opastus on laadukasta ja toimijat tuntevat hyvin alueen sekä paikalliset olot
- Lisäämme kohteen arvostusta laadukkaasti tuotteilla matkailupalveluilla
- Toimimme yhteistyössä ja tarjoamme paikallisille asukkaille sekä kävijöille mahdollisuuksia osallistua kohteen hoitoon ja kehittämiseen

4. EDISTÄMME KOHTEIDEN TUOTTAMAAN HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ

- Kannustamme kävijöitä monipuolisiin, omatoimisiin ja ohjattuihin luonto- ja kulttuurielämyksiin
- Varmistamme kohteiden ja palveluiden kävijäturvallisuuden
- Palvelumme edistävät tasa-arvoa
- Parannamme kävijöiden mahdollisuuksia lisätä sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointiaan
- Edistämme paikallisten asukkaiden virkistytymistä ja parannamme alueen elinolosuhteita

EDISTÄMME PAIKALLISTALOUDELLISTA KASVUA JA TYÖPAIKKOJEN LUOMISTA

- Tarjoamme kävijöille laadukkaita ja kohteen vetovoimalle rakentuvia palveluja
- Teemme aktiivista yhteistyötä pitäen selvänä toimijoiden roolit ja vastuut kohteen hoidossa ja palveluiden tuottamisessa
- Tarjoamme tietoa kohteista ja palveluista ennakoon, helposti ja kiinnostavassa muodossa eri viestintäkanavissa
- Innostamme matkailijoita viiptymään pidempään matkailualueella

VIESTIMME YHDESSÄ KOHTEEN ARVOISTA JA PALVELUISTA

- Sitoudumme kohteen arvoihin ja perusviesteihin
- Viestimme yhdenmukaisesti ja vastuullisesti eri kohderyhmille sekä kotimaassa että kansainvälisesti
- Keräämme palautetta sidosryhmiltä asiakastytyväisyyden sekä toiminnan kehittämiseksi
- Järjestämme koulutus- ja yhteistyötilaisuuksia alueen toimijoiden kesken
- Kannustamme toimijoita sitoutumaan näihin kestäväen matkailun periaatteisiin

Kustaanmiekka Unescon maailmanperintökohde Suomenlinnassa.

Kuva: Suomenlinnan hoitokunnan kuva-arkisto/
Suomen Ilmakuva Oy

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

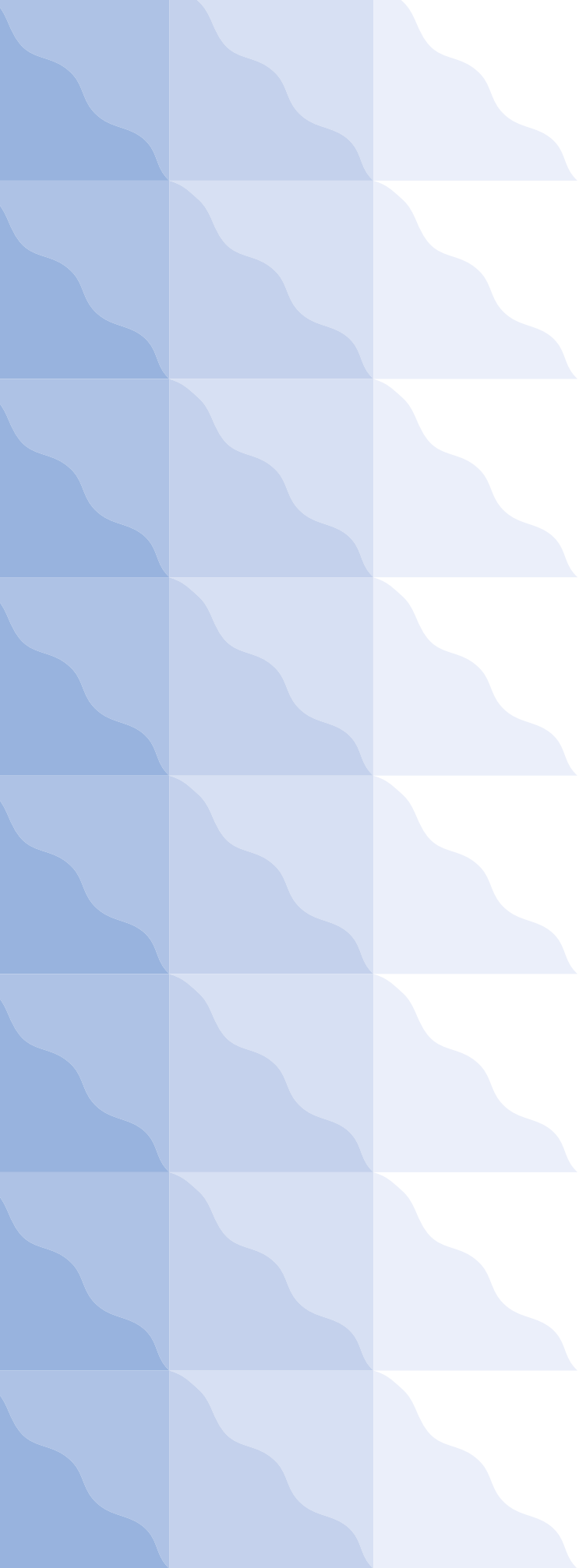
- No 230 Ervola, A., Rautiainen, M., Seppänen, M. & Bisi, J. 2019: Erätalous valtion alueilla – yleis- ja erityisoikeuksien käyttö. 46 s.
- No 231 Arnkil, A., Hoikkala, J. & Sahla, M. (toim.) 2019: Suojelualueet merialuesuunnittelussa – suositus suojelualueiden huomioimiseksi. 42 s.
- No 232 Vatanen, E. & Kajala, L. 2020: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertoimien päivitys 2019. 31 s.

Sarja B

- No 239 Kyrönviita, M. & Tuomaala, T. 2018: Päijänteen kansallispuiston kävijätutkimus 2017. 66 s.
- No 240 Hänninen, M. 2018: Repoveden kansallispuiston kävijätutkimus 2017–2018. 87 s.
- No 241 Pellikka, J., Artell, J., Rautiainen, M. & Putaala, A. 2018: Valtion maiden kanalintulupametsästäjät. 51 s.
- No 242 Kuusisto, K. 2018: Urho Kekkosen kansallispuiston kävijätutkimus 2017. 84 s.
- No 243 Paulus, E. 2019: Ruunaan retkeilyalueen kävijätutkimus 2017. 64 s.
- No 244 Salonen, D. & Veteläinen, T. 2019: Hossan kansallispuiston kävijätutkimus 2017–2018. 73 s.
- No 245 Kampuri, E.-N. 2019: Koloveden kansallispuiston kävijätutkimus 2018. 62 s.
- No 246 Kuusisto, K. 2019: Evon retkeilyalueen kävijätutkimus 2018. 55 s.
- No 247 Aspholm, P. 2019: Riisitunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2018–2019. 47 s.
- No 248 Aspholm, P. 2019: Korouoman kävijätutkimus 2018–2019. 42 s.
- No 249 Helimäki, V. & Koskela, A. 2019: Ärjänsaaren kävijätutkimus 2019. 49 s.
- No 250 Jylänki, T. 2020: Liminganlahden luontokeskuksen asiakastutkimus 2019. 50 s.
- No 251 Naumanen, S. 2020: Kolin kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 63 s.
- No 252 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen yritystutkimus 2018. 61 s.

Sarja C

- No 165 Siira, H. & Sulkava, P. 2019: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 66 s.
- No 166 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025. 91 s.

ISSN-L 1796-2943
ISSN (VERKKOJULKAISU) 1796-2943
ISBN 978-952-295-266-0 (PDF)
JULKAISUT.METSA.FI